

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

(आ.व. २०७४/०७५-२०७६/०७७)

कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६, सल्यान

(साबिक काप्रेचौर गा.बि.स. वडा नं. १,२,३ र ४)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न संस्थाहरु

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

नेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना
काठमाण्डौं, नेपाल
तथा

ASHA | Adaptation for
Smallholders in
Hilly Areas

Investing in rural people

International Fund for Agriculture Development (IFAD)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृयामा सहजीकरण गर्ने संस्था

रुपान्तरण नेपाल
पो.ब.नं. ७३४५, काठमाडौं
फोन नं. ०१-४९५४९४९

कालिमाटि गाउँपालिका

६ नं. वडा कार्यालय, सल्यान

सल्यान जिल्ला

६ नं. प्रदेश, नेपाल

प.स.: २०७४/०७५

च.नं.:

मिति:

बिषय : स्थानीय अनुकूलन योजनाको सन्दर्भमा

विकास प्रक्रियासँगै भएका वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, औद्योगिकीकरण, हरितगृह ग्याँसहरुको अत्यधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरुको कारणले गर्दा अहिले पृथ्वीको तापक्रम बढ्दै गएको कुरा प्रमाणित भैसकेको छ। संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका धनी-गरिब, विकसित-अविकसित सबै मुलुक र त्यहाँका बासिन्दाहरु प्रभावित हुने भएतापनि प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरुका बिपन्न समुदायमा अझ धेरै समस्या पार्ने दिखिन्छ। नेपालका अन्य भु-भागमा जस्तै यस वडामा पनि दिन प्रति दिन तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्तिमा फरक परेको कुरा सबैले महशुस गरिरहेका छन्। समयमा पार्नी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरु सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरु हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन्। यसले गर्दा जीविकोपार्जनको लागि चाहिने श्रोत तथा पूर्वाधारहरुमा समेत नकारात्मक प्रभावहरु देखिन थालिसकेका छन्।

यसै सन्दर्भमा यस वडामा वसोवास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनवाट प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरुको अनुकूलित क्षमताको विकास गर्न वडामा रहेका सबै सरोकारवाला, जलवायु परिवर्तनले प्रभावित घरधुरीहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामा यस अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ। यस योजनाको कार्यान्वयन पछि प्रभावित घरधुरी र समुदायका अनुकूलन क्षमता विकास गर्न सहयोग पुग्नेछ।

यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको प्रक्रियामा आर्थिक सहयोग गर्ने वन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय अन्तरगतको पहाडि साना किसानका लागी अनुकूलन आयोजना, कार्ययोजना निर्माण प्रक्रियामा सहजीकरण गरी सहयोग गर्ने रूपान्तरण नेपाल र यस प्रक्रियामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले संलग्न सबै व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरुलाई धन्यबाद ज्ञापन गर्न चाहान्छौं।

साथै यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सबै सरोकारवाला सहयोगी निकाय, संघ संस्थाहरुको सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछु।

टेक राज पुलामी

(अध्यक्ष)

कालिमाटि गा.पा., वडा नं. ६, सल्यान

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त रूप (नेपालीमा)	संक्षिप्त रूप (अंग्रेजीमा)	विस्तृत रूप (नेपालीमा)	विस्तृत रूप (अंग्रेजीमा)
	ASHA	पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	Adaptation for Smallholders in Hilly Areas
सा.व.	CF	सामुदायिक बन	Community Forest
सा.व.उ.स.	CFUG	सामुदायिक बन उपभोक्ता समूह	Community Forest Users' Group
जि.स.स.	DCC	जिल्ला समन्वय समिति	District Coordination Committee
	GIS	भौगोलिक सूचना प्रणाली	Geographic Information System
गा.वि.स.	VDC	गाउँ विकास समिति	Village Development Committee
गा.पा.		गाउँपालिका	Rural Municipality
लापा	LAPA	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	Local Adaptation Plans for Action
	LGCDP	स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम	Local Governance and Community Development Programme
नापा	NAPA	राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम	National Adaptation Programme of Action
	PAF	गरिवी निवारण कोष	Poverty Alleviation Fund
	RM		Running Metre

शब्दावलीहरू

1. Weather (मौसम)

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ।

2. Climate(जलवायु वा हावापानी)

लामो अवधिको (करिव ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ। यसका सूचकहरू (Parameters) मौसमको जस्तै हुन्।

3. Climate Change(जलवायु परिवर्तन)

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरूमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ। पृथ्वीको सन्तुलन खल्विने गरी हजारौ वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

4. GHGs

Green House Gases-GHGs (हरितगृह ग्याँस): वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाईअक्साइड (CO_2), मिथेन (CH_4), नाईट्रोस अक्साइड (N_2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्बन (HFC), परफ्लोरो कार्बन (Perfloro Carbons (PFC), सल्फर हेक्जाफ्लोरोराइड (Sulphur Hexafluoride (SF_6) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न COP ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोरोराइड (NF_3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ।

5. UNFCCC

United Nation Framework Convention on Climate Change: (जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि १९९२) १९९२ मा रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसका लागि बनेको महासन्धि हो। यसलाई १९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने १९९४ देखि कार्यान्वयन भएको हो। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा हरितगृह ग्याँसलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

6. COP

Conference of Parties: पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन वा कन्फरेन्स अफ पार्टिज भन्नाले UNFCCCका पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन वर्षमा एक पटक हुने गर्दछ।

हालै मोरोक्कोको मराकेसमा सम्पन्न भएको सम्मेलन COP 22 हो।

7. IPCC

Intergovernmental Panel on Climate Change: जलवायु परिवर्तको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो। यस्मा संसार भरबाट voluntary किसिमले हजारौ वैज्ञानिकहरू आवद्ध छन्। संसारका १३०

राष्ट्रका २५०० भन्दा बढी वैज्ञानिकहरुको समूह हो । यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव शृंजित जलवायु परिवर्तनका असरहरूबाटे मूल्याङ्कन गर्दछ । यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो । यस Panel बाट प्रकासित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ । यस्तै अति कम विकसित देशहरूले पनि National Communication Report प्रकाशित गर्दछन् ।

8. Adaptation (अनुकूलन)

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरिने उपायहरु नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी बढेको अवस्थामा ज्याकेट फुकाल्नु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो । मानव सन्दर्भमा यस अन्तर्गत परिवर्तित वातावरण अनुकूल हुने क्रियाकलापहरु पर्दछन् ।

9. NAPA

National Adaptation Programme of Action (राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम): माराक्य एकड ३ अनुसार अनुकूलनको विषय आएको हो । जस अनुसार कम विकसित मुलुकहरूले नापा बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरूले सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता अनुसार नेपालमा वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा यो तयार गरिसकेको छ ।

10. LAPA FRAMEWORK

Local Adaptation Plans for Action: (स्थानिय स्तरको अनुकूलन योजना) NAPA ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि तयार भएको संरचना LAPA Framework हो । नेपाल सरकाले वि.सं. २०६८ अनुमोदन गरी कार्यान्वयन भईरहेको छ । यसै संरचना अनुसार तयार गरिएको स्थानिय स्तरको अनुकूलन योजना LAPA हो ।

11. Gender Equality (लैंगिक समानता)

महिला तथा पुरुषबीच सबै पक्ष र तहहरूमा बराबर अवसर र बराबर लाभ हासिल भएको अवस्था नै लैंगिक समानता हो ।

12. Gender Integration (लैंगिक समायोजन)

लैंगिक समायोजन भन्नाले परियोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन चरणहरूमा लैंगिक असमानता र भिन्नतालाई पहिचान गरि सम्बोधन गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

13. Reproductive Role (पारिवारिक/प्रजनन भुमिका)

यस कार्यअन्तर्गत दुई किसिमका घरायसी कामहरू पर्दछन् । (१) जैविक जस्तै : बच्चा जन्माउने र (२) सामाजिक जस्तै : वच्चाहरूको स्याहार गर्ने, भान्साको काम, बजार जानु, परिवारको स्वास्थ्यको हेरविचार एवं अन्य घरायसी कार्यहरू गर्ने जुन कार्यको मान्यता कम हुन्छ र आम्दानी पनि हुँदैन । यस्ता काममा बढी श्रम र समय लाग्छ । महिला तथा बालिकाहरूले नै प्राय यस्ता काम गर्ने गर्दछन् ।

14. Vulnerability (सङ्कटासन्ता)

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना भएका जोखिम, खतराका प्रतिफल प्रभाव आदिसँग जुध्न सक्ने हैसियत वा क्षमतामा कमी आएको अवस्थालाई सङ्कटासन्ता भनिन्छ ।

15. GIS

Geographic Information System: (भौगोलिक सूचना प्रणाली): यो प्रणाली यसरी बनाइएको हुन्छ जस्वाट भौगोलिक तथ्यांक तथा सूचनालाई लिने (Capture), जम्मा गर्ने (Store), मिलाउने (Manipulate), विश्लेषण गर्ने (Analyze), व्यवस्थापन गर्ने (Manage) र प्रस्तुत गर्ने (Present) गरिन्छ ।

16. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रूपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

17. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरुसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरु, प्रविधिहरुमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुमा पहुँच, सूचनाहरुको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उत्तिनै बढी हुन्छ ।

18. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोकसानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

19. Inclusiveness (समावेशी)

कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा सरोकारवाला व्यक्तिहरु जस्तै महिला, दलित, विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको सार्थक सहभागिताको निश्चितता गर्नु समावेशी हो ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतिका रूपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट शृंजित तथा भविष्यमा शृंजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ एवं स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०६८ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिई आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन (ASHA) आयोजनाले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रूपले अघि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने कार्य तदारुकताका साथ अघि बढाई रहेको छ । यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्तता स्तरीकरण अनुसार उच्च संकटासन्त स्तरमा रहेको यस सल्यान जिल्लाको जिल्ला स्तरिय सरोकारवालाहरुको गोष्ठीबाट छनौट गरिएको यस कालिमाटि गाउँपालिकाको वडा नं. ६ मा पनि जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरु देखा पर्न थालिसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता र ASHA आयोजनाको आर्थिक सहयोग तथा रूपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्वकृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरुका साथै ASHA आयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning) तथा सहभागितामुलक परिदृश्य विकास (Participatory Scenario Development) अवधारणाहरु अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु समेत अवलम्बन गरिएको थियो । यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस वडा कार्यालयका प्रतिनिधीहरु, साविकका वडा नागरिक मञ्च, नागरिक सचेतना केन्द्र, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरुका कर्मचारीहरु, गरिब, महिला, दलित, जनजातितथा पछाडी परेका वर्गहरु तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो ।

आगामी ३ वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा यस वडामा विद्यमान सामाजिक, मानवीय, आर्थिक, प्राकृतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु तथा जलवायु परिवर्तनबाट शृंजित प्रतिकूल प्रभावहरु/प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजेखा गर्दै यस वडा र यहाँका घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्तता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरिएको थियो जसको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिर्षक	विवरण			
कार्ययोजनाले समेटेको क्षेत्र	कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६, साविकको काप्रेचौर गा.वि.स. वडा नं १, २, ३ र ४			
चारकिल्ला	उत्तर : सुखेत जिल्ला पश्चिम : सुखेत जिल्ला पूर्व : कालिमाटि गा.पा.वडा नं. ५ दक्षिण : कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ७			
क्षेत्रफल	६२९० हेक्टर			
जनसंख्या (जिल्ला वस्तुगत विवरण २०७२ अनुसार)	महिला	पुरुष	जम्मा	जम्मा घरधुरी
	१२३३	१२२६	२४५९	४९२
जातजाती	ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी	जनजाति	दलित	जम्मा
घरधुरी	१८५	२४२	६५	४९२

शिर्षक	विवरण			
प्रतिशत	३७.६%	४९.२%	१३.२%	१००%
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार	यस वडाका वासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने अन्य पेशाको हकमा कामको लागि खाडी मुलुक र भारत जाने गर्दछन्।			
जलवायुको अवस्था	उपोष्ण र समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी			
जलवायु परिवर्तनको प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> गर्मी दिन करिब ३ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रापनि बढेको, जाडो दिन करिब २.५ महिनाले घटेको मनसुनी वर्षाको अवधि २.५ महिनाले घटेको, हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्रहुने गरेको तुसारो पर्ने दिनहरु १ महिनाले घटेको बाढी र पहिरोको मात्रा तथा बारस्वारता बढेको कृषिबाली, पशुपंक्ती तथा मानवमानवाँ रोगको प्रकोप बढेको गुराँस फल्ने समय र चिउरी पाक्ने समय करिब १ महिनाले अघि सरेको वनमा मिचाहा प्रजातिहरुको प्रकोप बढेको 			
मुख्य जोखिम	खडेरी, पहिरो, वाढी, आगलागि, कृषि तथा पशुमा रोग			
संकटासन्न वडा	अति उच्च(V4)	उच्च(V3)	मध्यम(V2)	न्यून(V1)
	४	२	३	१
संख्या	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)
प्रतिशत	१९९	१७५	८३	३५
योजनाको परिकल्पना	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरुको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतमा बढ्दि भई खडेरीले न्यून प्रभाव पारेको हुनेछ र कृषिउत्पादनमा बढ्दि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ। विभिन्न भौतिकपूर्वाधारहरुको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असरमा कमी आई वडा विकास निर्माणतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ। विभिन्न खाले कृषि तथा पशुपालन सम्बन्ध तालिमका माध्यमबाट कृषकहरुको क्षमता विकास गरिनुका साथै उन्नत वीउविजन र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा कृषिबाली तथा पशुमा देखा पर्ने रोगहरुको असरमा कमी आउनुका कृषि उत्पादनमा बढ्दि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ। दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहाप्रजातिको नियन्त्रण गर्दा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ। स्वस्थ पिउने पानीको व्यवस्थापन तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ। समग्रमा सम्पूर्ण स्थानीय वासिन्दाहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतनाअभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने क्षमताको विकास भएको हुनेछ, जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट हुने क्षमता न्यून भएको हुनेछ। 			
कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका अनुकूलनका कार्यहरु	<ul style="list-style-type: none"> संचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, रिचार्ज पोखरी निर्माण नदि किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविनपर्खाल निर्माण सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन (गहु, मकै, धान) नश्ल सुधारको लागि बोका वितरण, भकारो सुधार, बाखाको खोर सुधार वन व्यवस्थापन 			

शिर्षक		विवरण				
		● पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी टंकी निर्माण तथा मर्मत				
योजनाको अवधि		आ.व. २०७४/७५-२०७६/७७				
विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित वार्षिक बजेट	क्र.स.	विषयगत क्षेत्र	अनुमानित बजेट रु. हजारमा			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	कूल जम्मा
	१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	१७७२.२	२०१९	८७४.५	४६६५.७
	२	जलश्रोत तथा उर्जा	१५३०	१३१८	१५५८	४४०६
	३	वन तथा जैविक विविधता	११४५	१११५	१०४५	३३०५
	४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप	५५६	४९४	४१८	१४६६
	५	जनस्वास्थ्य	९०	५०४.४	१३०	७२४.४
	६	भौतिक पुर्वाधार	१३१४	९४०	१८२८	४०८२
	७	जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेशीकरण	१००	२००	१३०	४३०
	८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	१३०	५५	५५	२४०
कुल जम्मा			६६३७.२	६६४५.४	६०३८.५	१९३२१.१
योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय	कालिमाटि गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कृषि विकास कार्यालय, पशुसेवा कार्यालय, वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सामुदासिक वन उपभोक्ता समूहहरू, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू, इत्यादि।					
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	साविकका वडा स्तरको तथ्याङ्क संकलन गरी विभिन्न क्रियाकलाप तथा कार्यक्रमहरूमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यानमा राखी कार्ययोजना निर्माण गरिएको।					
योजना समायोजन	विस्तृत छलफलबाट तयार गरिएको यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको ७ चरणको स्थानिय योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तरगत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिने छ।					
योजना कार्यान्वयन	स्थानीय अनुकूलन योजनाका प्राथमिकताहरूलाई वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक स्थानीय विकास योजनामा समायोजन गर्दै एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँसभाको बैठकमा निर्णय गरि कार्यान्वयन हुनेछ।					
अनुगमन तथा मूल्यांकन	समुदाय तहमा क्रियाकलापहरूको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरू र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरूको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ।					
क्षमता विकास	विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरू, कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी तालिम, स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम, सीपमूलक तालिम, इत्यादि दिइनेछ।					

यस योजनाको कार्यान्वयनबाट यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ का सम्पूर्ण वासिन्दा खासगरी लक्षित साना किसान, विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जलवायु परिवर्तनको समस्याले न्यून प्रभाव परेको भविष्यको परिकल्पना गरिएको छ। उक्त परिकल्पना पूरा गर्नको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विषयगत योजनाको गरी जम्मा रु.१,९३,२९,१००। (अक्षरेपी एक करोड त्रियानब्बे लाख एककाईस हजार एक सय मात्र) बराबरको विस्तृत कार्ययोजना तयार गरिएको छ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू समेत यस योजनामा समावेश गरिएका छन्। यस योजनाले लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको पक्षलाई अभिन्न अंगको रूपमा अंगिकार गरेको छ। त्यसैगरी यस योजनालाई वडा, गाउँपालिका तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरूको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरूमा एकिकृत गरी कार्यान्वयन गर्न विशेष जोड दिईएको छ।

विषय सुची

परिच्छेद १: परिचय	१
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरु	२
परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमि	३
२.१ शारदा उप-जलाधार क्षेत्र	३
२.२ अवस्थिति	४
२.३ सामाजिक अवस्था	४
२.४ मानवीय अवस्था	५
२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था	६
२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	६
२.७ सामुदायिक विकास	७
२.८ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	८
परिच्छेद ३: सूदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरु	९
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि	९
३.२ भौगोलिक सुचना प्रणालीबाट प्राप्त नक्सा र यसको जानकारी	१०
३.३ जलवायुसंकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्यांकन	१९
३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो	१७
३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	१९
३.३.३श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन	२४
३.३.४ संकटासन्न घरघुरी तथा वर्ग समुदाय पहिचान	२५
३.३.५ प्रकोप जोडागत स्तरीकरण	२८
३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	२८
३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण	३१
३.३.८साविकका वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	३५
३.४ अनुकूलन कार्यहरुको प्राथमिकीकरण	३७
३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना	३७
३.४.२ अनुकूलन कार्यहरुको प्राथमिकीकरण	३७
३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा	४३

३.५ लैंगिक विश्लेषण	४४
३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा	४६
३.७ संस्थागत नक्षांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण	७१
३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन	७३
३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	७३
३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मुल्यांकन सन्दर्भ सामाग्री :	७३
अनुसूचीहरु	७६

चित्र सुची

चित्र १. शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा	४
चित्र २. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को भू-उपयोग नक्शा	७
चित्र ३. भौगोलिक सुचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उपजलाधार र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरू समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ASHA, २०१६)	९
चित्र ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को पहिरोको नक्शा	११
चित्र ५. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ को भूक्षयको नक्शा	१२
चित्र ६. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् २०१६ को भूक्षयको नक्शा	१३
चित्र ७. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ को भूउपयोगको नक्शा	१४
चित्र ८. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् २०१६ को भू उपयोगको नक्शा	१५
चित्र ९. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ देखि २०१६को भूउपयोग परिवर्तनको नक्शा	१६
चित्र १०. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को भूउपयोग समायोजन नक्शा	१७
चित्र ११. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ का नदी तथा खोलाको नक्शा	१८
चित्र १२. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को वन डेढेलो नक्शा	१९
चित्र १३. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सहभागितामूलक प्रकोप तथा जोखिम नक्शा	२५
चित्र १४. जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	३१
चित्र १५. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को बस्तिगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत: रुपान्तरण नेपाल)	३६
चित्र १६. संस्थागत नक्शांकन	७१

तालिका सुची

तालिका १. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण	५
तालिका २. वाली चक्र	६
तालिका ३. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरू	१०
तालिका ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ र २०१६ को भूक्षयको अवस्था	११
तालिका ५. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ र २०१६ को भू उपयोगको अवस्था	१३
तालिका ६. परिवर्तित मौसमी पात्रो	१७
तालिका ७. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ का प्रकोपहरूको ऐतिहासिक समयरेखा	१९
तालिका ८. प्रभावित समुह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	२६
तालिका ९. प्रकोपको जोडा स्तरीकरण	२८
तालिका १०. जोखिमपूर्ण अवस्था र अनुकूलन प्रयासहरूको विश्लेषण	२९
तालिका ११. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को जिबिकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	३२
तालिका १२. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण	३५
तालिका १३. वडा स्तरीकरणको निष्कर्ष	३६
तालिका १४. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण	३८
तालिका १५. क्षमता विकास योजना	४३
तालिका १६. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	४७
तालिका १७. संस्थागत विश्लेषण	७२
तालिका १८. अनुगमन योजना	७४

परिच्छेद १: परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य

जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रकृया भएतापनि औद्योगिकीकरण, बन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोगको कारणबाट यस्को असर तथा प्रभाव विश्वव्यापी रूपमा परेको छ । विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूले गर्दा हरितगृह र्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जनले जलवायु परिवर्तनको प्रक्रियामा तिव्रता आएको तथ्य अकाट्य छ । यसले गर्दा दिन प्रति दिन तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा फरक परेको कुरा सबैले महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरु सुख्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरु हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन् । यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमूख समस्याको विषय बनेको छ । प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो गरीब राष्ट्रहरूमा त भन यो ठूलो समस्याको रूपमा देखा पर्न थालेको छ ।

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले वि.सं. २०६७ मा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) तयार गरी अनुमोदन गर्नुका साथै तत्कालिन वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा समेत ल्याई सकेको छ । राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल ६ वटा मुख्य क्षेत्रहरु (कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत तथा उर्जा, शहरी क्षेत्र तथा पूर्वाधार, बन तथा जैविक विविधता तथा जलवायुजन्य प्रकोप) पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा जलवायु परिवर्तनका के कस्ता अनुकूलनका उपाय तथा रणनीतिहरु अवलम्बन गर्न सकिन्छ, भन्ने स्पष्ट किटान गरेको छ । त्यसै गरी हाल नेपाल सरकार जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि राष्ट्रिय अनुकूलन योजना निर्माण गर्ने चरणमा छ । यसले थप तिनवटा विषयगत क्षेत्रहरु (पर्यटन, प्राकृतिक तथा संस्कृतिक सम्पदा; सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्ज तथा सु-शासन) को प्रस्ताव गरेको छ ।

विभिन्न व्यक्ति तथा समुदायको संकटासन्ताज जलवायु परिवर्तनसंगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमता फरक-फरक हुने हुँदा जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभावहरु पनि व्यक्ति र समुदाय अनुसार फरक-फरक हुने गर्दछन् ।

सोही सन्दर्भमा नेपाल सरकार, बन तथा भु-संरक्षण मन्त्रालय अन्तरगत पहाडी साना किसानकालागि अनुकूलन आयोजना को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा रूपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा जिल्ला स्तरिय सरोकारवालाहरूको गोष्ठीबाट छनौट भएको यस बडामा नेपाल सरकारबाट स्विकृत लापा संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु साथै पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाद्वारा निर्माण गरिएको सुदृढ लापा मार्गदर्शनका प्रावधानहरूलाई अवलम्बन गरी बडा कार्यालयको अगुवाईमा बडाका प्रतिनिधि, साविकको बडा नागरिक मञ्च, नागरिक सचेतना केन्द्र, शिक्षक, समाजसेवी, राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानिय विषयगत कार्यालयहरको कर्मचारीहरु, गरिब, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस प्रक्रियामा साविकको काप्रेचौर गा.वि.स.का प्रत्यक बडाहरूलाई वस्ति मानि ति वस्तिहरूमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी, जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरिकरण विधिको प्रयोग गरी संकटासन्ताको विश्लेषण तथा अनुकूलनका कार्यहरु वस्तीगत रूपमा पहिचान गरिएको थियो । यसरी नै वस्ती स्तरमा संकटासन्त घरधुरीहरूको स्तरीकरण समेत सम्पन्न गरि सबै वस्तिका प्रतिनिधीहरूको समेत सहभागितामा साविकको गा.वि.स.मा योजना तर्जुमा गरिएको थियो । यस कार्ययोजना साविकको बडा नागरिक मञ्च प्रतिनिधी, उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधी, विभिन्न संघ/संस्थाका प्रतिनिधि, विषयगत कार्यालयका प्रतिनिधि र राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा २०७४ साल वैशाख ६ देखि ८ गते सम्म साविकको काप्रेचौर गा.वि.स.को कार्यालयमा संचालित अनुकूल कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट यो योजना तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य कालिमाटि गाउँपालिकाको वडा नं ६ का स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनको असरसंग जुध्न उनीहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्नु रहेको छ भने यस योजनाको निम्न उद्देश्यहरू रहेका छन् :

- अति जलवायु सङ्कटासन्न टोल, वस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसरलगायत कार्य पहिचान गर्नु,
- स्थानीय समुदायले आफैले सहज तरिका प्रयोगगरी आफ्ना श्रोत तथा आवश्यकताहरू पहिचान गरी सोही अनुरूपका अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न/गराउन सहयोग गर्नु,
- यस कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका नियमित योजना निर्माणका प्रक्रियामा समायोजन गर्नु,
- समयमै प्रभावकारी ढंगले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मुख्य रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणाली(GIS) को विधि तथा सहभागितात्मक ग्रामिण लेखाजोखाबाट गरिएको साविकको गा.वि.स.को संकटासन्तता विश्लेषण र विद्यमान परिवेशमा आधारित रहेको छ। जलवायु परिवर्तनसंग संवेदनशिल रहेको र ग्रामीण जीविकोपार्जन कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप र ग्रामीण पूर्वाधार जस्ता क्षेत्रहरूमा आधारित रहेको कारण यस कार्ययोजना तयार गर्दा समग्र साविकको गा.वि.स. तथा साविकको वडाहरू तथा घरधुरी तहका संकटासन्तताको विश्लेषण र ती संकटासन्न क्षेत्र एवं वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष रूपमा ध्यान दिईएको छ। कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट सिर्जित प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूह विशेष गरी महिला, बालवालिका तथा वृद्ध-वृद्धामा पार्ने असर तथा प्रभावहरू विश्लेषण गर्दै उनीहरु मैत्री कार्यक्रमहरू राखिएका छन्।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन्। यसका साथै लैगिंग तथा समावेशीकरणका मुद्दाहरूलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरूको कार्यबोधलाई न्यून गर्न र स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरू उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छन्। यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापनको योजनालाई पनि परिपुरक हुने अनुकूलनका कार्यहरू पनि योजनामा रहेका छन्।

यस योजना साविकको गा.वि.स तहमा रहेका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरू, महिला तथा संकटासन्न घरधुरीहरू, राजनैतिक दलहरूको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरूले स्थान पाएका छन्। साथै स्थानीय अनुकूलनको राष्ट्रिय संरचनाका चरणहरू र त्यसले सिफारिश गरेका सहभागितात्मक विधिहरूमा केन्द्रित रही योजना तयार गएको हुदाँ संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूले लाभ पाउने सुनिश्चित छ। यसैकारण यस अनुकूलन कार्ययोजनाले ती संकटासन्न वर्ग र क्षेत्रहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने मान्यता राख्दछ।

परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी

२.१ शारदा उप-जलाधार क्षेत्र

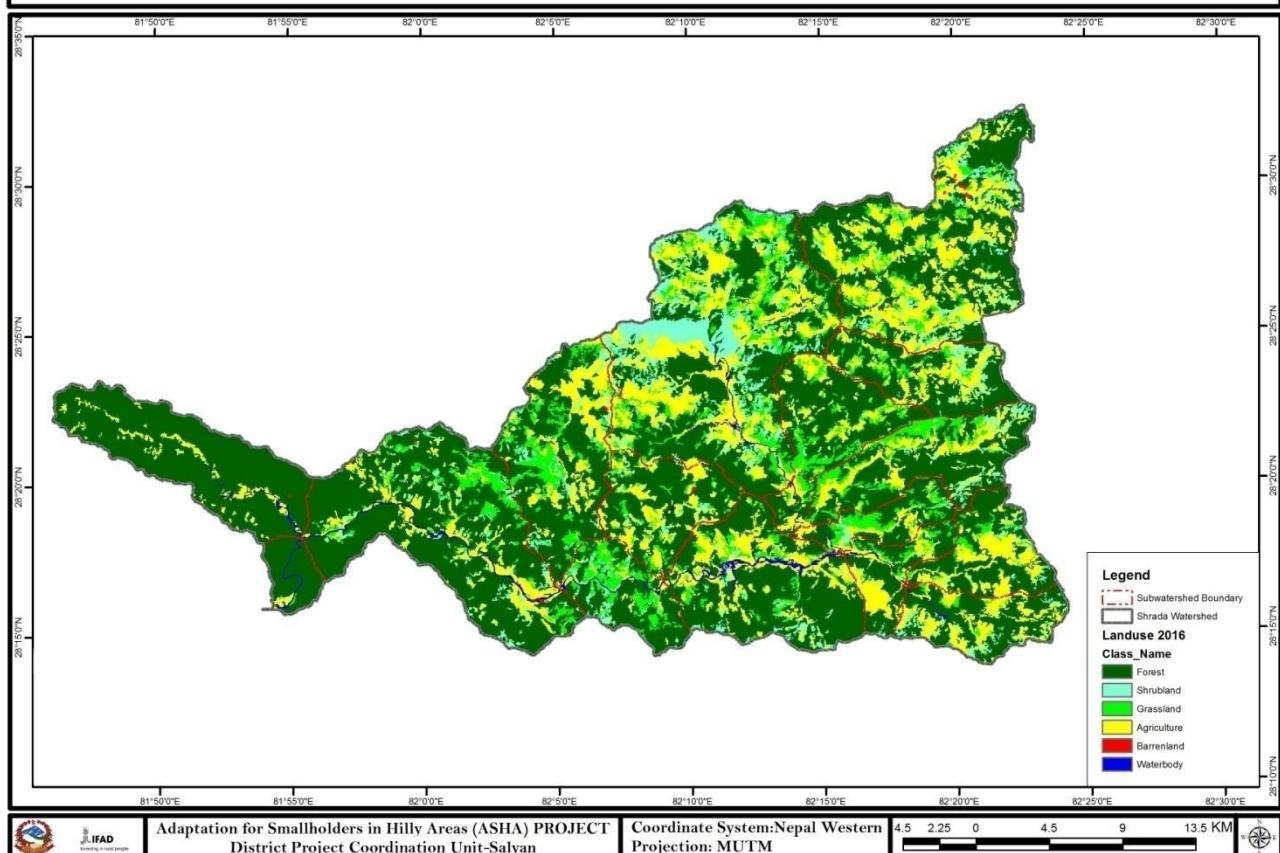
शारदा नदी तथा यसका सहायक खोलाहरु: कोटवारा खोला, ठिनबाङ्गखोला, चाकिलघाट खोला, रामेखोला, घटेखोला, गुप्ताखोला, मासखोला जस्ता खोलाहरुको ढालक्षेत्र (Catchment Area) नै शारदा उप-जलाधार क्षेत्र हो । यो उप-जलाधार क्षेत्र सत्यान जिल्लाको दक्षिणी भेगमा पर्दछ । यस उप-जलाधार क्षेत्रको क्षेत्रफल ९७,०९९.९७ हेक्टर रहेको छ । यस क्षेत्र भित्र बागचौर नगरपालिका, ढोरचौर गाउँपालिका, शारदा नगरपालिका, छवेश्वरी गाउँपालिका, त्रिवेणी गाउँपालिका, कालीमाटी गाउँपालिका लगायतका भु-भागहरु पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रकोकुल क्षेत्रफल ९७,०९९.९७ हेक्टर मध्ये करिब २१,५०७.५५ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ५७,५२०.२९ हेक्टर वन क्षेत्र, ७,३५०.५ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ९,६३५.९८ हेक्टर चरण क्षेत्र र ९७१.७६ हेक्टर पानीले ढाकेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) ।

उपल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध

शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको प्रमुख नदी शारदा नदीको उद्गम स्थल साविकको शिवरथ गा.वि.स. हो भने कालिमाटी काल्येको दमदुवाली भन्ने ठाउँमा पुगी यो नदी बबई नदिमा मिसिन्छ । महाभारत श्रेणीमा पर्ने यस उप-जलाधार क्षेत्रलाई तीन भागमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ :

१. नदीले बनाएको समथर भू-भाग र बेशी, २. शिवालिक क्षेत्र र ३. उच्च पहाडीक्षेत्र । श्रीनगर, लान्ती, लुहाम, रामपुर, घुइयावारी, ज्याडका समथर फाँटहरु बेशी क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् । यस क्षेत्रमा सिंचाइको राम्रो व्यवस्था भएकोले यहाका खेतहरुमा धान र गहुँ जस्ता अन्नवालीहरुको राम्रो उत्पादन हुन्छ । यस क्षेत्रलाई शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको अन्न भण्डारणको रूपमा मान्न सकिन्छ । यस उप-जलाधार क्षेत्रको माथिल्लो भागमा बसोबास गर्ने समुदायको मुख्य खेती योग्य जमिन पनि यही बेशी क्षेत्रमा पर्दछ । खेतिपातीको समयमा बेशी भर्ने र अरु समयमा पहाडमा बस्ने चलन अझै पनि यहाँ विद्यमान छ । त्यसै गरी १,००० देखि १,५०० मिटर सम्मका पहाडहरु शिवालिक क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् जुन भागले यस उप-जलाधार क्षेत्रको अधिकांश भाग ओगटेको छ । र १,५०० मिटर देखि २,८०० मिटर सम्मका भू-भाग उच्च पहाडी क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रको माथिल्लो पहाडी क्षेत्रमा रहेका भिरालो भू-भागहरुमा गरिदै आएको अव्यवस्थित कृषि, वन अतिक्रमण, वन विनाश तथा अवैज्ञानिक सडक संजाल विस्तार लगायतका कार्यहरुसंगै जलवायु परिवर्तनसंगै बढ्दै गएको वर्षाको अनियमितताले गर्दा शिवालिक क्षेत्र र उच्च पहाडी क्षेत्रहरुमाभू-क्षयको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटिय क्षेत्र बेशीमा बाढी र नदी कटानका समस्याहरुबढ्दै गएको छ । यो क्रम नरोकिएको खण्डमा एका तर्फ उपल्लो तटिय शिवालिक क्षेत्र र उच्च पहाडी क्षेत्रहरु बाँध्को रहने देखिन्छ भने अर्को तर्फ तल्लो तटियबेशी पनि क्रमिक रूपमा बसोबास र खेती अयोग्य बन्दै जाने देखिन्छ । जसले गर्दा यस गा.वि.स.को जलवायु परिवर्तन संकटासन्तता अभ बढ्ने देखिन्छ ।

Sarada Watershed - Landuse Pattern 2016

चित्र १. शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा

२.२ अवस्थिति

नेपालको प्रदेश नं. ६ मा पर्ने सत्यान जिल्लाका ७ ओटा गाउँपालिका मध्येको एउटा गाउँपालिका हो कालिमाटी गाउँपालिका । यस गाउँपालिकामा साविकका चार वटा गा.वि.स.हरु (लक्ष्मिपुर, कालिमाटी रामपुर, कालिमाटी काल्चे र काप्रेचौर) पर्दछन् । २०७३ को पुर्नसंरचना अनुसार साविकको काप्रेचौर गा.वि.स.का वडा नं. १, २, ३ र ४ लाई कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ६ राखिएको छ । यो वडा जिल्ला सदरमुकाम खलझाबाट ३३ कोस दक्षिण पश्चिम तर्फ अवस्थित छ । यस वडाको पूर्वमा कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ५, पश्चिममा सुर्खेत जिल्ला, उत्तरमा सुर्खेत जिल्ला र दक्षिणमा कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ७ पर्दछन् । यस वडाको कुल क्षेत्रफल ६२२५.०२ हेक्टर रहेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) । कुल ४९२ घरधुरी रहेको यस वडामा १२३३ महिला र १२२६ जना पुरुष गरी कुल २४५९ जनसंख्या रहेका छन् (जिल्ला वस्तुगत विवरण, २०७२) । जलवायुको हिसावले समष्टिगत रूपमा यहाँ उपोष्ण र समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी पाईन्छ ।

२.३ सामाजिक अवस्था

यस वडामा जातिगत अवस्था अनुसार मुख्य गरि मगर, क्षेत्री, दलित जातीहरूको वसोवास रहेको छ । जातिगत आधारमा हेदा जनजाती २४२ (४९.२ %), वाहन/क्षेत्री/ठकुरी १८५ (३७.६ %), र दलित ६५ (१३.२ %), गरि जम्मा ४९२ घरधुरीहरु रहेको छन् (सर्भेक्षण २०७३) । जनजातीको बढि मात्रामा बाहुल्यता भएपनि यहाँको रहन सहन प्रायः एकै खालको रहेको छ । यहाँ सबैले मातृभाषा नेपाली नै बोल्ने गर्दछन् । यस वडामा चाँडपर्वका हिसावले दशै, तिहार, माघे संकान्ती, साउने संकान्ती, नयाँ वर्ष, आदि पर्वहरु मनाउने गरिन्छ ।

वडामा स्थानिय शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम (LGCDP), ASHA, शारदा, रूपान्तरण, रूपान्तरण नेपाल, आर.आर.एन, लि.वर्ड, आसमान नेपाल लगायतका संघ संस्था/परियोजनाहरूले विभिन्न कार्यक्रमहरू गरिरहेका छन्।

यस वडामा ४ वटा ओटा आधारभूत तह र १ ओटा माध्यामिक तह गरी जम्मा ५ वटा शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन्।

यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा साबिकको काप्रेचौर गा.वि.स.को वडा नं. १ देखि ४ सम्म सहभागितामुलक तरिकाले घरधुरीहरूको संकटासन्नटाताको विश्लेषण गरिएको थियो। उक्त स्तरीकरण समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखिता, सम्वेदनशिलता र अनुकूलन क्षमता आधारहरूमा आधारित भई गरिएको थियो। उक्त स्तरीकरण गर्दा जिविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरु (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति)का साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले घरधुरीमा पारेको प्रभावलाई समेत आधार बनाईएको थियो। घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने वा सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएका र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई न्यून संकटासन्न घरधुरी(V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी(V2) मा राखिएको थियो। त्यसै गरी घरको उत्पादनले ६ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई उच्च संकटासन्न घरधुरी(V3) मा राखिएको थियोभने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्षप्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्नघरधुरी (V4)मा राखिएको थियो।यस क्रममायस वडामा जम्मा ४९२ घरधुरी रहेको पाईएको छ, जसमध्ये अति उच्च (V4), उच्च (V3) र मध्यम (V2) संकटासन्न घरधुरीहरु ९२.८८% प्रतिशत रहेका छन् (तालिका नं. १)।

तालिका १. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण

साबिकका वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम(V2)	उच्च (V3)	अतिउच्च(V4)	
१	१२	३०	४८	८७	१७७
२	८	१५	४२	३०	९५
३	४	१९	४५	२१	८९
४	११	१९	४०	६१	१३१
	३५	८३	१७५	१९९	४९२
प्रतिशत	७१%	१६.९%	३५.५%	४०.५%	१०० %

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सहभागितामुलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७३

२.४ मानवीय अवस्था

जनगनणा २०६८ अनुसार यस वडा को जनसंख्या १२२६ पुरुष र १२३३ महिला गरी जम्मा २४५९ देखिन्छ। जातिगत अनुसार जनजाति २४२ घरधुरी, वाहन/क्षेत्री/ठकुरी १८५ घरधुरी र दलित ६५ घरधुरीहरू रहेको यस वडाको कुल साक्षरता ६७% मात्र रहेको देखिन्छ।

हाल गरिएको सहभागितामुलक तत्त्वाङ्क संकलनका आधारमा हेर्दा यस वडामा एस.एल.सि. पास गरेका ९९ जना, प्रविणता प्रमाण पत्र तह पास गरेका ३६ जना, स्नातक तह पास गर्नेहरूको संख्या १० र स्नातकोत्तर तह पास गर्नेहरूको संख्या ३ मात्र देखिन्छ। यस वडाको मुख्य पेशा कृषि रहेको छ, र यहाको युवाशक्ति रोजगारीको लागि खाडी लगायतका मुलुकहरूमा जाने परम्परा रहेको छ, भने अन्य मानिसहरु भारतका विभिन्न ठाउहरूमा आयआर्जनका लागि जाने गर्दछन्। यस वडाका करिब १५४ जना युवा शक्ति वैदेशिक रोजगारीमा गएका छन्। यस वडाको जनशक्तिलाई विश्लेषण गर्दा शिक्षा सेवामा २३ जना, सेना तथा प्रहरीमा १२ जना र निजामति सेवामा १ जना संलग्न छन्।

जनशक्तिको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सिलाईकटाई तालिम प्राप्त २२ जना, अगुवा कृषक ५ जना, नर्सरी नाईके १ जना, डोका डालाको काम गर्ने ६६ जना, डकर्मि सिकर्मिको काम गर्ने ८ जना र रयावियन तारजाली वुन्ने ५ जना र मिल मिस्त्री ५ जना रहेका छन्।

यहाँका जनसमुदायमा जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र असरहरु सम्बन्धी सामान्य जानकारी रहेको देखिन्छ।

२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था

यहाँका बासिन्दाको प्रमुख पेशा कृषि हो। यहाँका अधिकांश भूभागमा धान, गहुँ, मकै, तोरी र मुसुरोको खेती गरिन्छ, भने नगदे वाली अन्तर्गत बेसार खेती गरिन्छ। तरकारी वालीमा विशेष गरी आलु, काउली, बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, साग, गोलभेडा र प्याज आदिको खेती गरिन्छ। फलफूलमा यहाँ छिटफुट रुपमा आँप, सुन्तला, मौसम, कागती र मेवा खेती गरिन्छ। पशुपालनको हक्कमा गाई र बाखापालन बढि गरिन्छ। यस वडामा ग्रामीण स्तरमा हाट बजार तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावको कारणले गर्दा यहाँ उत्पादन भएका सामाग्रीहरूले उचित मुल्य पाउन सकेको छैनन्।

यस वडाको वाली चक्र बमोजिम यहाँ वर्षको दुई महिना वैशाख र जेष्ठमा प्रायः सबैजसो कृषियोग्य जमीनहरु बाँझो रहेको पाईन्छ, भने अर्ध सिंचित र असिंचित जग्गा भने मनसुनी वर्षाको आधारमा थप १५ दिन जति बढी जसो बाँझो रहन्छ। अन्य समयमा समयानुकूल वाली लगाईन्छ (तालिका २)। रोजगारीको लागि विदेशिने (भारत र खाडी क्षेत्रमा जाने) को संख्या उल्लेखनीय छ। करिब १५४ जना युवा शक्ति वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न छन्।

तालिका २. वाली चक्र

क्षेत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असाइ	कार्तिक	मंसिर	पूर्ण	माघ	फाल्गुन	चैत्र	कैकियत
सिंचित (बाहै महिना कुलो लाग्ने)					धान						गहुँ		
अर्धसिंचित (वर्षामा निर्भर)				धान, मकै,							गहुँ, तरकारी		
असिंचित (पानी नलाग्ने)				तरकारी सिमी, बोडी, भटमास							मा आलु, काउली		
				मकै, अदुवा						गहुँ			
										आलु, मुसुरो			

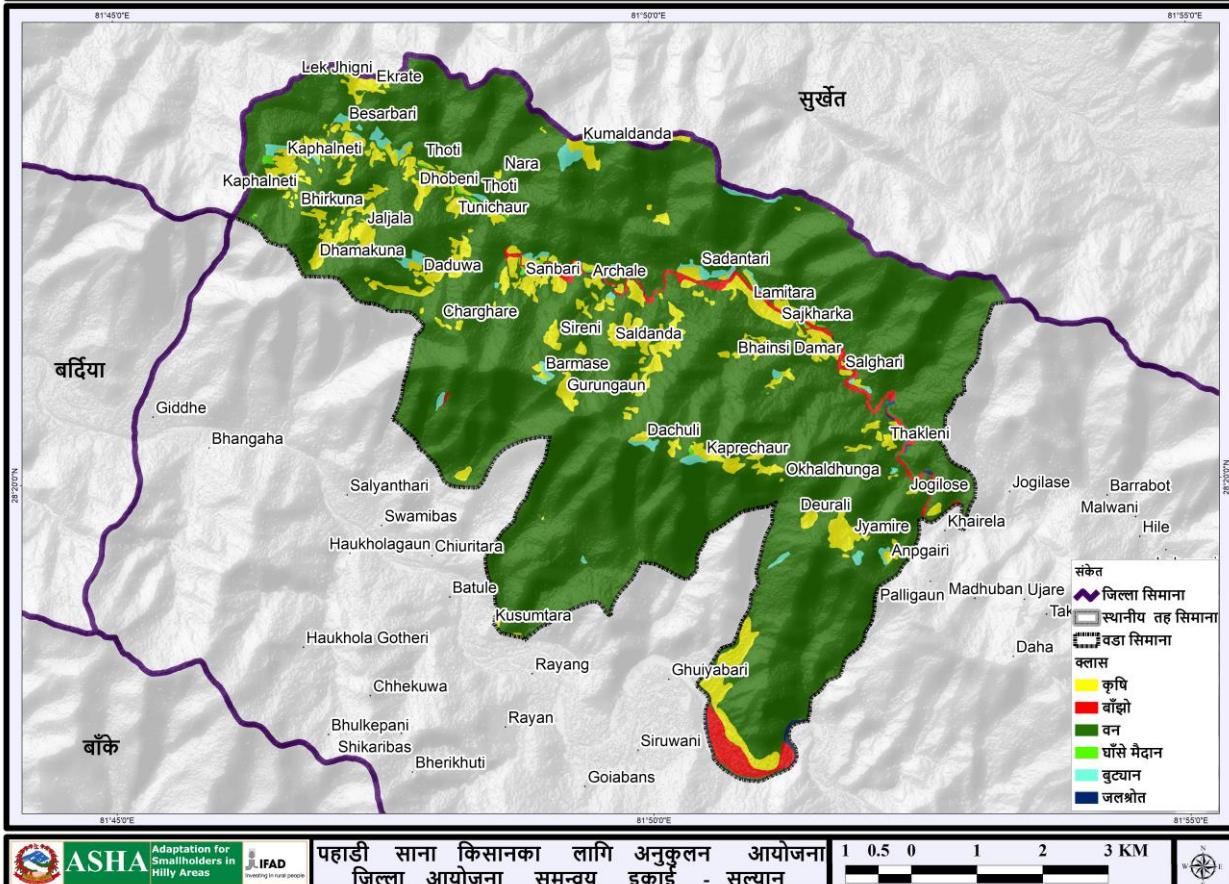
२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस वडाको कुल क्षेत्रफल ६३२५.०२ हेक्टर मध्ये ५७९.९६ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ५५२९.९६ हेक्टर वनक्षेत्र, ८७.९३ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, १२.९६ हेक्टर चरण क्षेत्र, १०३.७७ हेक्टर बाँझो जमिन र १०.४४ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र रहेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan)। यहाँको वनक्षेत्रमा तल्लो भागमा साल र साजको बाहुल्यता छ। अन्य प्रजातिहरूमा

सिमल, खयर, कलम, सल्ला, काउलो, काफल, गिठठो, गुँरास, चांप, काफल, मौवा, सल्ला, उत्तिस, कटुस, पैयौं, टुनी, बाँस, निगालो, आदि प्रजातिका रुख विरुवाहरु पाईन्छन् । जडिबुटीका प्रजातिहरुमा दालचिनी, टिमुर, कुरिलो, अमला, भलायो, हर्रो, बर्रो, समायो, सिल्पु, सुनाखरी, भ्याउ, आदि पाईन्छन् भने वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरुमा रतुवा, घोरल, रातो बाँदर, ढेडु, वाघ, भालु, चितुवा, खरायो, स्याल, दुम्सि, सर्प, काग, च्याखुरा, तिर्थो, कालिज, न्याउली, ढुकुर, जुरेली, भगेरा, मैना, आदि पाईन्छन् (सल्यान जिल्लाको वनको परिचय, २०७१) ।

जुमखोला यस वडाको प्रमुख खोला हो भने वर्वई नदिले पनि यस वडाको केही भागलाई मात्र छोएको छ । यस वाहेक यस वडामाचिसापानी, पध्देरा खोला, डढुवा खोला, डाङ्डुगे खोला, नारा खोला, भालुखोला, ठाराखोला लगायतका स-साना खोलाहरुले यहाँका केही कृषियोग्य भु-भागलाई सिंचाई गरिरहेका छन् । व्यवस्थित खानेपानी योजनाको अभाव हुनुकासाथै भौगोलिक बनावटको कारणले गर्दा यहाँका सम्पूर्ण समुदायले सहज रूपमा खानेपानीको उपभोग गर्न पाएका छैनन् । यस वडाका सबैजसो घरधुरीहरुले ईन्धनका रूपमा दाउरा नै प्रयोग गरिरहेका छन् । बत्ती बाल्नको लागि यस वडाका मानिसहरुले प्राय सबै घरमा सोलारहरुको प्रयोग गरिरहेको देखिन्छ ।

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; सन् २०१६ को भू-उपयोगीता नक्शा

चित्र २. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को भू-उपयोग नक्शा

२.६ सामुदायिक विकास

यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ मा कृषि सहकारी संस्था, आमा समुहहरु, नागरिक सचेतना केन्द्र, जस्ता सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा निकायहरु कार्यरत रहेका छन् । अन्य निकायहरुमा LGCDP, ASHA, घरबगैचा कार्यक्रम, आर.आर.एन, आसमान नेपाल, लि वर्ड, सुआहारा जस्ता संघ संस्था तथा कार्यक्रमहरुले यहाँका व्यक्ति, समुदायहरुलाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरिरहेका छन् । नागरिक संगठनको रूपमा यस वडामा नागरिक वडा मञ्च ४ ओटा,

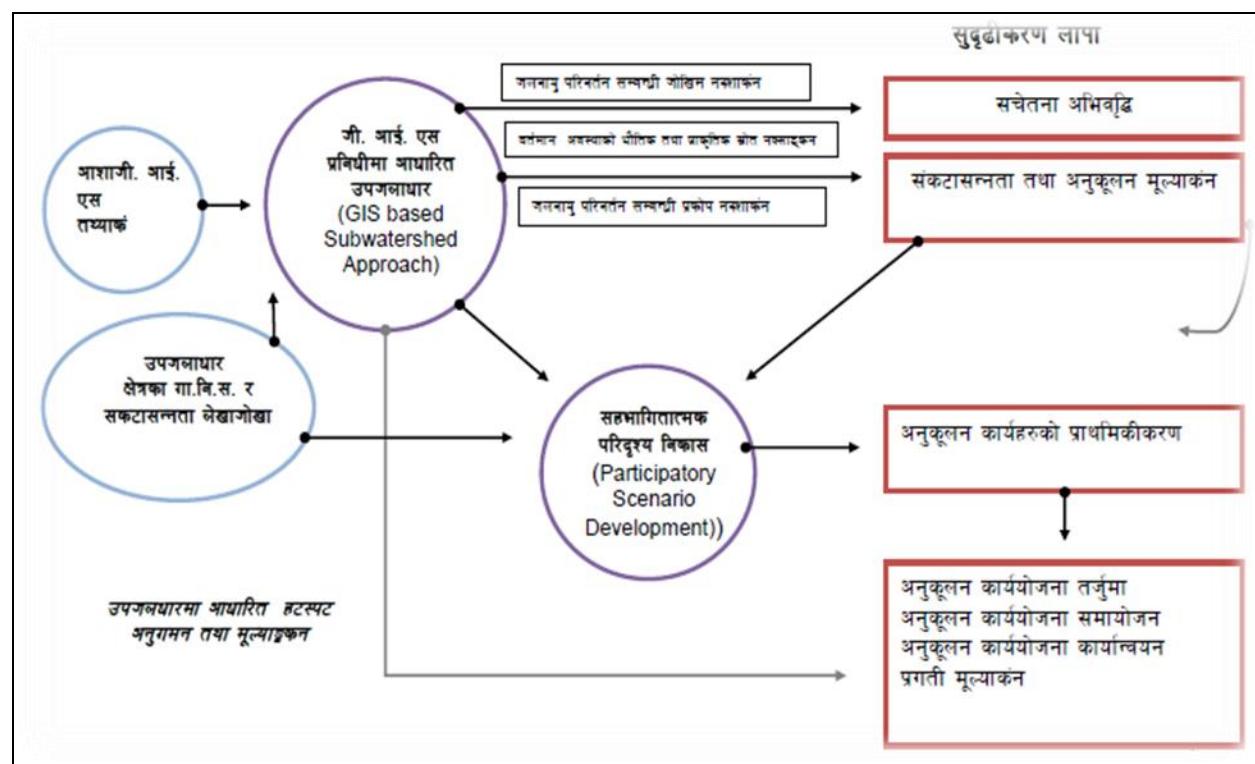
आमा समूह ७ वटा, वालक्लव २ ओटा संचालनमा रहेका छन्। यस वडामा हालसम्म ९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु छन्। यस वडामा ४ वटा ओटा आधारभूत तह र १ ओटा माध्यामिक तह गरी जम्मा ५ वटा शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन्। यस वडामा सुर्खेत र वाँके जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरु सुन्न पाइन्छ, तर जिल्लाका कुनै पनि एफ.एम. रेडियोहरुको पहुच यस वडामा रहेको देखिदैन तथा संचारको हकमा हेर्दा यस वडामा एन.सेल, नमस्ते र स्कार्ड मोबाइलको नेटवर्कले सेवा प्रवाह गरिरहेको देखिन्छ।

२.७ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस वडाको कूल जनसंख्या २४५९ मध्ये महिलाको संख्या १२३३ छ, भने जातिगत रूपमा हेर्दा यस वडामा ४९.२ % जनजाती, ३७.६ % वाहन/ क्षेत्री र १३.२ % दलित घरधुरी हरुको बसोबास रहेको छ (जिल्ला बस्तुगत विवरण, २०७२)। यस वडामा ७ ओटाआमा समूहहरु साथै हाल आएर अन्य संघ संस्थाहरु वाट गठित १ महिला स्वास्थ्य आमा समूहहरु पनि रहेका छन् र १ ओटा नागरिक सचेतना केन्द्र रहेका छन्। यस वडामा व्यापार, जागिर, वैदेशिक रोजगारी जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ, भने चुलोचौको, घाँस दाउरा, पानी पँधेरो जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरुमा महिलाहरुको सहभागिता धेरै पाइएको छ। त्यसैगरी सामुदायिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरुमा महिलाहरुको संलग्नता पुरुषकोभन्दा कम छ। छोरीलाई गाउँमा र छोरालाई शहरमा पढाउने जस्ता लैङ्गिक विभेद र ज्यालामा विभेद यस वडामा विद्यमान छन्। यद्यपी नितिगत तहमा आएका महिलामूखी नितिहरु तथा विभिन्न निकायहरुबाट संचालन भईरहेका सशक्तिकरणका कृयाकलापहरुले गर्दा महिलाहरुको चेतना स्तर बढौदै गएकोले भविश्यमा उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरुमा महिलाहरुको संलग्नता बढने छ।

परिच्छेद ३: सूदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरू

नेपालमा हालसम्मका स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरू नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका चरणहरूको आधारमा स्थानीय स्तरमा विभिन्न सहभागितामूलक विधीहरूको प्रयोग गरी त्यसबाट आएका परिणामहरू अनुसार तयार भई कार्यान्वयनमा छन्। प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्ने प्रशासकीय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूमा परेका र पर्न सक्ने जलवायुजन्य असरहरूको अवस्था विश्लेषण गर्नुपर्ने यथार्थलाई महसुस गरी पहाडी साना किसानका लागी अनुकूलन आयोजनाले नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका विधीहरूका साथसाथै भौगोलिक सूचना प्रणालीवाट प्राप्त अन्य वैज्ञानिक जानकारीहरूलाई पनि आधार बनाएर स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई सुदृढीकरण गर्न दुई वटा अवधारणहरू अघि सारेको छ। पहिलो अवधारण अन्तर्गत भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित रहेर उपजलाधार क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा जोखिमको विश्लेषण गरिन्छ भने दोश्रो अवधारण अन्तर्गत जलवायु अनुकूलन योजनाका लागि सहभागितात्मक परिदृश्य विकास गरिन्छ। यीनै अवधारणहरूलाई नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका विभिन्न चरणहरूमा समायोजन गरी तयार गरिएको सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (चित्र ३) अनुसार यसकार्ययोजना तयार गरिएको हो।

चित्र ३. भौगोलिक सुचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उपजलाधार र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरू समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ASHA, २०१६)

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि

जलवायु अनुकूलन योजनालाई विकासको योजनामा समावेश गराउन सकियोस भन्ने उद्देश्य राखी जलवायु परिवर्तनका भाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरू बारे घरधुरी, समुदाय, साविकको बडा तथा गा.वि.स. स्तरमा सचेतना अभिवृद्धि गर्न जलवायु परिवर्तनका कारण, प्रभाव र अनुकूलन सम्बन्धमा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो। जसको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, छलफल, पोष्टर प्रदर्शन र प्रश्नोत्तर विधिको प्रयोग

गरिएको थियो । लापा तयारीको लागि सबै भन्दा पहिले साविकको गा.वि.स.का प्रतिनिधी, साविकका सबै वडाका वडा नागरिक मञ्चका पदाधिकारीहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, सा.व.उ.स.का पदाधिकारीहरु, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारीहरु र विभिन्न सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा शुरुवाती बैठक सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसपछि सम्पूर्ण वडाहरुमा/वस्तिहरुमा गई औपचारिक रूपमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सहित २ दिने वडा स्तरीय गोष्ठि सम्पन्न गरिएको थियो भने अर्को चरणमा साविकको गा.वि.स. स्तरमा ३ दिन लापा तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । यसरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयारीको सम्पूर्ण प्रक्रियामा गरी जम्मा ६६५ जना को सहभागिता रहेको थियो जसमध्ये महिला संख्या ५४%, र पुरुषको संख्या ४६% थियो । त्यसैगरी जातिगत रूपम हेर्दा दलित १६.५%, जनजाति ४८.३% र बा/क्षे/ठ ३५.२% सहभागी थिए । ती विभिन्न वर्गका सहभागीहरुको विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ३. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरु

क्र.सं.	क्रियाकलापको विवरण	सहभागी विवरण					
		लिङ्ग		जातजाती			
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाति	बाहुन, क्षेत्री, ठारु	जम्मा
१	साविकको गा.वि.स. स्तरीय शुरुवाती बैठक	१३	१९	८	१२	१२	३२
२	बस्ति स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविक वडा नं १	१८	४९	९	१३	४५	६७
३	बस्ति स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविक वडा नं २	२४	३१	१४	३६	५	५५
४	बस्ति स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविक वडा नं ३	३९	२५	१	६३	०	६४
५	बस्ति स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविक वडा नं ४	२८	४४	१	४३	२८	७२
६	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी (३ दिने)	१७	२८	५	१८	२२	४५
	जम्मा	१३९	१९६	३८	१८५	११२	३३५
	प्रतिशत	४९.५%	५८.५%	११.३%	५५.२%	३३.५%	१००%

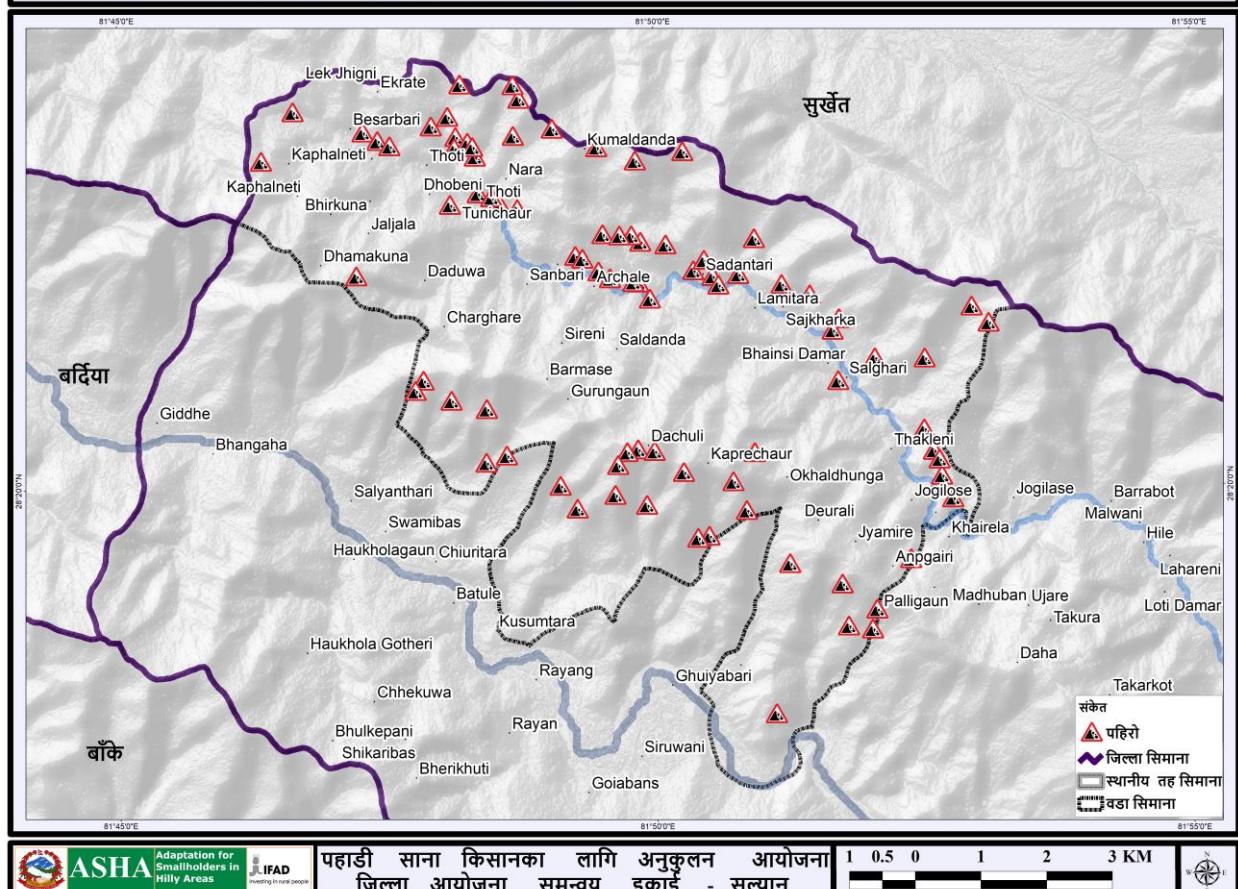
३.२ भौगोलिक सुचना प्रणालीबाट प्राप्त नक्सा र यसको जानकारी

यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगबाट यस वडाको पहिरो जोखिम नक्सा (Landslide map), भू-क्षय जोखिम नक्सा (Soil Erosion map) र भू-उपयोग र भू-उपयोग परिवर्तन नक्सा (Land Use Land Cover map and Land Use Land Cover Change map) र भू-उपयोग समायोजन नक्सा (Land Use Adjustment) तयार गरिएको थियो । ति नक्साहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरु माथि बस्ति तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरुमा सहभागितामूलक छलफल पनि गरिएको थियो । ती नक्साहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरुले जलवायुजन्य प्रकोपको पहिचान, नक्शाकर्तन तथा अन्तरसम्बन्ध र लेखाजोखा गर्न र अनुकूलनका उपायहरुको खोजी तथा प्राथमिकरण गर्न सहज बनाएको थियो ।

पहाडी क्षेत्र भएको कारणले पनि यो वडामा भुक्षय तथा पहिरोको जोखिममा रहेको देखिन्छ । साविक वडा नं. १ को काफलनेटिको पश्चिम तिरको र धमाकुनाको दक्षिण पुर्वी भागको जंगल क्षेत्रमा; वडा नं. २ को वेसारवारी, ठोटी,

टुनिचौर, सानवारी, र अरचले क्षेत्रको जंगलमा; साविक वडा नं. ३ को कुमाल डाडा, सादनतरी र नाराको उत्तर तिरको जंगल र दहचुली काप्रेचौर र ओखलढुङ्गाको दक्षिण क्षेत्रमा साथै साविक वडा नं. ४ को साजखर्क, भैसिदमार, थकलेनी, र खपासेनीको जंगल क्षेत्रमा पहिरोको जोखिममा देखिन्छ ।

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; पहिरो नक्शांकन

चित्र ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को पहिरोको नक्शा

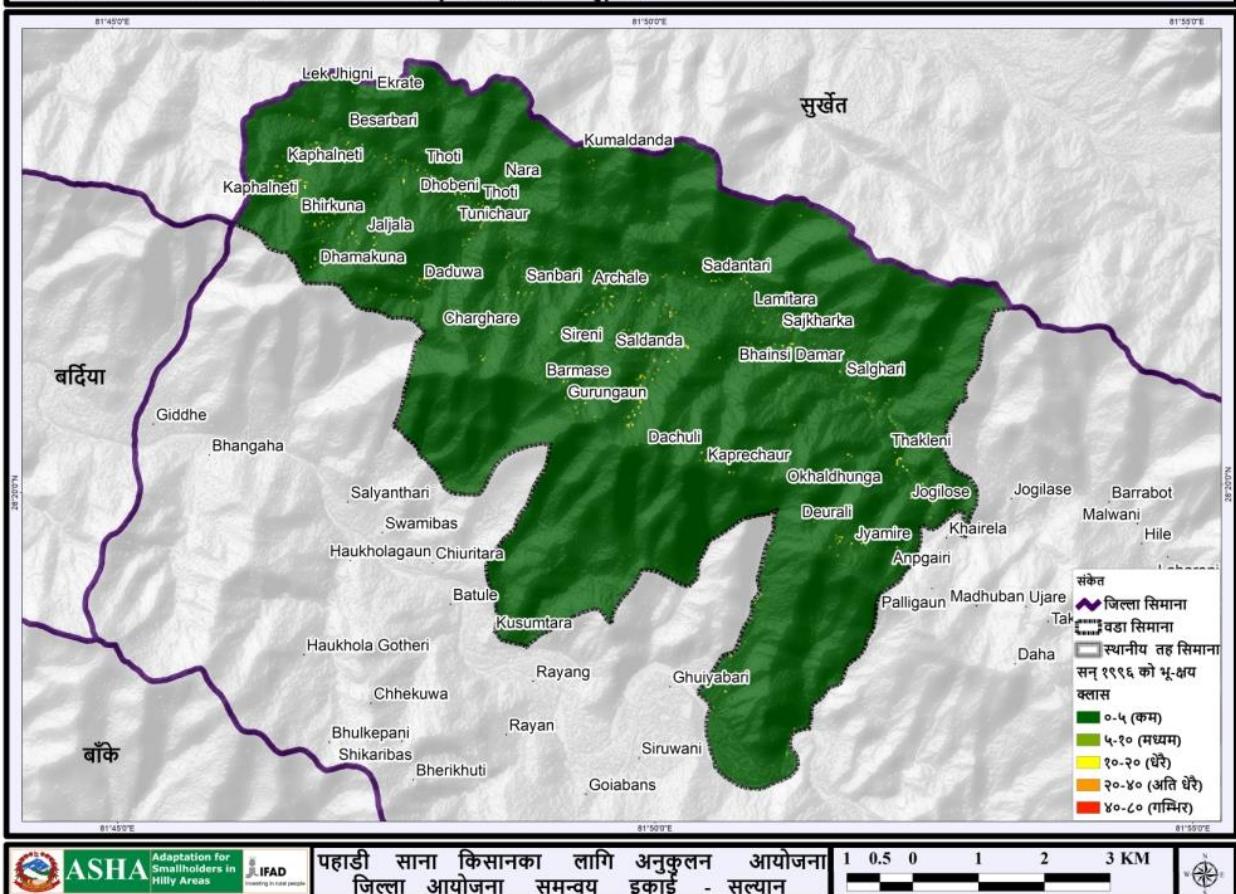
भू-क्षयको मात्रा अनुसार यस वडा को भु-भागलाई पाँच वर्गमा विभाजन गरिएको छ । प्रति वर्ष प्रति हेक्टर जमिनमा ५ टन भन्दा कम माटो बर्ने क्षेत्रलाई न्यून वर्गमा राखिएको छ भने ८० टन भन्दा बढिमाटो बर्ने क्षेत्रलाई अति संबेदनशिल वर्गमा राखिएको छ । सन् १९९६ को भू-क्षयको नक्शालाई अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा पर्ने भु-भागको क्षेत्रफल ६२६९.३१ हेक्टर रहेको छ भने संबेदनशिल क्षेत्रको भु भाग ०.३६ हेक्टर रहेको छ । त्यसैगरी सन् २०१६ को भू-क्षयको नक्शालाई अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा पर्ने भु-भागको क्षेत्रफल ६२७३.०९ हेक्टर रहेको छ भने संबेदनशिल भुभागको क्षेत्रफल ०.१८ हेक्टर रहेको छ तसर्थ विगत २० वर्षको अवधिमा यस वडामा भू-क्षयको मात्रा घटेको पाइएको छ (तालिका नं.४ चित्र नं.५, ६) ।

तालिका ४. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ र २०१६ को भूक्षयको अवस्था

भू-क्षय (टन /हे /वर्ष)	वर्ग	क्षेत्रफल (हे.)	
		१९९६	२०१६
०-५	न्यून	६२६९.३१	६२७३.०९
५-१०	मध्यम	३३.०३	३१.५९

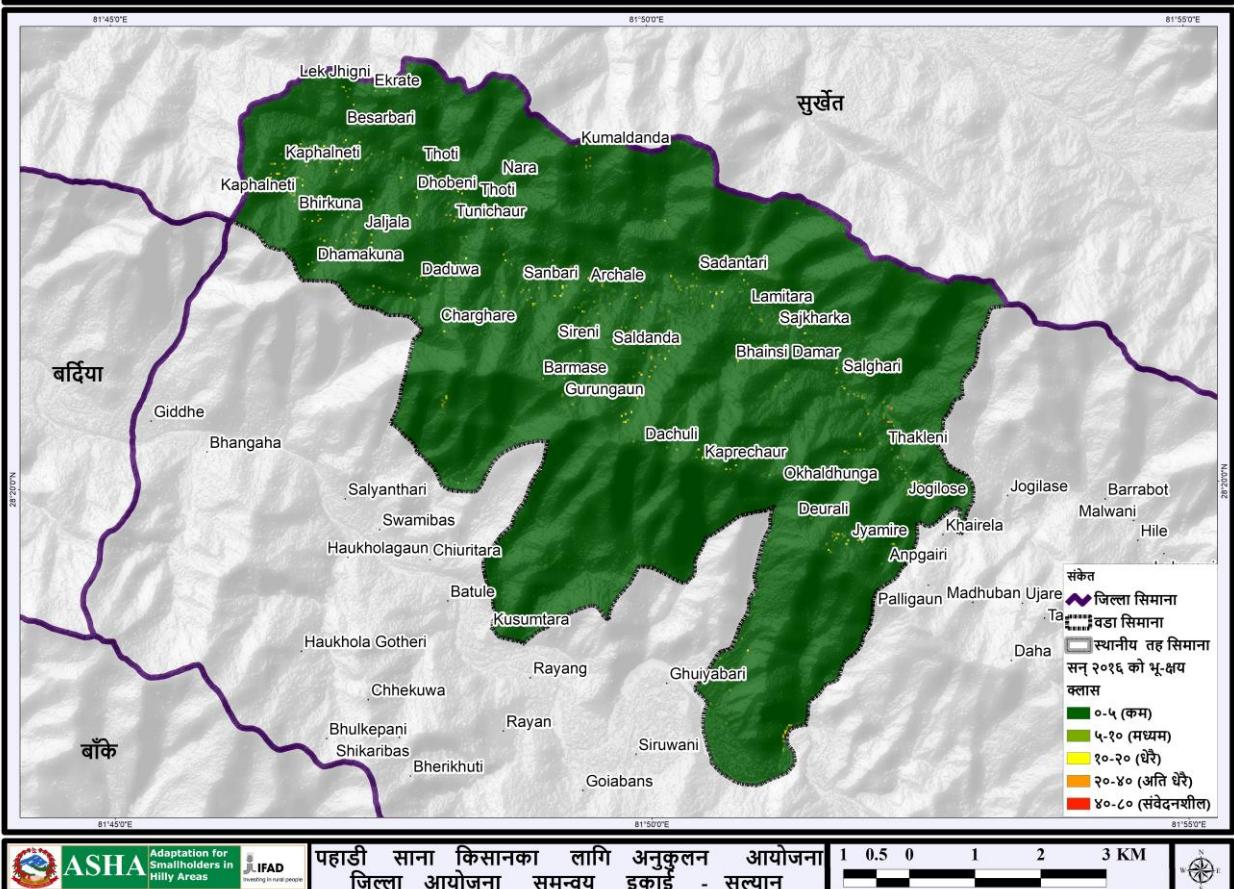
१०-२०	उच्च	१७.५५	१६.९९
२०-४०	अति उच्च	४.७७	४.०५
४०-८०	सबेदनशिल	०.३६	०.१८
८० भन्दा वढी	अति सबेदनशिल	०	०
जम्मा		६३२५.०२	६३२५.०२

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; सन् १९९६ को भू-क्षय नक्शांकन

चित्र ५. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ को भू-क्षयको नक्शा

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; सन् २०१६ को भू-क्षय नक्शांकन

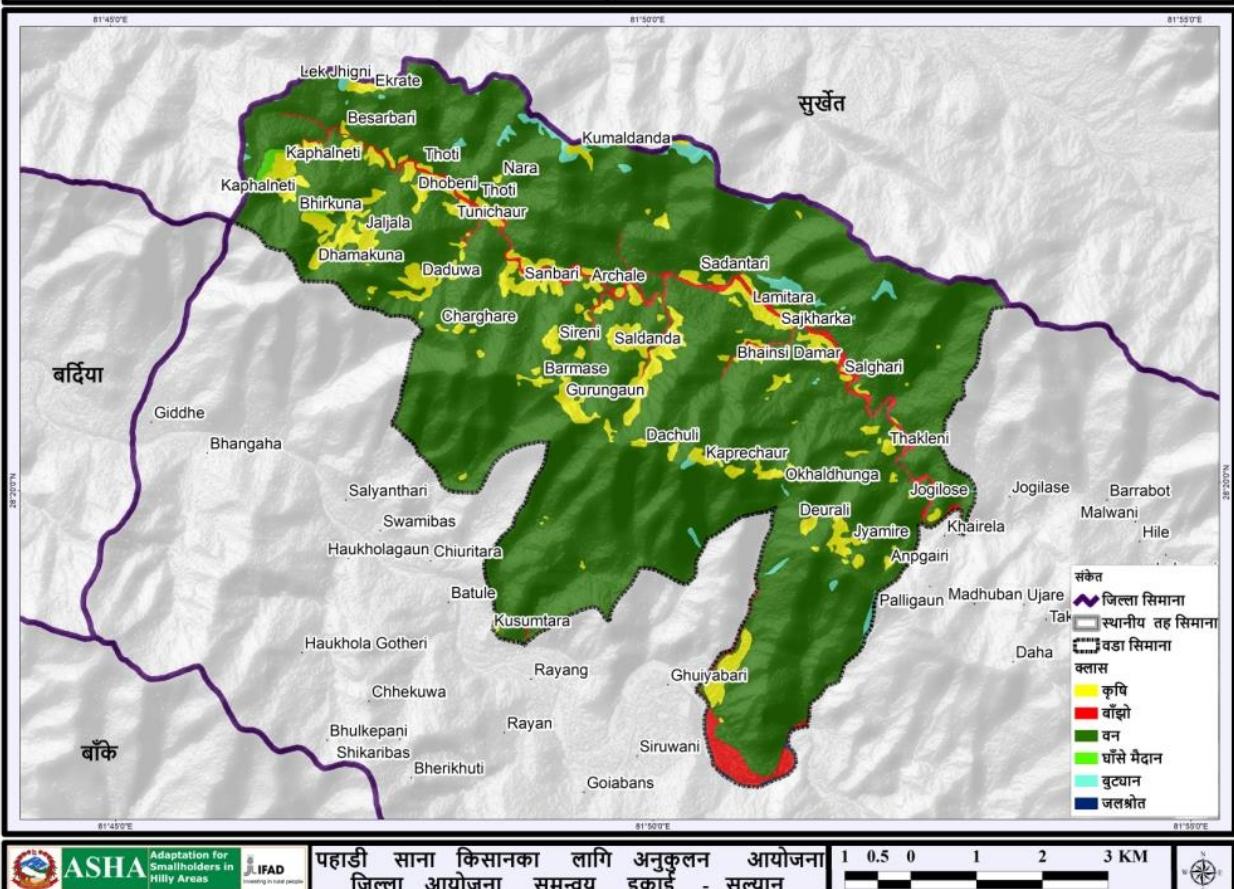
चित्र ६. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सन् २०१६ को भू-क्षयको नक्शा

सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोगको अध्ययन गर्दा बिगत २० वर्षको अवधिमा वन क्षेत्र र कृषि क्षेत्रको क्षेत्रफल क्रमशः २४.३ हेक्टर, ३७.३५ हेक्टरले वढेको पाइयो भने बुट्यान क्षेत्र, चरण क्षेत्र, र बाँझो जमिनको क्षेत्रफल क्रमशः ३.२४ हेक्टर, ०.४५ हेक्टर, ५७.९६ हेक्टरले घटेको पाइयो तर पानीले ढाकेको क्षेत्रमा कुनैपनि परिवर्तन नभएको पाइयो (तालिका ५, चित्र ७, ८)।

तालिका ५. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोगको अवस्था

भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हे.)	
	सन् १९९६	सन् २०१६
वनक्षेत्र	५५०५.६६	५५२९.९६
बुट्यान क्षेत्र	९९.१७	८७.९३
चरण क्षेत्र	१३.४१	१२.९६
कृषि क्षेत्र	५४२.६१	५७९.९६
बाँझो जमिन	१६१.७३	१०३.७७
पानीले ढाकेको क्षेत्र	१०.४४	१०.४४
जम्मा	६३२५.०२	६३२५.०२

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; सन् १९९६ को भू-उपयोगीता नक्शा

ASHA
Adaptation for
Smallholders in
Hilly Areas

IFAD

Investing in rural people

पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना

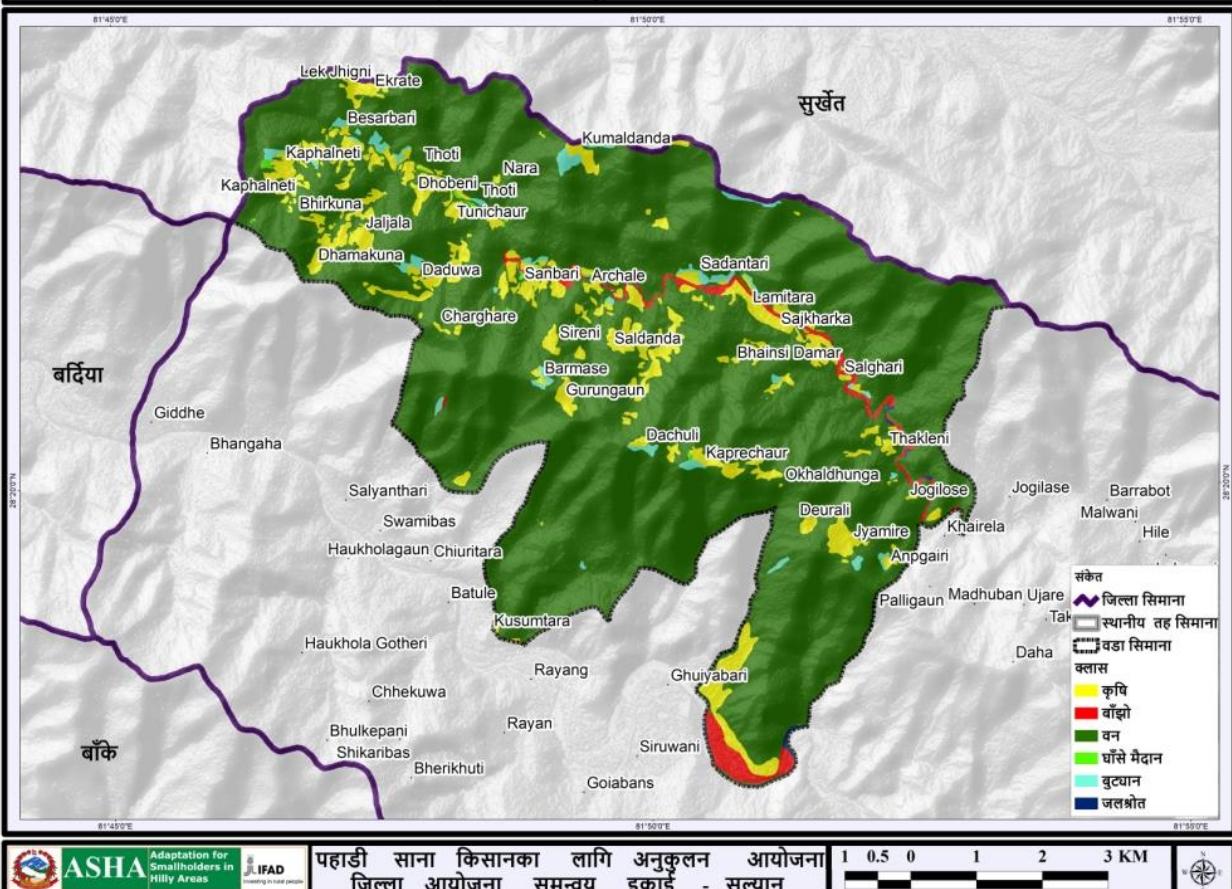
जिल्ला आयोजना समन्वय इकाई - सल्यान

1 0.5 0 1 2 3 KM

चित्र ७. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ को भूउपयोगको नक्शा

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; सन् २०१६ को भू-उपयोगीता नक्शा

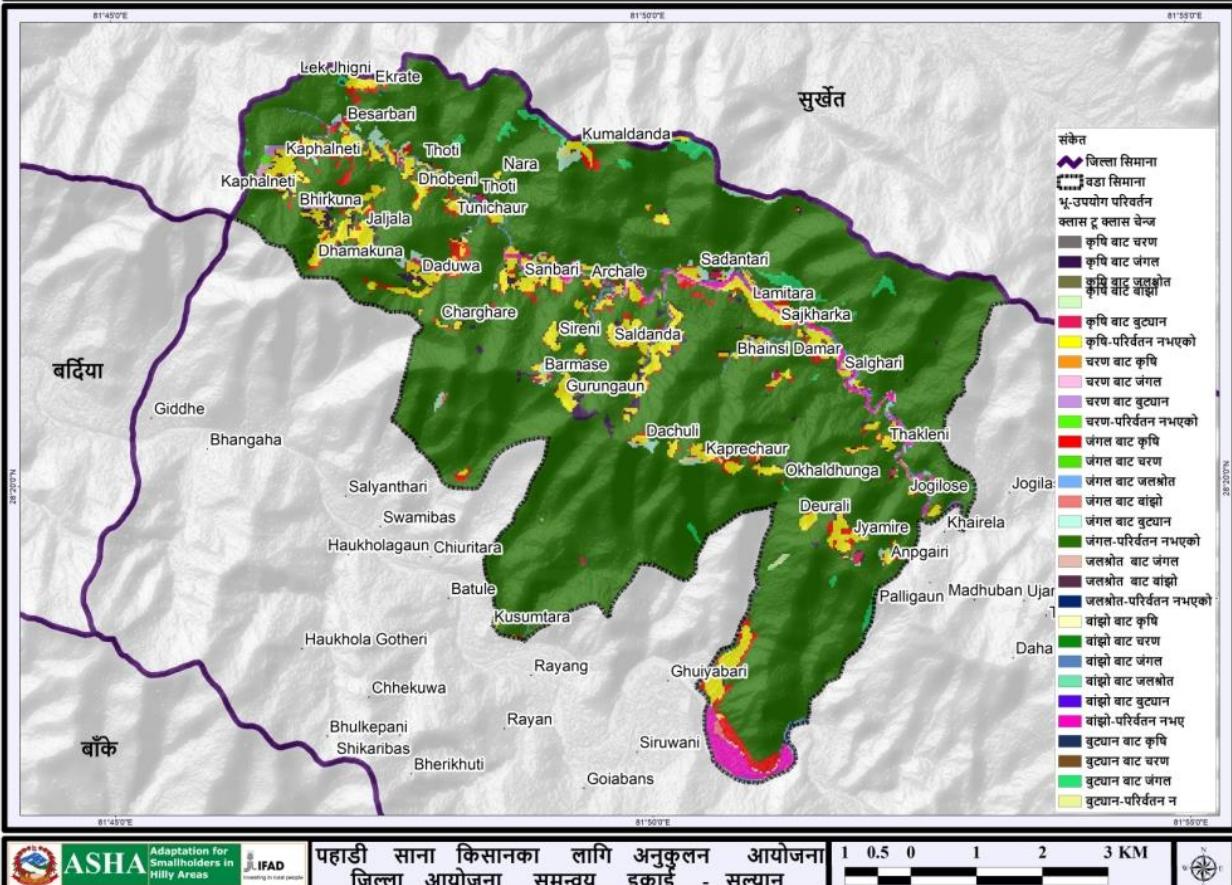

चित्र ८. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् २०१६ को भू उपयोगको नक्शा

त्यसै गरी सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शालाई अध्ययन गर्दा यस वडामा २० वर्षको अवधिमा बनक्षेत्रको ३०२.६७ हेक्टर भु-भाग वुट्यान क्षेत्र, चरण क्षेत्र, कृषि क्षेत्र, बाँझो जमिन र पानीले ढाकेको क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ भने ७९.२ हेक्टर वुट्यान क्षेत्र, ३.५१ हेक्टर चरण क्षेत्र, ७०.४७ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ५०.४९ हेक्टर बाँझो जमिन र १.७१ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र गरी जम्मा २०५.३८ हेक्टर भु-भाग अन्य क्षेत्रबाट बन क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ। साविकको वडा नं. १ को काफलनेटी, धमाकुना, जलजला, छाँयाडाडा र जलजला क्षेत्र; साविकको वडा नं. २ को गुरुड गाउँ, सानवारी, अर्चले, सालघारी, दुनिचौरको दक्षिण भाग काप्रेचौर र ठोटीको उत्तरी भाग; साविकको वडा नं. ३ को कुमालडाडा, सादनतरी, लामितरा, सालडाडा र साविक वडा नं. ४ को भैसिदमार, साजखर्क, थक्लेनी, जोगिलोसे, आपगैरी, तथा वर्वई नदीको छेउछाउको क्षेत्रमा वन विनाश तथा वन क्षयिकरण भएको देखिन्छ (श्रोत: ASHA, DPCU- Salyan)।

त्यसैगरी विगत २० वर्षको अवधिमा ११९.८८ हेक्टर कृषि क्षेत्रको जमिन अन्य क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ भने ९८.११ हेक्टर अन्य क्षेत्रको भु-भाग कृषि क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ।

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; भू-उपयोग परिवर्तन (सन् १९९६ बाट २०१६)

ASHA
Adaptation for
Smallholders in
Hilly Areas

IFAD
Investing in rural people

पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना
जिल्ला आयोजना समन्वय इकाई - सल्यान

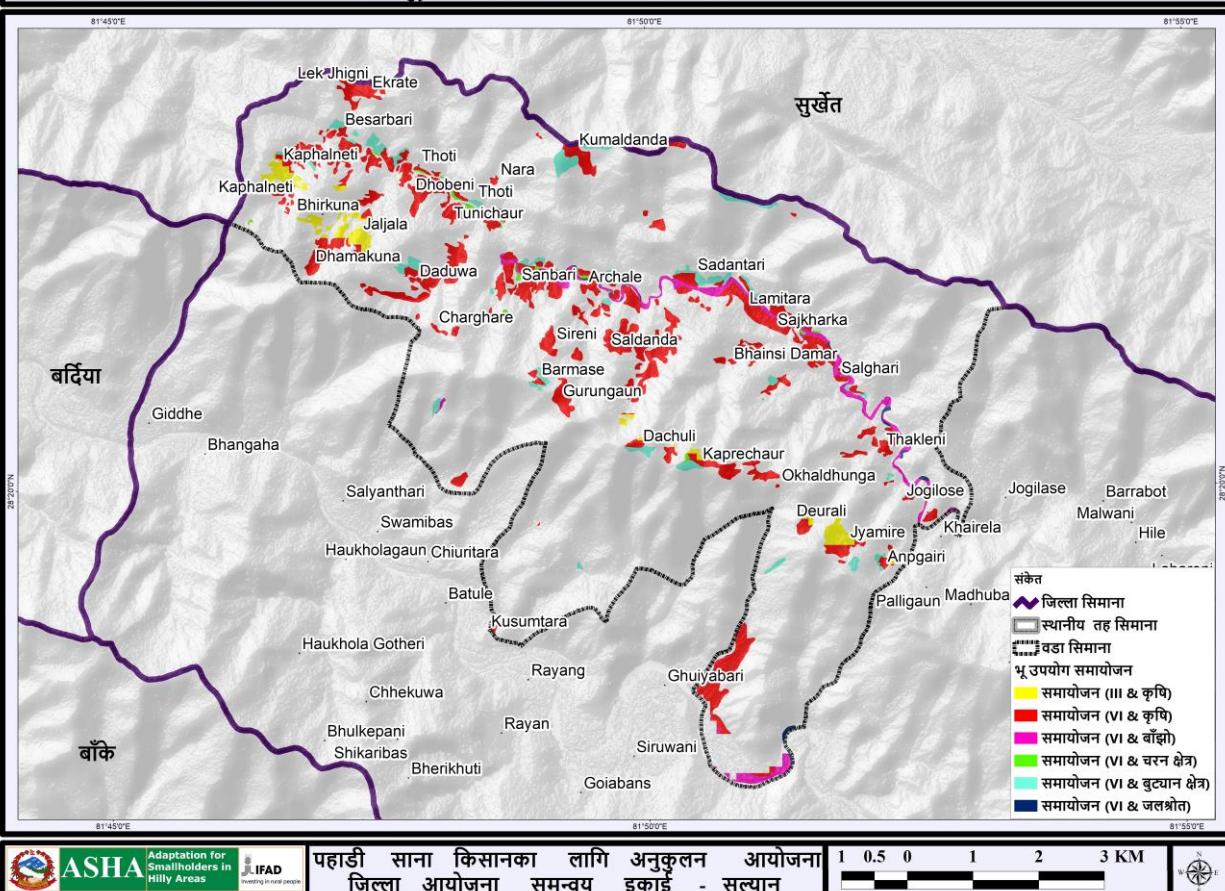
1 0.5 0 1 2 3 KM

चित्र ९. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को सन् १९९६ देखि २०१६को भूउपयोग परिवर्तनको नक्शा

नेपाल सरकारको Land Reform Mapping Project (LRMP) ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वटा Class हरूमा (Class I to Class VII) वर्गिकरण गरेको छ। जसमध्ये Class I पर्ने जमिन कम भिरालो, कम दुङ्गाहरु भएको र बढी पानी सोस्त सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाद रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने Class II र सो भन्दा माथिका Class हरूमा पर्ने जमिनहरूको कमश भिरालोपन तथा दुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ते क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरु गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि कमश बढ्दै जाने हुन्छ। यसर्थ Class VII पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायत सिमित प्रयोजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ। यसै भू-क्षमता र भू-उपयोग नक्शाको समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरिन्छ। यसरी तयार गरिएको कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को भू-उपयोग समायोजन नक्शाको अध्ययन गर्दा Class VI पर्ने जमिन अति संवेदनशिल र वनक्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतिपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरु भइरहेको पाईन्छ। यसरी Class VI पर्ने तर खेतिपातीका क्रियाकलापहरु भईरहेका यस वडाका भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ५०५.६ हेक्टर रहेको छ जुन रातो रंगले छुट्याइएको। त्यसै गरी Class VI मा पर्ने तर बुट्यान क्षेत्र, चरण क्षेत्रको, पानीले ढाकेको क्षेत्र र बाँधो जमिनको भाग कमश: ८६.३२ हेक्टर, ११.०६ हेक्टर, ७.९६ हेक्टर र ७३.७ हेक्टर रहेको छ (श्रोत: ASHA, DPCU-Salyan)। यस्ता ठाउँहरूमा संरक्षणका कृयाकलापहरु अबलम्बन गरिनु जरुरी छ।

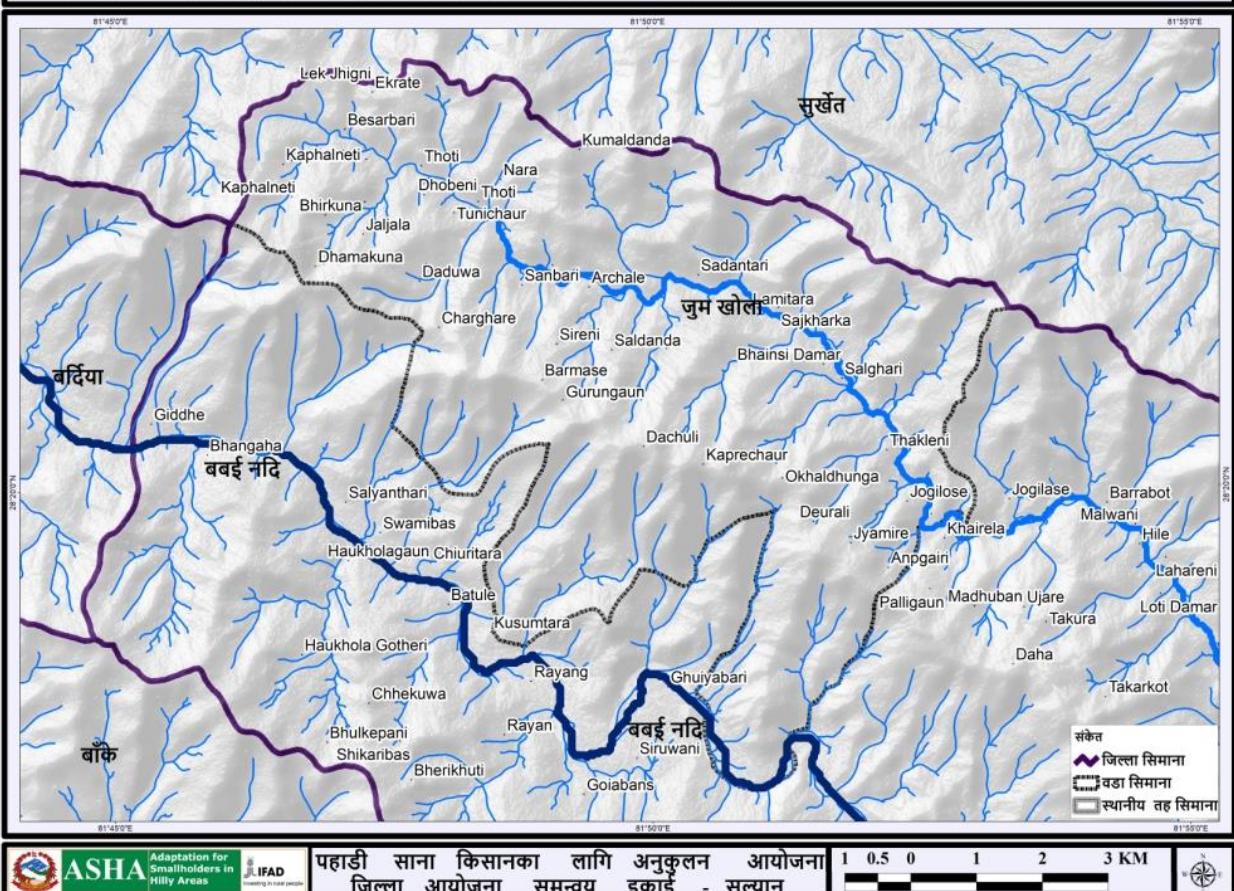
कालिमाटी गाउँपालिका - ६; भू उपयोग समायोजन नक्शा

चित्र १०. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को भूउपयोग समायोजन नक्शा

जुमखोला यस वडाको प्रमुख खोला हो भने वर्वई नदिले पनि यस वडाको केही भागलाई मात्र छोएको छ। यस वाहेक यस वडामाचिसापानी, पधेरा खोला, डढुवा खोला, डाङ्घडुगे खोला, नारा खोला, भालुखोला, ठाराखोला लगायतका स-साना खोलाहरूले यहाँका केही कृषियोग्य भु-भागलाई सिंचाई गरिरहेका छन्।

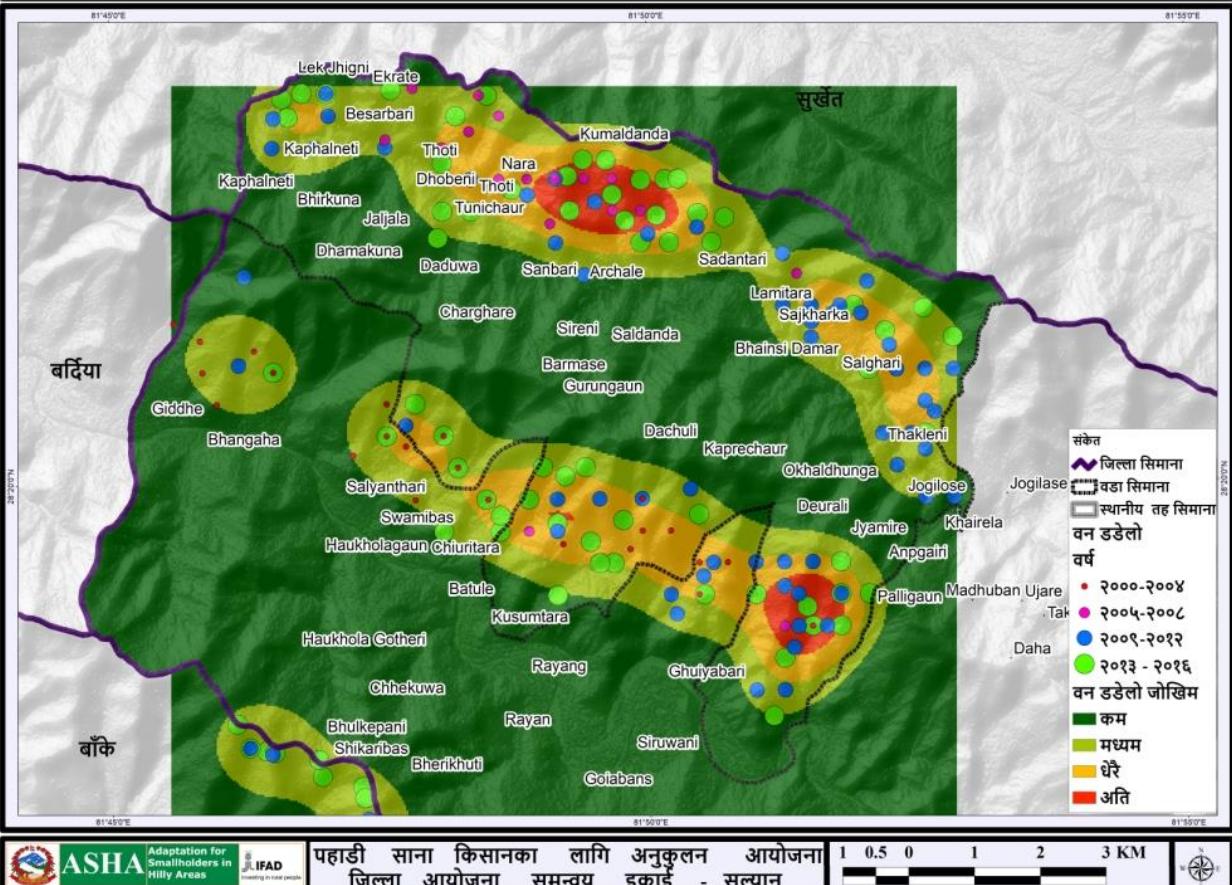
कालिमाटी गाउँपालिका - ६; नदि तथा खोला नक्शांकन

चित्र ११. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ का नदी तथा खोलाको नक्शा

यो वडा वन डढेलोको हिसाबले जोमिख रहेको छ। चित्र १२ मा कालिमाटि गा.पा. ६ को वन डढेलोको नक्शा देखाइएको छ।

कालिमाटी गाउँपालिका - ६; वन डेलो नक्शांकन

चित्र १२. कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को वन डेलो नक्शा

३.३ जलवायू संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्यांकन

साविकका वडा (वस्ति) स्तरमा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरूसंगसंगै प्रत्येक वडामा सहभागितामूलक तरिकाबाट सम्मुखता, संवेदनशिलता तथा अनुकूलन क्षमतामा आधारित भई हरेक घरधुरीको मूल्यांकन गरी ती घरधुरीहरूको संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । जसबाट ४ वटै वडाका जम्मा ४९२ घरधुरी मध्ये अति उच्च जोखिममा ४०.५%, उच्च जोखिममा ३५.५%, मध्यम १६.९% र न्यून जोखिममा ७.१ % घरधुरीहरूको पहिचान भएको थियो । यसरी नै सहभागितामूलक विधि साथै भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधीवाट प्राप्त सूचनाहरूका आधारमा वडास्तरका जोखिम पहिचान गर्नुका साथै अनुकूलनका उपायहरु पहिचान तथा प्राथमिककरण गरिएको थियो । वडा स्तरको दुई दिने गोष्ठि पश्चात साविकको गा.वि.स.का प्रतिनिधि, साविकका प्रत्येक वडाका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधि, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधि, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधि, सेवा प्रदायक कार्यालयका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत स्थानीय भद्र भलादमीहरूको उपस्थितिमा ३ दिने साविकको गा.वि.स. स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी संचालन गरिएको थियो । उक्त गोष्ठिमा हरेक वडाबाट आएका तथ्यांक र सुचनाहरु माथि छलफल तथा विश्लेषण गरी अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गरिएको हो ।

३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरुको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, वुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरुको सहभागिता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनले वालीचक्र, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरुमा आएको/देखिएको परिवर्तनहरुको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

तालिका ६. परिवर्तित मौसमी पात्रो

सम्मुख्ताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	मान (१-४)
तापक्रम	गर्मिको दिन	पहिले													गर्मिका दिन ३ महिनाले बढेको र गर्मिको मात्रा पनि बढेको	
		अहिले													जाडोका दिन करिब २.५ महिनाले घटेको	३
	जाडोको दिन	पहिले													जाडोका दिन करिब २.५ महिनाले घटेको	
		अहिले													मनसुनी वर्षाका दिन २.५ महिनाले घटेका	२
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले													हिउँदै वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको	
		अहिले													हिउँदै वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको	३
	हिउँदै वर्षा	पहिले													दुरी लाग्ने समय पहिला भन्दा १ महिनाले बढेको	
		अहिले													दुरी लाग्ने समय १ महिनाले घटेको	२
	दुरी	पहिले													तुषारो लाग्ने समय १ महिनाले घटेको	
		अहिले													तुषारो लाग्ने समय १ महिनाले घटेको	२
	तुषारो	पहिले													चिउरी पाक्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको	
		अहिले													गुराँस फुल्ने समय	१
विरुवाको व्यवहार	चिउरी पाक्ने समय	पहिले													चिउरी पाक्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको	
	अहिले														गुराँस फुल्ने समय	१
	लाली	पहिले													गुराँस फुल्ने समय	१

सम्मुखताको शेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	मान (१-४)
	गुराँस फुल्ने														१महिनाले अधि सरेको	
		अहिले														
प्रकोपको स्वरूप	बाढीको घटना	पहिले													अहिले वर्षामा फेरबदल भएकोले बाढी तथा पहिरोको समयमा पनि परिवर्तन भएको छ, तर मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ,	२
		अहिले														
	पहिरोको घटना	पहिले														
		अहिले														२
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय धान लगाउने	पहिले													धान लगाउने समय १ महिनाले पछि सरेको तर स्थानिय जातका धानहरु निकै कम रोप्ने गरेको	१
		अहिले														
	स्थानिय धान काट्ने	पहिले													धान काट्ने समय १ महिनाले अधि सरेको	१
		अहिले														

नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्भन्नु पर्छ।

मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्दै गएको अनुभुति गरिएको छ, भने गर्मीका दिनहरु लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ, भन तापक्रममा भएको फेरबदललाई विश्लेषण गर्दा मनसुनी तथा हिउँदे वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल हुदै गएको देखिन्छ। वर्षामा भएको फेरबदललाई विश्लेषण गर्दा पहिलेको तुलनामा वर्षात्को अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एककाशी हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ। यहाँका वासिन्दाको अनुसार तुसारो लाग्ने समयावधि पहिलेको तुलनामा घटेको देखिएको छ। त्यसैगरी गर्मीका दिनहरु बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ। त्यसैगरी वर्षायाममा पानीका मुल फुट्ने कम पनि निकै कम भएको पाइएको छ। यहाँका प्रमुख वालीहरु धान, मकै र गहुँ लगाउने समयावधि पहिलेको तुलनामा घटेको छ। गुँरास फुल्ने समयमा तुलनात्मक रूपमा अगाडि सरेको पाइयो। वन जंगलमा विभिन्न धास प्रजातीहरु, जडिबिटिहरु तथा वन्य जन्तहरु लोप हुदै गएका छन्। यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरु, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ। यस प्रकारका परिवर्तनहरुले स्थानीय वासिन्दाहरुको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरुको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ।

३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

वडा/बस्ती स्तरिय गोष्ठिमा विगत ३० वर्षको अन्तरालमा वडामा घटीत विभिन्न प्रकोपहरुको विश्लेषण ऐतिहासिक समयरेखाको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, वुद्धिजीवी तथा जानिकारहरुसँग छलफल गरी गरिएको थियो । यस विधिमा जलवायुजन्य घटना बारे छलफल गर्नुका साथै त्यस घटनाको असर र समुदायले त्यस घटनासँग जुध्नका लागि गरेको प्रयास र उक्त परिस्थितिमा विभिन्न संघ संस्था र सरकारी निकायहरुबाट पाएको सहयोगको बारेमा छलफल गरिएको थियो । यसबाट जलवायु परिवर्तनको सम्बन्धमा स्थानीय वासिन्दाहरुको अनुभव र प्रकोपसंग जुध्न सक्ने क्षमताको बारेमा जानकारी हासिल गरिएको थियो ।

तालिका ७. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ का प्रकोपहरुको ऐतिहासिक समयरेखा

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वर्तावास्थान	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
१	वाढी	२०५१	७	वडा नं.१ मा जुमखोलाले २० रोपनी खेत कटान गरी वगरमा परिणत गरेको ।	भविष्यमा वाढीको प्रकृति वढने तथा राहत पनि वढने देखिन्छ ।	जिल्ला दैवित्याको उद्धार समिति वाट राहत नगद तथा जिन्सी हस्तान्तरण।
		२०५७		वडा नं.१ मा ओमलाल खत्रीको घट वगाएको		
		२०५९		वडा नं. २ मा युवराज बुढा, रूपसिंह घर्ति, विकास घर्ति, तारा घर्ति, डेग बहादुर घर्ति, निम बहादुर घर्ति लगायतको करीब १५ रोपनी खेत वगरमा परिणत भएको । जंग बहादुर घर्ति, लिल बहादुर घर्तिको धन बहादुर घर्तिको करीब १३ रोपनी वारीमा क्षति, धन बहादुर घर्ति र लेवाराम घर्तिको २ वटा घट वगाएको वाघखोर र सल्ली सिंचाइ कुलोमा क्षति		
		२०६०		वडा नं. १ मा एकरातेमा जमिन कटान र कच्ची बाटो वगाएको । वडा नं. २ मा करीब ५ रोपनी खेतियोग्य जमिनमा क्षति अम्मर बहादुर घर्ति र पुर्णकली घर्तिको मृत्यु भएको		
		२०६३		वडा नं. ४ मा जुमखोलाले भुम बहादुर पुन, लाल बहादुर खप्तरी, मन बहादुर रास्कोटी, दल बहादुर खप्तरी, डम्मर खप्तरीको १६ रोपनी खेत कटान गरेको		
		२०६५		असुरेनी भैसीदमारमा २०६३ मा क्षति भएको ठाउमा पुन क्षति भएको र भिम बहादुर केडीको १५ रोपनी जग्गा कटान भएको ।		
		२०७१		वडा नं. २ मा पुर्ण बहादुर सिंजालीको २ वटा घर वगाएको २ ओटा गोरु, अन्नपात र भाडाकुडा वगाएको, चिने चनारा र खिमसरा घर्तिको दालचिनीको वगैचा वगाएको प्रेम बहादुर घर्तिको गोठ र ३ वटा वाखा वगाएको रुपसिंह घर्तिको गोठमा क्षति, युवराज बुढाको घर दवेको गैरी खेत	पुरिका खेतहरुमा	

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुँच समुदायले अपनाएका प्रयासहरु	
२	पहिरो			<p>टोलको सिंचाइ पोखरी टंकीमा क्षति वल वहादुर विक., मोहन विक. लगायत ७ घरधुरीको करिव ७ रोपनी वारीमा क्षति (जुमखोला) डुब्बा खोलाले डिल वहादुर परियारको ३ रोपनी खेतमा रोपेको धानमा क्षति ललित विक. २ पुर्णकली घर्तिको करीव ६ रोपनी खेतमा क्षति ।</p> <p>वडा नं. ३ को क्षेत्रमा जुमखोलाले करीव १३ रोपनी जमिन कटान गरेको, दिलसरी गुरुडका ४ वटा वाखा १ गोरु वगाएको नोख वहादुर केडी २ शेर वहादुर साठीघरेको घर वगाएको ।</p> <p>वडा नं. ४ मा जुमखोलाले भुम वहादुर पुन, डम्मर खप्तरी, मन वहादुर रास्कोटी, लिल वहादुर सिंजालि, भुपेन्द्र वहादुर विष्टको करिव ३५ रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा क्षति, १ घर वगाएको, १५ वटा गाइगोरु, ३५ वटा वाखा वगाएको कुमार रानाको २ रोपनी, धन वहादुर गुरुडको ४ रोपनी खेत कटान गरेको, १८ वटा वाखा र खोर वगाएको ववई खोलाले पितभारीमा भिम वहादुर मगर, लिलाराम विष्ट, र चेत वहादुर विष्टको करिव ८ रोपनी खेत कटान गरेको । पदम खरु, लालविर बुढा चन्द्र वहादुर घर्ति र धन वहादुर बुढाको घर वगाएको १० रोपनी जग्गामा वालुवा हाली पुरेको १० ओटा गोरु १४ वटा गाई, १७ वटा कुखुरा मरेका हरिघारी, काफलीपातामा करीव ५ रोपनी जग्गा कटान गरेको (वडा नं. १ मा)</p>		व्यक्तिगत प्रयासमा गाढ़ा लगाउने, सम्याउने काम गरेको ।	सिंचाइ कुलाहरुको पुनः निर्माण गरेको ।
		२०५२		वडा नं. १ मा भक्त वहादुर खत्रीको १ भैसी, १ गाई, ४ वाखाको पुरिएर मृत्यु, मानसरी खत्रीको मृत्यु, वडा नं. ३ काप्रेडाडा टोलमा १ घर पहिरोले पुरिएर आमा छोराको मृत्यु (श्री वहादुर र पोवी राना) ११ वटा वाखाको मृत्यु वेलमाया राना अपाङ्ग भएको ।			
		२०६०		वडा नं. १ मा जलजलामा खेतियोग्य जमिन भासिएको (करिव ४२ रोपनी) विर वहादुर केसी, जितु जैसी, फत्त वहादुर महतरा, नन्द वहादुर जैसी, इन्द्र केसी, देविलाल परियार, तिल्केनिमा हरि वहादुर खड्काको करिव ७ रोपनी जमिन भासिदै गएको ।	अबैज्ञानिक बाटो खनाई ले गर्दा भविष्यमा पहिरोको वारम्बारता र प्रवृत्ति दुवै वढ्ने देखिन्छ ।	स्थानिय स्तरमा दुगाका गाराहरु लगाउने गरेको ।	
		२०६४		वडा नं. ३ मा पहिरोले १ घर पुरिएर ढाल वहादुर, तनिसरा, कुमारी, सरुमा र वालकुमारी राज्ञालीको मृत्यु			

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	वार्षिकता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुँच समुदायले अपनाएका प्रयासहरु	
		२०६६		बडा नं. २ मा खिम वहादुर रोकाया र लाल वहादुर परियारको घर पुरेको			
		२०७०		बडा नं. ४ मा रुमाले पहिरोले अतिराम पुनको घर जोखिममा पारेको भैसी दमारमा धन वहादुर घर्तिको १.५ रोपनी खेत पुरेको			
		२०७१		<p>बडा नं. १ काफलनेटीमा दल वहादुर खत्रीको घर र गोठ र ३ रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरेको । यम वहादुर सारु मगरको १ वटा गोठ पुरेको, २ वटा गोरु, १ भैसी, ३ वाखा मरेका, पुराना गाउमा दुर्गा पुलामी लगायतको १६ रोपनी खेतमा क्षति, दल वहादुर वि.क.को १ घर दवेको, वेसारपानीमा सिंचाइकुलोमा क्षति वेसारवारीमा दुर्गा वहादुर खत्री, विष्णु परियार, पंचाराम परियारको घर वगाएको १६ रोपनी कृषीयोग्य जमिनमा क्षति, तिल्कनीमा १ वटा घर पहिरोले भत्काएको ८ रोपनी जग्गा जमिनमा क्षति दुर्गा रावत र भिउदु खत्रीको घर जोखिममा परेको च्यानडाडा जलजलामा ४ रोपनी जग्गामा क्षति जलजला भिरकुनामा १४ रोपनी जमिनमा क्षति, ८ घरधुरी जोखिममा परेको, भिरकुलो सिंचाइ कुलोमा क्षति माझगाउमा करिव १० रोपनी जग्गामा क्षति पैरेनीमा १५ रोपनी जग्गामा क्षति, धोवेनी धानखोरे टोलमा विर वहादुर पाण्डेको घर वगाएको ३ घर हरु दवेको १५ रोपनी जग्गामा क्षति भएको ।</p> <p>बडा नं. २ मा लाल वहादुर परियारको १ रोपनी, चन्द्र वहादुर पुनको २ रोपनी, खिम वहादुर रोकायाको ७ रोपनी पुर्णकरी सारुको १ रोपनी खेतवारी पुरेको, जैमती पुनको ५ रोपनी खेतवारी र घर पुरेको २ वटा वाखा र १५ वटा कुखुरा मरेका, लेवाराम घर्ति, लोक वहादुर रोका, विर वहादुर घर्ति, को करिव ६ रोपनी खेतवारीमा क्षति वम वहादुर घर्तिको १ वटा घर र गोठमा क्षति, सरस्वती सा.व. क्षेत्रमा ५ हेक्टर क्षति, काउलीपाटा वस्तीमा २ वटा घरमा क्षति भई विस्थापित भएको, ५वटा घर जोखिममा रहेको टुनिचौरमा ५ रोपनी, सातवारीमा १५ रोपनी र अर्चलेमा २० रोपनी जति ख</p> <p>बडा नं. ३ मा टोप वहादुर भेडी, अम्पर भेडी लगायत ९ जनाको घर पुरेको स्यालडाडा, छरछरे, काप्रीडाडा, लामितरा, स्यानतरी, वाटुले टोलमा</p>		गाउँलेहरुको सहयोगमा नयाँ घरगोठ बनाएको ।	

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	वार्ता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुँच समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				करिव ५० घरधुरी हरु जोखिममा रहेकोतमा क्षति पिमकली परियारको घर भत्कीएको । बडा नं. ४ मा भालुमरे डाडामा पहिरो आएर भिम वहादुर भेडीको घर जोखिममा रहेको लिलाराम विष्ट, कृष्ण विष्ट लगायत द घरधुरी को १० रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरेको काटेको		
		२०७२		बडा नं. १ मा आरेघारी टोलमा जिवु जैसी, दल वहादुर जैसी, वुम वहादुर खत्री, वलजित खड्का, विक्रम खड्का, लगायतको करिव २० रोपनी जग्गा क्षति, वल वहादुर जैसीको घर गोठ भासिएको वेसारवारीमा निवन पुन, देविलाल परियारको जग्गा जमिन भासिएको		
३	खडेरी	२०४०		बडा नं. १ मा असारमा मकै छरेको कृषि उत्पादन (धान र मकै) मा कमी	खडेरीको प्रकोप भविष्यमा बढ्दैजाने देखिन्छ, जसले गर्दा पानीका मुहानहरु सुक्ने क्रममा	
		२०५७		बडा नं. २ र ४ मा धान, मकै वाली लगाउन नसकेको, धानको वित्र रोपन नपाएर खेर गएको बडा नं. १ देखी ४ सम्म पानीका मुहानहरु क्रमिक रूपमा सुक्नै गएको	वृद्धि हुनेछ, , कृषि उत्पादनमा कमि, पानीका मुहानहरु सुकेको, ज्वरो टाइफाइटको प्रकोप वढेको र बडा नं. १ मा सबैभन्दा बढी असर परेको ।	कृषि क्षेत्रमा पहिले को भन्दा फरक धान, मकै र गहुँका वित्र रोप्ने गरेको
		२०६०		बडा नं. ३ मा कृषि उत्पादनमा कमि, पानीका मुहान सुकेको	उत्पादनमा समेत हास ल्याउनुका साथै विभिन्न किसिमका रोग किराहरुको प्रकोप वढनेछ,	
		२०६६		सबैतर कृषि उत्पादनमा कमि भएको र बडा नं. १ मा केहि पाखो जमिन वाभो रहेको		
		२०७२		बडा नं. ४ मा सिंचाई को लागी पानीको अभाव भएर उत्पादनमा कमि		
		२०७३		बडा नं. १ मा वन क्षेत्रमा क्षति, ५० वटा जति खरका छाना भएका घरका छाना उडाएको		
४	हावाहुरी	२०५०		बडा नं. ४ मा ४० वटा घरका छाना उडाएको	हावाहुरी को घटनाहरुकोबा रम्भारता र तिब्रता अझै बढ्ने देखिन्छ	घर र गोठ छानाहरु गाउँलेको सहयोगमा बनाएको विद्यालयका
		२०५७		बडा नं. ४ मा ४५ वटा घरका छाना उडाएको		
		२०५९		बडा नं. २ मा विद्यालयको छाना उडाएको, १५ घरधुरीको टिनको छाना उडाएको, बडा नं. ४ मा २० घरधुरीको खरको छाना उडाएको		
		२०६२		बडा नं. २ मा विद्यालयको छाना उडाएको		
		२०६४		बडा नं. २ मा विद्यालयको छाना उडाएको		

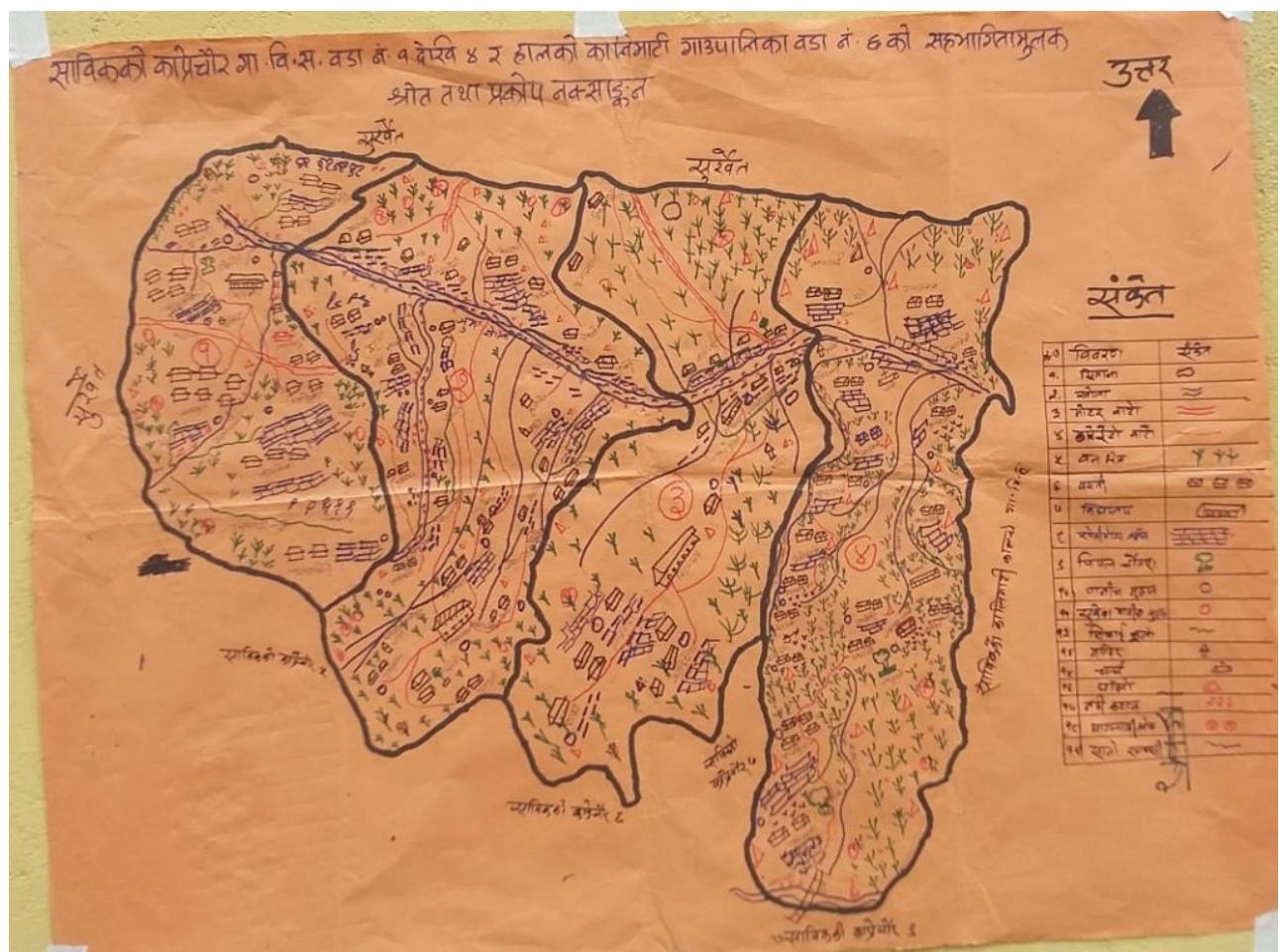
क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	वार्षिकता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुँच समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
		२०६८		बडा नं. ३ मा जस्तावाला २ वटा घरका छाना उडाएको, कैलाश निमावि को छाना उडाएको बडा नं. ४ मा १५ घरधुरीको खरको छाना उडाएको		छाना गा.वि.स. र जिल्ला शिक्षा कार्यालयको सहयोगमा बना
		२०७१		बडा नं. २ मा विद्यालयको छाना उडाएको		
		२०७२		बडा नं. १ जलजलामा २ वटा घरको छाना उडाएको, बडा नं. ४ मा ५ वटा खरको छाना उडाएको		
५	असिनापा नी	२०६०		बडा नं. १ मा करिव २०० मुरी धानमा क्षति		कुनैपनि उपाय नभएको
		२०६७		बडा नं. ३ मा गहु वाली तथा तरकारीमा क्षति		
		२०७२		बडा नं. १ मा १५० क्विन्टल जति गहु भारेको बडा नं. २ र ३ मा गहुवालीमा क्षती करिव २०० क्विन्टल जति		
		२०७३		बडा नं. ४ मा गहुवालीमा क्षति सुन्तलाको फुल भारेको तरकारी खेतिमा क्षति		
६	मिचाह प्रजाति	२०५२ साल देखि		सेतो फुले वनमारो आएको प्रत्येक वर्ष वृद्धि हुदै गएको भेडा वाखामा असर पुऱ्याएको	मिचाह प्रजातिको अभै प्रकोप वढौं जाने देखिन्छ	खेतियोग्य जमिन वरपरको उखेले फाल्ने गरेको
		२०६६ साल देखि		खेतवारीम हनुमाने भार, कालो राउन्ने, चिरमिली भार वढौं गएर कृषि उत्पादनमा कमि आएको		
७	आगलागी	२०६३		प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रमा आगलागि हुने गरेको वन क्षेत्रका बोट विरुवाहरु जलेर नष्ट हुने गरेको जिवजन्तुहरु विस्थापित हुने गरेको, बडा नं. १ मा वेसारवारी र एक रातेमा वनको आगो सल्किएर ४ वटा घरमा क्षति बडा नं. २ मा वन क्षेत्रवाट आएको आगोले ८७ वटा घरगोठ हरु जलेर वस्ती नै सरेको	खडेरीका दिनहरु वढौं गएकोले आगलागीको प्रकोप वढौं जाने देखिन्छ	वन क्षेत्रवाट आएको आगोलाई गाउ पस्न नदिन स्थानियहरु वन क्षेत्रमा निभाउने कार्य गरेको
		२०६६		काफलनेटी बडा नं. १ मा वन क्षेत्रवाट आएको आगोले २ वटा घर आगलागि भएको		
		२०६८		बडा नं. १ को जलजलामा वनक्षेत्रवाट सल्केको आगोले ५ वटा घर जलेको		
		२०७३		बडा नं. ३ मा वनक्षेत्र वाट आएको आगोले ८ वटा घरगोठ जलाएको बडा नं. ४ मा वनक्षेत्रवाट आएको आगोले दल वहादुर खप्तरीको घरमा क्षति नगद रु १६००००। जलेको अन्नपात लत्ता कपडा जलेको		
८	कृषि तथा पशुमा रोग	२०४०		बडा नं. २ मा खोरेत रोगले ६० वटा गाई र ३५ वटा वाखा मरेका	रोगहरु वढौं गएकोले कृषि तथा खाद्य सुरक्षामा	पशुहरुलाई स्थानिय जडिवुटि गरेको कुकुरले
		२०६०		बडा नं. २ मा ५०० भन्दा बढी कुखुरा मरेका, बडा नं. ३ मा मातेमा रोग लागेर ६० वटा भैसी		

क्र.सं.	प्रकोप	वर्ष	वार्षिकता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसंग जुँच समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				मरेका (धानको चुफा खाएर पेटमा किरा परेका) १२ वटा गोरु १०० वटा भेडा वाखा मरेका १०० वटा कुखुरा मरेका, आखा पाक्ने, फोका आउने, जुका पर्ने रोगले मरेका धानवालीमा धानका वाला राता भई सुक्ने र गेडा नलाग्ने रोग लागेको बडा नं. ३ मा गहुका वालाहरुमा कालो छिकुका आउने गरेको	असर देखिने	टोकेको मानिसलाई रेविजको सुइ लगाउने गरेको
				बडा नं. २ मा ७५ वटा गाई गोरु मरेका (रोगले)		
				बडा नं. ४ मा २५ वटा वाखा मरेका (रोगले)		
				बडा नं. ३ मा पेट ढारीने पखाला लाग्ने रोगले १५० वटा गाई गोरु, भेडा वाखा, वंगुर मरेका, बडा नं. ३ र ४ मा कुकुरमा रेविज रोग लागि ४५ वटा कुकुर मरेका		
९	मानव स्वास्थ्य	२०६६	२	बडा नं. २ मा भाडापखालाको प्रकोप देखिएको जसले गर्दा पारे लाटीको मृत्यु भएको	नयाँ नयाँ रोगहरु वढौं जाने देखिन्छ	औषधी उपचार गरेको स्वास्थ्य चौकीवाट स्थानिय जडिवुटीको प्रयोग गरेको
		२०७३		बडा नं. २ मा छाला चिलाउने जन्डिस र भाडापखालाको समस्या देखिएको । २०५० भन्दा यता भाडापखाला, जन्डिस, ज्वरो, टाईफाइट जस्ता रोगहरु वढौं गएको		
१०	भू-क्षय			प्रत्येक वर्ष भू-क्षयको असर बढौं गएको		

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका वासिन्दा सबै भन्दा बाढी, पहिरो र खडेरीबाट प्रभावित भएको देखिन्छ । यी प्रकोपहरु लगायत कृषि तथा पशुमा रोग, मानवमा रोग, असिनापानी, आगलागी, हावाहुरी, मिचाहा प्रजाती तथा भू-क्षय जस्ता प्रकोपहरु पटक पटक दोहोरिरहेको देखिन्छ ।

३.३.३ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको लागि गरिएका साविकका बडा स्तरीय (वस्ति स्तरिय) गोष्ठिमा प्रत्येक वस्तिहरुमा भएका श्रोत तथा प्रकोपका क्षेत्र तथा स्थानहरुको पहिचान गरी सहभागीतामूलक तरिकाबाट श्रोत तथा प्रकोप नक्शा तयार गरिएको थियो पछि तिनै नक्सालाई एकिकृत गरि बडा स्तरीय नक्सा तयार गरिएको छ । चित्र नं १३ मा कालिमाटी गाउँपालिक बडा नं ६ को श्रोत तथा प्रकोप नक्शा देखाइएको छ ।

चित्र १३. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को सहभागितामूलक प्रकोप तथा जोखिम नक्षा

३.३.४ संकटासन्न घरधुरी तथा वर्ग समुदाय पहिचान

जलवायु परिवर्तनले निम्त्याउने प्रकोपले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ फरक फरक प्रकोपहरु उमेर समूह, लिंग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ । यस विधिको प्रयोग गरी यस कालिमाटी गाउँपालिका वडा नं. ६ मा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट कुन उमेर समूह, लिंग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायमा कस्तो प्रभाव पत्तो भन्ने कुराको विश्लेषण गरिएको थियो । यस विधिको प्रयोगले लैङ्गिक तथा जातीय समावेशीकरणको स्थितिको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ ।

तालिका ८. प्रभावित समुह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्ध	महिला	पुरुष	अधिविपन्त	विपन्त	मध्यम वर्ग	सम्मान वर्ग	फरक क्षमता भएका व्यक्ति	एकल मिला	दलित	जनजाति	बाह्य क्षेत्री		
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घटटमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, मानिस बगाएर मृत्यु	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	***	**
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, वालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	***	**
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर,	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	***	**
मानव स्वास्थ्य	भाडा पखाला, औलो, जन्डिस जस्ता रोगहरुमा वृद्धि	***	**	**	***	***	**	***	**	**	**	***	**	***	***	**
कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी, पशु चौपायाको मृत्यु	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	***	***	***	**
आगलागी	वोटविरुवाहरु नष्ट, जनावरहरुको क्षति	*	***	***	*	**	***	**	**	*	*	**	**	**	**	**
हावाहुरी	स्कुल तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	***	**	**	**	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	**
असिनापानी	धानबालीमा क्षति	***	**	**	*	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	प्रकोप संकटासन्ता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्मान वर्ग	फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घासहरु हराएको, चरण क्षेत्रको अभाव	**	***	***	**	***	**	***	**	**	**	***	**	**	**	**
भुक्ष्य	माथिल्लो सतहको मलिलो माटो बगेर खेर जाने	***	**	**	***	**	**	***	**	**	**	**	**	***	**	**

नोट : * न्यून, ** मध्यम र *** र अति उच्च जोखिम

यसरी जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित वस्ती तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायु जन्य प्रकोपहरु बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी पशुमा रोग, मिचाहा प्रजातिको प्रकोप, आदिबाट सबैभन्दा बढी वाल वालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातिको आधारमा दलितहरु र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु: उच्च संकटासन्ता देखिएका छन्। यी प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट अन्य वर्ग समुदाय प्रभावित भएतापनि उनीहरुसँग ती प्रकोपहरुसँग सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको देखिन्छ ।

३.३.५ प्रकोप जोडागत स्तरीकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंकशाकनको आधारमा कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ मा देखिएको विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ९. प्रकोपको जोडा स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	पहिरो	कृषि तथा पशुमा रोग	खडेरी	मानव स्वास्थ्य	आगलागि	हावाहुरी	असिनापानी	मिचाहा प्रजाति	भु-क्षय	जम्मा	स्तर
बाढी		पहिरो	बाढी	खडेरी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	८	तेश्रो
पहिरो			पहिरो	खडेरी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	९	दोश्रो
कृषि तथा पशुमा रोग				खडेरी	कृषि तथा पशुमा रोग	आगलागि	कृषि तथा पशुमा रोग	६	पाचौ			
खडेरी					खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	१०	पहिलो
मानव स्वास्थ्य						आगलागि	मानव स्वास्थ्य	मानव स्वास्थ्य	मानव स्वास्थ्य	मानव स्वास्थ्य	५	छैठो
आगलागि							आगलागि	आगलागि	आगलागि	आगलागि	७	चौथो
हावाहुरी								हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	४	सातौ
असिना-पानी									मिचाहा प्रजाति	भु-क्षय	१	दशौ
मिचाहा प्रजाति										भु-क्षय	२	नवौ
भु-क्षय											३	आठौ

यस कालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ का प्रकोपहरुको जोडा स्तरीकरणको विषयमा सहभागीहरुसँग गरिएको विस्तृत छलफलबाट सबै भन्दा प्रमुख प्रकोपको रूपमा खडेरी देखिएको छ, भने त्यसपछिको प्रकोपहरुमा क्रमशः पहिरो, बाढी, पहिरो, आगलागि, कृषि तथा पशुमा रोग, मानव स्वास्थ्य, हावाहुरी, भु-क्षय, मिचाहा प्रजाति र असिनापानी देखिएको छ ।

३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

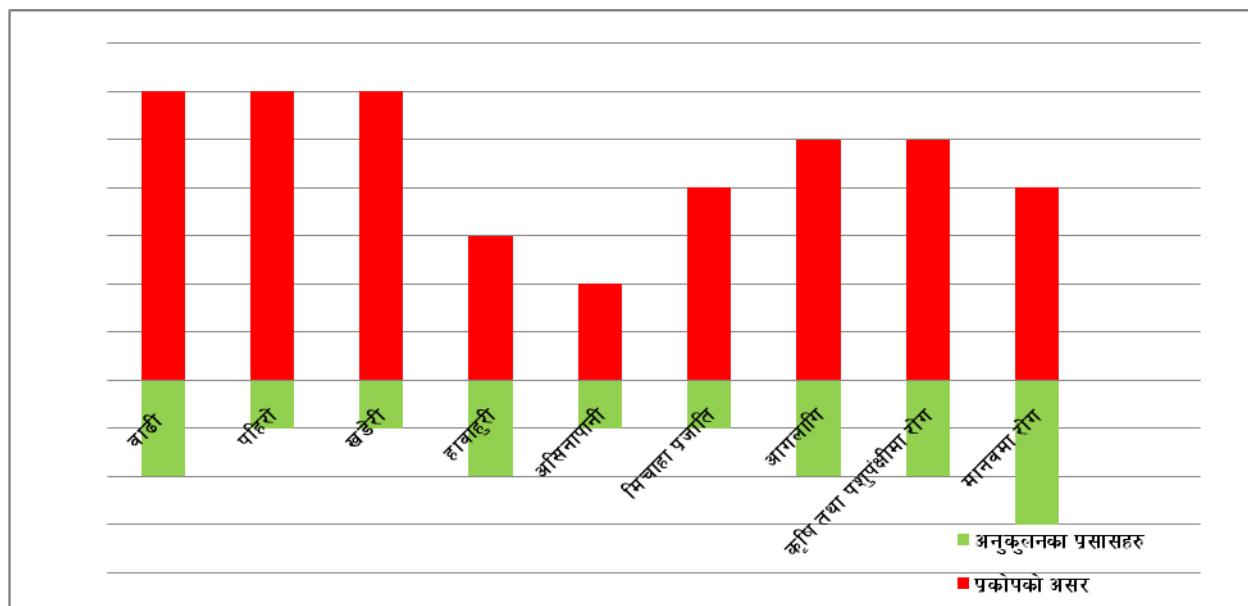
यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुधनका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरुको स्तर दुवैलाई सहभागितामूलक तरिकाले ०.५ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

तालिका १०. जोखिमपूर्ण अवस्था र अनुकूलन प्रयासहरुको विश्लेषण

प्रकोप	प्रकोपको मुख्य क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका प्रयासहरु	स्तर
बाढी तथा नदी कटान	भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, पशु, सिंचाइ	<ul style="list-style-type: none"> १३७ रोपनी खेत कटान तथा केही भाग बगारमा परिणत १० ओटा घट्ट बगाएको ३ ओटा घट्ट बगाएको ४० ओटा गाई गोरु बगाएको ६० वटा भेडाबाखा बगाएको १ ओटा कच्ची वाटोमा क्षति २ जना मानिसको मृत्यु भएको 	३	<ul style="list-style-type: none"> रेडक्रस वाट खाद्यान्न र लत्ताकपडा सहयोग जिल्ला दैवि उद्धार समितिवाट खाद्यान्न र नगद रु. ५००० सहयोग वितरण छिमेकीमा आश्रय लिएको प्रहरि चौकीवाट घटना स्थलको अनुगमन, मुचुल्का उठाउने कार्य भएको सिंचाइ कुलोहरु मर्मत गरेको स्थानिय पहलमा पुरिएका खेतहरु सम्याउने काम भएको 	०.५
पहिरो	कृषि तथा खाद्य शुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानविय क्षति, जिविकोपार्जन	<ul style="list-style-type: none"> करिव २२२ रोपनी खेत तथा वारी पुरेको, बगाएको, भासिएको ३० घरगोठ भासिएका, पुरिएका, दवेका ३ओटा गाई गोरु पुरिएर मरेका २० वटा बाखा पुरिएर मरेका २ ओटा भैसि पुरिएर मरेका ६ जना मानिसको पुरिएर मृत्यु तथा १ जना अपांग भएको १ वटा सिंचाइ कुलोमा क्षति ५ हेक्टर वन जंगलमा क्षति 	३	<ul style="list-style-type: none"> स्थानिय स्तरमा ढुङ्गाका गाराहरु लगाउने गरेको, क्षति भएका सिंचाइ कुलो मर्मत गरेको आफ्नो घर नजिकको पहिरो हटाउने कार्य भएको 	०.५
खडेरी	जलश्रोत, कृषि तथा पशु, मानव स्वास्थ्य र जिविकोपार्जन	<ul style="list-style-type: none"> पानीको मुहान सुकेको र पानीको मात्रा घटेको सिंचाइको समस्या भएको अन्न उत्पादनमा कमी पशुपालनमा असर कृषि योग्य जमिन वाभो छाडने अवस्था वाली लगाउने समयमा परिवर्तन वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर वनमा वर्षेनी आगलागी हुने गरेको 	३	<ul style="list-style-type: none"> पानी लिन अलि टाढाका मुहानहरुमा जाने गरेको भारत तथा खाडी मुलुकहरुमा रोजगारीको लागि जाने क्रम बढो 	०.५

प्रकोप	प्रकोपको मुख्य क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका प्रयासहरु	स्तर
आगलागि	वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> वन जंगलमा भएका वोटविरुवाहरु जलेर नष्ट भएका बन्य जन्तुहरु मरेका तथा अन्यत्र सर्ने क्रममा बढ्दि भएको वनको आगो आएर वस्तिमा असर तथा वस्ति स्थानान्तरणमा, घरमा आगलागि 	2.5	<ul style="list-style-type: none"> आगो लागेपछि घरको छेउमा आएमा मात्र छेक्कार गर्ने गरेको बडा नं. २ को वस्ति नै स्थानान्तरण भएका 	1
मानव स्वास्थ्य	जन स्वास्थ्य, आर्थिक क्षमता	<ul style="list-style-type: none"> फोहोर पानीका कारण जणिडसको समस्या वढदो छाला सम्बन्धि तथा आखा पान्ने रोगहरु वढेका रुधाखोकी तथा श्वासप्रश्वास समस्याको प्रकोप वढदो औषधी उपचारमा आर्थिक खर्च 	2	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य चौकि तथा क्लिनिकहरुमा औषधी उपचार धामी क्राकिलाई हेराउने घरेलु उपचार (जडिवुटि) प्रयोग गर्ने गरेको 	1.5
कृषि तथा पशु रोग	कृषि तथा पशु, आर्थिक र खाद्यशुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> वालीनाली उत्पादनमा कमी आएको, कृषि उत्पादनमा ह्लास आएको स्थानिय परम्परागत वालीका विउविजनहरु लोपोन्मुख माटोको उर्वराशति घटदो तथा रसायनिक र विषादीको प्रयोग वढदो वाली उत्पादनको समयमा फेरवदल खोरेत, मातेमा, पेट ढानिने तथा अज्ञात रोगका कारण १७७ वटा गाईगोरु, ६० वटा भैसी, २६० वटा भेडावाखा, ६०० वटा कुखुरा, ४५ वटा कुकुर र २० वटा वंगुर मरेका 	2.5	<ul style="list-style-type: none"> पशुपतिहरु उपचारको लागि स्थानिय जडिवुटिहरु लसुन, कालो धतुरो खुवाउने (छेरुवा), चुक खुवाउने, सिद्रा माछा तथा गंगटा पकाएर खुवाउने, ढाइडेको वेलामा असिंको पिना खुवाउने कृषिमा नयाँ प्रजातीका धान गहु तथा मकै लगाउने गरेको उत्पादन वढाउनका लागि रसायनिक मल तथा विषादीको प्रयोग वढदो 	1
असिना-पानी	कृषि तथा खाद्य शुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> वालीनाली तथा फलफुलमा क्षति वन तथा जैविक विविधतामा असर 	1	<ul style="list-style-type: none"> कहि उपाय नभएको 	0.5
हावाहुरी	भौतिक पुर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> स्कुल तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको मकै वालीमा क्षति 	2	<ul style="list-style-type: none"> होचा प्रजातिका मकैका विउविजनहरु रोप्ने गरेको घरको छाना नउडाउनका लागि गहौ वस्तुले छोप्ने गरेको तथा धुरीबलो लाई तारले वाघेर मजवुत गर्ने गरेको 	1

प्रकोप	प्रकोपको मुख्य क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका प्रयासहरु	स्तर
मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा खाद्य शुरक्षा, बन तथा जैविक विविधता, पशुपालन	<ul style="list-style-type: none"> बनमा भएका विभिन्न जडिवुटहरुको लोप भएको स्थानिय रैथाने घासहरुको लोप वोटिवरुवाहरु हुक्नन्मा समस्या ईच्छाइएको प्रजातिको पुनरुत्पादनमा कमी खेत तथा वारीहरुमा खनजोत गर्न कठिनाई चरिचरण क्षेत्रमा कमी आएको 	2	<ul style="list-style-type: none"> खेत वारीमा उखेलेर फाल्ने गरेको 	0.5
भू-क्षय	कृषि तथा खाद्य शुरक्षा, बन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> बन तथा खेतबारीको माथिल्लो सतहको मलिलो माटो बगाएर लैजाने गरेको 	2	<ul style="list-style-type: none"> खासै प्रयास नगरेको 	1

चित्र १४. जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

माथि उल्लेखित जोखिमपूर्ण अवस्था र अनुकूलन प्रयासहरुको विश्लेषण विधिवाट पहिचान भएका १० किसिमका प्रकोपहरुको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखालाई यस विधिवाट चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस चित्रलाई विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी खडेरी, पहिरो, बाढी, जस्ता प्रकोपले धेरै असर पारेको देखिन्छ यस्ता प्रकोपको प्रभावसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षती हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपसँग तुरन्तै जुध्न सक्ने उपायहरु समावेश गरिएको छ ।

३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण

यस डामा जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरु (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) के के छन् तिनीहरुको विद्यमान अवस्था के छ, र ती सम्पत्तिहरुमा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर के कस्ता रूपमा देखिएका छन् साथै ती असरहरुसँग अनुकूलित हुनको लागि अवलम्बन गर्न सकिने उपायहरुको विश्लेषण तल उल्लेखित तालिकामा गरिएको छ ।

तालिका ११. कालिमाटी गा.पा. वडा नं. ६ को जिविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरुको विश्लेषण

जिविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	थप	लक्षित वर्गको पहुंच	लक्षित वर्गको नियन्त्रण
			सूचकहरु	बढ़दो वा घट्दो क्रम	
प्राकृतिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन : साविकको वडा नं. १ मा २ वटा (लालीगुराँस र वागमारे) वडा नं. २ मा १ (सरस्वती) वडा नं. ३ मा २ वटा (जनचेतना र चुनीखोला) वडा नं. ४ मा ४ वटा (वयलडाडी, प्रगतिशिल, शान्ती, सुन्दर हरियाली) गरी जम्मा ९ वटा सा.व. र रा वन प्रजातिहरु तल्लो भागमा साल, साज, खयर, कलम र माथिल्लो भागमा सल्ला, वोटधयरो, जडिवुटि, कुरिल्लो, अम्प्रिसो, तेजपात, काउलो, गिठो, पाषणवेद, सुनगाभा, चुत्रा, काफल, वोटधयरो, लालि गुरास, आगलागि र मिचाह प्रजातिको प्रकोप वढ़दै गइरहेको छ।</p> <p>पानीका मुहान : साविकको वडा नं. १ मा १३ वटा, वडा नं. २ मा ४ वटा वडा नं. ३ मा ६ वटा र वडा नं. ४ मा ९ वटा यि मुहानहरुमा पानीको मात्रा वढ़दै गएको वडा नं. ४ मा ४ वटा मुहानहरु पुर्णरूपमा सुकेका</p> <p>पानीका खोल्सीहरु : साविकको वडा नं. १ मा २ वटा (भित्री खोला र धाजा कुवा) वडा नं. २ मा ५ वटा (चिसापानी, सिस्नेरी, डढुवा, पध्नेरा खोला, डाडुङ्गे खोला) वडा नं. ३ मा (चुनिखोला, भालुखोला, तिल्लेखोली, डाडाखोली) वडा नं. ४ (पितमारी खोला, धबेनी खोला, काठेघारी खोला, ठारखोनी, रुमाले, सिस्नेरी खोला)</p> <p>खोलाहरु : जुमखोला (साविकको १,२,३,४) र वर्वई (४) मुख्य खोलाहरु हुन् । यि खोलाहरुमा पानीको मात्रा सुकै गएको देखिन्छ ।</p> <p>सुख्खा पोखरीहरु : साविकको वडा नं. २ मा ३ वटा (सिरेनी, गुरुड गाउ र डढुवामा) वडा नं. ४ मा २ वटा (पाखापानी, ओखलदुङ्गा, वाहुनडाडा) गरी ४ ओटा</p>	<p>सामुदायिक वन क्षेत्रमा आगलागि तथा मिचाह प्रजातिको प्रकोप वढ़दै गएको हुदा वनको हैसियत विग्रदै जाने देखिन्छ त्यसैगरी खडेरीका कारणले पानीका मुहानहरु सुकै जाने देखिन्छ ।</p>	-	+	+
भौतिक सम्पत्ति	<p>वाटो : वडा नं. १, २, ३ लाई कच्ची मोटर वाटोले छोएको तर यातायात सुचारु नभएको, वडा नं. ४ लाई मोटर वाटो ले नछोएको</p> <p>विद्यालय : वडा नं. १ मा आधारभूत तह १, वडा नं. २ मा १ (ने.रा.नि.मा.वि.), वडा नं. ३ मा २ वटा (कैलाश, ने.रा.आ.) वडा नं. ४ मा १ प्रा.वि. गरी जम्मा ५ ओटा</p> <p>आमा समुह भवनहरु : वडा नं. १ मा १, वडा नं. ४ मा १ वटा गरी २ ओटा । वडा नं. ४</p>	भविष्यमा मोटर वाटो तथा भौतिक पुर्वाधारको	+ + -		

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	थप सूचकहरु	लक्षित वर्गको पहुंच	लक्षित वर्गको नियन्त्रण
			बद्दों वा घटदो क्रम		
	<p>मापि.एल.सी. भवन १ झोलुङ्गे पुल : वडा नं. ४ र ९ जोड्ने १ सोलार नभएको घरधुरी : वडा नं. १ मा ५०, वडा नं. २ मा १५, वडा नं. ३ ३५, वडा नं. ४ मा २२ घरधुरी</p> <p>पानी घट्ट : वडा नं. १ मा ४ (१ ओटा सुधारिएको) वडा नं. २ मा ५ वडा नं. ३ मा २ वटा १ वन्दै वडा नं. ३ मा ६ वटा जसमध्ये १ ओटा सधै चल्ने ।</p> <p>संचार : वडा नं. १ मा नमस्ते, स्काई, एनसेल, सबैले काम गर्ने अन्य वडाहरुमा स्काई ते मात्र काम गर्ने सुखेत र वाँकेका एफ.एम. हरु र रेडियो नेपाल सुनिने</p> <p>खानेपानीको उपलब्धता : सबै वडाहरुमा राम्रो पिउने पानी नभएको खोला, खोल्सी र कुवा, पध्नेरावाट खाने गरेका</p> <p>सिंचाई कुलोहरु : वडा नं. १ मा ७ वटा, वडा नं. २ मा ४ वटा वडा नं. ३ मा १० वटा, वडा नं. ४ मा ९ वटा साना ठुला सबै कच्ची अवस्थामा रहेको</p>	<p>विकास हुदै जानेछ । संचारको सुविधा बढ्ने छ ।</p> <p>खानेपानी तथा सिंचाइकुलो को स्तर वृद्धि हुनेछ ।</p>			
सामाजिक सम्पत्ति	<p>सा.व. समिति : वडा नं. १ मा २, वडा नं. २ मा १, वडा नं. ३ मा २ र वडा नं. ४ मा ४ गरी ९ वटा</p> <p>वडा नागरिक मञ्च : ४ वटा (१/१ वटा) वडा नं. ४ मा</p> <p>नागरिक सचेतना केन्द्र : १</p> <p>कृषि समुह : वडा नं. १ मा १, वडा नं. २ मा २, वडा नं. ३ मा ३ वटा, वडा नं. ४ मा २ वटा गरी ८ वटा कृषि समुह</p> <p>आमा समुह : वडा नं. १ मा १, वडा नं. २ मा २, वडा नं. ३ मा ३, वडा नं. ४ मा २ वटा गरी जम्मा ७ ओटा आमा समूह छन् ।</p> <p>युवा कल्प : वडा नं. १ मा १, वडा नं. ४ मा १, वडा नं. २ मा १ प्रस्तावित</p> <p>विद्यालय व्यवस्थापन समिति : वडा नं. १ मा १, वडा नं. २ मा १, वडा नं. ३ मा २, वडा नं. ४ मा १ गरी जम्मा ५ ओटा</p> <p>महिला स्वास्थ्य आमा समुह: वडा नं. २ मा १ ओटा</p> <p>चर्च व्यवस्थापन समिति : वडा नं. ४ मा १ ओटा</p>	<p>समाजमा चेतना अभिवृद्धि भई सामाजिक संघ संस्थाहरुमा विपन्न र वञ्चित वर्गको सहभागिता तथा सकृदातामा वृद्धि हुनेछ ।</p>	+ + +		

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	थप सूचकहरु	लक्षित वर्गको पहुंच	लक्षित वर्गको नियन्त्रण
			बद्दों वा घट्दो क्रम		
मानविय	<p>शिक्षा सेवा : वडा नं. १ मा ४, वडा नं. २ मा १, वडा नं. ३ मा ११, वडा नं. ४ मा ७ जना</p> <p>सैनिक प्रहरी : वडा नं. १ मा ३, वडा नं. २ मा ५, वडा नं. ३ मा ३, वडा नं. ४ मा १ गरी जम्मा १२ जना</p> <p>अहेब : वडा नं. वडा नं. ४ मा १ जना</p> <p>सब ओभरसियर : वडा नं. ४ मा १ जना</p> <p>वैदेशिक रोजगार (खाडी) : वडा नं. १ मा १००, वडा नं. २ मा १०, वडा नं. ३ मा २०, वडा नं. ४ मा २४, गरी जम्मा १५४ जना</p> <p>सिलाई कटाई (३ महिना) : वडा नं. १ मा ५, वडा नं. २ मा ४, वडा नं. ३ मा ५, वडा नं. ४ मा ९ गरी २२ जना</p> <p>ग्यावियन बुन्ने : वडा नं. ४ मा ५</p> <p>डकर्मी/सिकर्मी : वडा नं. १ मा ४०, वडा नं. २ मा ७, वडा नं. ३ मा २०, वडा नं. ४ मा ८ जना</p> <p>एस.एल.सी : वडा नं. १ मा ३५, वडा नं. २ मा २२, वडा नं. ३ मा २०, र वडा नं. ४ मा २२ गरी जम्मा ९९ जना</p> <p>प्लस टु : वडा नं. १ मा २०, वडा नं. २ मा ४, वडा नं. ३ मा ६ र वडा नं. ४ मा ६ गरी जम्मा ३६ जना</p> <p>वि.एड. : वडा नं. १ मा ३, वडा नं. २ मा ४, वडा नं. ३ मा २ र वडा नं. ४ मा १ गरी जम्मा १० जना</p> <p>एम.एड. : वडा नं. १ मा १, वडा नं. २ मा १, वडा नं. ३ मा १ रनिङ गरी जम्मा ३ जना</p> <p>मिल चलाउने मिस्त्री : वडा नं. १ मा ३, वडा नं. ३ मा १, वडा नं. ४ मा १ गरी जम्मा ५ जना</p> <p>अगुवा कृषक : वडा नं. १ मा १, वडा नं. २ मा १, वडा नं. ३ मा २ र वडा नं. ४ मा १ गरी जम्मा ५ जना</p> <p>डोको डालो बुन्ने : वडा नं. १ मा २५, वडा नं. २ मा १३, वडा नं. ३ मा २० र वडा नं. ४ मा ८ गरी जम्मा ६६ जना</p> <p>नर्सरी नाइके : वडा नं. ४ मा १ जना</p> <p>महिला स्वयंसेविका : वडा नं. १,२,३,४ मा प्रत्येक वडामा १/१ गरी जम्मा ४ जना</p> <p>झाइभर : वडा नं. १ मा २, वडा नं. २ मा ३,</p>	भविष्यमा शिक्षा तथा अन्य सरकारी सेवामा कार्यरत व्यक्तिहरुको संख्यामा वृद्धि हुनुको साथै अन्य दक्ष जनसत्तिको पनि संख्यामा बढ्ने छ।	+ +	-	

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	थप सूचकहरू	लक्षित वर्गको पहुंच	लक्षित वर्गको नियन्त्रण
			बद्दों वा घट्दो क्रम		
	बडा नं. ३ मा १ र बडा नं. ४ मा २ गरी जम्मा ८ जना				
आर्थिक	व्यापारिक केन्द्र : छिन्चु, जहेर, बडाखोली, मेलकुना, वोटेचौर र कोहलपुर स्थानिय व्यापारी : बडा नं. १ मा १०, बडा नं. २ मा ३, बडा नं. ३ मा १० र बडा नं. ४ मा ९ गरी जम्मा ३२ जना सहकारी : छिमेकी लघु वित्तिय संस्थाले बडा नं. १, २, ३ र मा सेवा प्रवाह गरेको, परम्परागत कृषि पेशा, आर्थिक कारोबार, स्थानिय चलन चल्तीको कारोबार (३% व्याज)	भविष्यमा समुदायहरूको विभिन्न आर्थिक संघ संस्थाहरू संग पहुंच बढ़नेछ, साथै विभिन्न स्थानमा व्यापारिक केन्द्रहरू सम्बन्ध स्थापना भएका हुनेछन्।	+	+	+

यस बडाको जीविकोपार्जनका श्रोतहरूको विश्लेषण गर्दा बडाको प्राकृतिक श्रोतहरूमा वन जंगल दिन प्रतिदिन नासिदै गईरहेको अवस्था छ। वनमा वनमारा जस्ता मिचाहा प्रजातिले सबै बडाका वनक्षेत्रमा साथै खेतीयोग्य जग्गाहरूमा पनि असर पारेको छ। ९ वटा सा.व.उ.स.हरू गठन भईसकेको भएतापनि दिगो व्यवस्थापन गर्न नसकेकोले गर्दा उपभोक्ताहरूलाई राम्रो सेवा दिन सकेको छैन्। साविकको बडा नं. १ र ३ लाई कच्ची मोटर बाटोले छोएको छ र हाल सम्म यहा विजुलीको सुविधा पुगेको छैन्। सबै बडाहरूमा सोलारको प्रयोग गर्ने गर्दछन्। सबै क्षेत्रमा प्रभावकारी संचार पुग्न सकेको अवस्था छैन्। शैक्षिक संस्थाहरूको संख्या पनि तुलनात्मक रूपमा कम छ, भने आमा समूह, सचेतना केन्द्रहरू जस्ता सामाजिक संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन्। विदेशिने क्रम बढी भएकोले कृषि उत्पादनमा सिधै असर पुगेको देखिन्छ। ग्रामीण स्तरमा हाट बजारको अथवा व्यापारिक बजार केन्द्रको अभाव भएको कारण यहाँ उत्पादन भएका खाद्य सामाग्रीहरू विक्रि वितरणमा कठिन भएको देखिन्छ।

३.३.८ साविकका बडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस विधि अन्तर्गत विभिन्न बडाहरू बीच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको बडा निर्धारण गरिएको थियो। यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, सबैदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकुलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरू बीच छलफलको माध्यमबाट साविकका बडा स्तरीकरण गरिएको थियो।

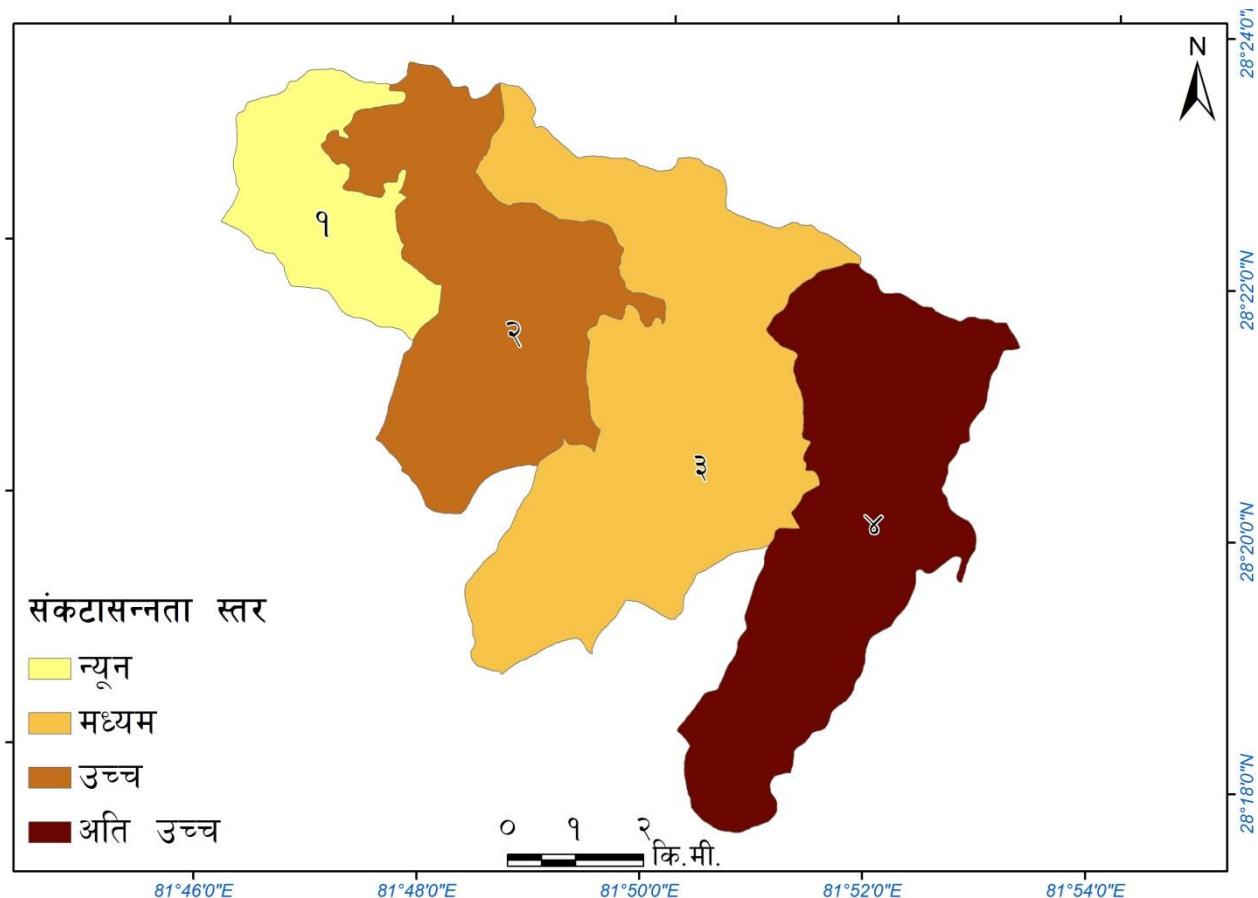
तालिका १२. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा बडा स्तरीकरण

साविकको बडा नं.	१	२	३	४	स्तर	कैफियत
१	X	२	३	४	चौथो	न्युन
२	X	X	२	४	दोश्रो	उच्च
३	X	X	X	४	तेश्रो	मध्यम
४	X	X	X	X	पहिलो	अति उच्च
जम्मा	१	३	२	४		

तालिका १३. वडा स्तरीकरणको निष्कर्ष

साविकको वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरु
१	न्यून	जलवायु जन्य प्रकोप दोहरिने दर अन्य वडाहरुको तुलनामा तुलनात्मक रूपमा कम र देखिएको ।
३	मध्यम	सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परीरहेको भए तापनि मुख्य प्रकोपहरु बाढी र खडेरीको प्रकोपहरुको असर साविकको वडा नं १ भन्दा बढी र अन्य वडाहरुको तुलनामा कम असर देखिएको ।
२	उच्च	सुख्खा खडेरीको प्रकोप केहि खेतीयोग्य जमीन भए तापनि सिचाईको अभाव रहेको छ । कृषि तथा पशुचौपायाहरुमा बेला बेलामा विभिन्न रोग देखिने गरेको छ । बाढीको असर वडा नं. ३ को भन्दा कम भएतापनि अन्य वडाहरुमा भन्दा बढी देखिएको ।
४	अतिउच्च	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परीरहेको बाढी र पहिरोको असर अन्य वडाहरु भन्दा धेरै परेको ।

साविकको काप्रेचौर गा.वि.स. का वडा नं. १ देखि ४ सम्मका वडाहरुको स्तरीकरण गर्दा वडा नं. ४ सबैभन्दा संकटासन्न (अति उच्च) र वडा २ उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी वडा नं. ३ मध्यम तथा वडा नं. १ तुलनात्मक रूपमा न्यून संकटासन्न अवस्थामा रहेको देखिन्छ । स्तरीकरण गर्दा संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरुलाई विशेष ध्यान दिइएको थियो ।

चित्र १५. कालियाटी गा.पा. वडा नं. ६ को बस्तिगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत: रुपान्तरण नेपाल)

३.४ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

स्थानीय स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि बडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृष्ट्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो । तिनै परिकल्पनाहरूका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरूले यस साविकको बडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरू निम्न अनुसार छन् ।

- स्थानियवासीहरूको जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ । जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्युन भएको हुनेछ ।
- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता भएको हुनेछ ।
- सिचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती, सरल सिंचाई प्रविधिको प्रयोगले सिचाईको उपलब्धतमा वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुरेको हुनेछ ।
- स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट बडामा बढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको असर कम भई विकास निर्माणमा अग्रसर भएको हुनेछ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुबृद्धि हुनुका साथै वन डेलोको प्रकोप पनि कमआएको हुनेछ र संगसंगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ ।
- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिवाली तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जन सहज भएको हुनेछ ।
- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढ्नेछ ।
- धास काट्ने मेशिन, धान झार्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमि ल्याउने छ ।
- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधीहरूको प्रयोग र भू-संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बनसँगै भू-क्षयमा कमी आएको हुनेछ ।
- स्थानीय वासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भईर यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्ने प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप जलाधार क्षेत्रकामाथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ ।

३.४.२ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययिता, सम्भाव्यता, संकटासन्नमुखी तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्गभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्गभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ भन्ने अङ्गभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भन्ने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो । त्यस पछि सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर कुल जम्मा निकालिएको थियो । उक्त कूल जम्मामा अंकको आधारमानै अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको थियो । जुन क्रियाकलापले बढी अंक प्राप्त गरेको थियो उक्त क्रियाकलापलाई योजनामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ । यस विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई अनुकूलन कार्ययोजनामा प्राथमिकताका साथ राखिएको छ । तर यसो भन्दैमा कुनै क्रियाकलापले उत्कृष्ट अंक ल्याउदैमा त्यो नै सबै स्थानको लागि सर्वउत्कृष्ट भन्ने चाहि होइन, स्थान अनुसार क्रियाकलापको उत्कृष्टता फरक हुन सक्छ ।

तालिका १४. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	(१-३) सम्बन्धिता	(१-३) विनाशकता	खर्चको मितव्य यिता (१-३)	V4, V3, V2 लक्षितवर्ग मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोक्षमा कमी वा बढि (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
कृषी तथा खाद्य सुरक्षा	वाढी तथा पहिरो	खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको	अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ र खाद्य शुरक्षा बढाने छ ।	तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	१	३	३	६	पहिलो	अल्पकालिन
		सिंचाई कुलोमा क्षति		सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	६	पहिलो	अल्पकालिन
		यातायातमा कठिनाई		पुल निर्माण	२	३	३	२	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा क्षति		पशु विमा	२	३	३	२	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		अन्नवालीमा डुवान तथा क्षति		वाली विमा	२	१	२	२	२	२	१	छैठौ	अल्पकालिन
		माटोको उर्वराशक्तिमा कमी		माटो परिक्षण शिविर	३	२	२	१	२	२	१२	पाचौ	अल्पकालिन
		उत्पादनमा कमी		IPMप्रविधि सम्बन्धित तालिम तथा प्रदर्शनी	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		खेतीयोग्य जमिन वालुवाले पुरेको		वालुवामा हुने खेती प्रवर्द्धन	२	३	३	२	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
	कृषि तथा पशुमा रोग, खडेरी	रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि (अन्नवाली)		सुख्खा सहने प्रजातिको प्रवर्द्धन(गाहु, मकै, धान)	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा रोगको वृद्धि		पशु स्वास्थ्य शिविर (PPRबोप तथा Dipping)	३	३	३	१	२	२	४	तेश्रो	अल्पकालिन
		कृषि जन्य उत्पादनमा कमी		कृषि सम्बन्धित जनचेतना तथा तालिम (उन्नत वित्तविजनको प्रयोग, वालीमा लाग्ने रोग तथा किराहरूको वारेमा)	२	३	३	२	२	२	४	तेश्रो	अल्पकालिन
				प्रांगारिक मल तथा विषादी तयारी तालिम	२	३	३	२	२	२	४	तेश्रो	अल्पकालिन
				नश्ल सुधार (वोका) जमुनापारी	३	३	३	१	२	२	४	तेश्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	(प्रशान्ककारिता (१-३) प्रशान्कालिता (१-३) प्रशान्कप्रतिक्रिया (१-३) खर्चको मितव्य यिता (१-३))	V4, V3, V2 लक्षितवर्ग मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढि (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी			सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३ ३ ३ १ ३		३	३	१६	पहिलो अल्पकालिन
				थोपा सिंचाई	२ ३ ३ २ ३		२	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				फिरफिरे सिंचाई	२ ३ ३ २ ३		२	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				प्लास्टिक टनेलमा वेमौषमी तरकारी खेती	३ ३ ३ १ ३		३	३	१६	पहिलो अल्पकालिन
				प्लास्टिक पोखरी	२ ३ २ १ २		३	३	१३	चौथो अल्पकालिन
				पक्की सिंचाई पोखरी	३ ३ ३ १ २		३	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				अदुवा खेती सम्बन्धि तालिम	२ २ २ २ ३		२	२	१३	चौथो अल्पकालिन
				घर वगैचा तालिम	२ ३ ३ २ ३		२	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	२ ३ ३ २ ३		२	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				श्रोत घर वगैचा स्थापना	२ ३ ३ २ ३		२	२	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				घास रोपण	३ ३ २ २ ३		३	३	१६	पहिलो अल्पकालिन
				घास काटने मेसिन खरिद	३ ३ २ १ ३		३	३	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				धान झार्ने मेसिन खरिद	३ ३ २ १ ३		३	३	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				मकै छोडाउने मेसिन खरिद	३ ३ २ १ ३		३	३	१५	दोश्रो अल्पकालिन
				भकारो सुधार	३ ३ २ १ २		३	२	१४	तेश्रो अल्पकालिन
				वाखाको खोर सुधार	३ ३ २ १ २		३	२	१४	तेश्रो अल्पकालिन
				फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण (आप, अनार)	३ ३ २ १ ३		२	२	१४	तेश्रो अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रशासकारिता (१-३)	प्रावित क्रमसंख्या (१-८)	प्रावित तिथि (१-५)	खर्चको मितव्य यिता (१-३)	V4, V3, V2 लक्षितवर्ग मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढि (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
	भु क्षय	खेतबारीको माटो वगाएको		माहुरी पालन तालिम तथा घार वितरण	३	३	२	२	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
				विउ भण्डारणका लागि शुरुक्षित भोला (सुपर ग्रेन व्याग)	३	३	२	२	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
				पशुपालन सम्बन्ध तालिम	२	३	३	२	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
				गहा सुधार	२	३	३	२	२	३	५	दोश्रो	अल्पकालिन
				कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	२	३	३	२	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
वन तथा जैविक विविधता	वाढी, पहिरो, भुक्षय	जंगल क्षेत्रमा क्षति	वनको हैसियतमा सुहुङ हुनुको साथै जैविक विविधता संरक्षणमा टेवा पुनर्नेछा	वृक्षारोपण	३	३	३	३	२	२	५	पहिलो	अल्पकालिन
		रुखहरु वगाउने		तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्मार्ण	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		वन जंगलको माटो वगाउने गरेको		बायोईन्जिनियरिंग (वैस, वास रोपाण)	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
				डाले घाँस तथा भुइ घाँस रोपन	३	३	३	३	२	२	५	पहिलो	अल्पकालिन
				नर्सरी स्थापना	३	३	३	१	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
	खडेरी	घास उत्पादनमा कमी		संरक्षण पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		वोटविरुवाको वृद्धिमा असर		सिमसार क्षेत्रको संरक्षण	३	१	३	२	२	२	५	चौथो	अल्पकालिन
		वन्य जन्तुहरु तथा वोटविरुवाहरु लोप हुदै जाने		रिचार्ज पोखरी निर्माण	३	१	३	२	२	२	५	चौथो	अल्पकालिन
				परम्परागत सुख्खा पोखरी संरक्षण	३	२	३	२	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
	आगलागि	रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति		अरनी नियन्त्रण सम्बन्ध तालिम तथा सामान खरिद	३	२	२	२	२	२	५	चौथो	अल्पकालिन
				अरनी रेखा निर्माण	२	३	१	२	२	२	५	पाचौ	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	(प्रशान्ककारिता १-३)	(व्यापकता १-३)	(वित्तीयता १-३)	खर्चको मितव्य यिता (१-३)	V4, V3, V2 लक्षितवर्ग मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढि (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
मिचाहा प्रजाति		घास तथा जडिवुटिका प्रजातिहरु लोप हुदै गएको		भाडि सफाई	३	३	३	२	२	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर		वनमारालाई उखेलेर फाल्ने	२	२	३	२	२	२	५	चौथो	अल्पकालिन
		वन्य जन्तुहरु लोप हुदै गएको		वन व्यवस्थापन (हागा काटछाट)	२	३	३	२	२	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
				वायोव्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	३	३	२	१	२	२	५	चौथो	अल्पकालिन
जलश्रोत तथा ऊर्जा	वाढी तथा पहिरो	खानेपानीका मुहान वगाएको	खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको उपलब्धता बढनुका साथै स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ ।	मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टंकि निर्माण)	३	३	३	२	३	३	७	पहिलो	अल्पकालिन
		पानी घट्ट वगाएको											
	खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी		पानीको वहुउपयोगी प्रणाली	३	३	३	१	२	३	५	तेश्रो	अल्पकालिन
		पानीका मुहानहरु सुकेको		सरल सिंचाई प्रविधि	३	३	२	२	३	३	६	दोश्रो	अल्पकालिन
				UPLIFT प्रविधिबाट खाने पानी वितरण	३	३	२	१	३	३	५	तेश्रो	अल्पकालिन
		पानीको कमीका कारण घट्ट संचालनमा कठिनाई भएको		सुधारिएको घट्ट	३	३	३	२	२	३	६	दोश्रो	अल्पकालिन
		दाउराको उपलब्धतामा कमी		सुधारिएको चुलो	२	३	३	३	३	३	७	पहिलो	अल्पकालिन
				गोवररयास प्लान्ट निर्माण	३	३	३	१	३	२	५	तेश्रो	अल्पकालिन
				सोलार प्यानल	३	२	३	१	३	३	५	तेश्रो	अल्पकालिन
भौतिक पुर्वाधार तथा जलवायुजन्य	वाढी तथा पहिरो	सिंचाई कुलोमा क्षति	विभिन्न भौतिक पुर्वाधारको निर्माणबाट बाढी,	सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन
		वाटोधाटोमा क्षति		तटवन्ध/चेकड्याम निर्माण	३	३	३	१	३	२	५	दोश्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रशावकारिता (१-३)	प्राचीनता (१-३)	खंडन (१-३)	खर्चको मितव्य यिता (१-३)	V4, V3, V2 लक्षितवर्ग मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढि (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
प्रकोप		विद्यालय तथा वस्तिमा क्षति	पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपको असर कम हुनेछ	वायो ईन्जिनियरिङ (जैविक वाध र पर्खाल)	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				पक्की गारो लगाउने	३	३	२	१	२	२	१३	तेश्रो	अल्पकालिन
				आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
जन स्वास्थ्य	वाढी, पहिरो	मानविय क्षति	स्वस्थ समाजको निर्माण हुने छ	खोज तथा उद्धार सम्बन्ध तालिम	३	३	३	१	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				स्टेचर खरिद	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्राथमिक उपचार सम्बन्ध तालिम	३	२	३	२	३	१	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				शर्पदंश उपचार केन्द्रको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
	खडेरी	भाडापखाला, आखा पाक्ने रोग		जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
	औलो			पानीको शुद्धिकरण	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
	टाईफाईट			झुल्को प्रयोग	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				आपतकालिन कोषको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				पोषण सम्बन्ध तालिम	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन

नोट :अल्पकालिन योजना अवधि भन्नाले ५ वर्ष भन्दा कम, मध्यकालिन भन्नाले ५ देखि १० वर्ष सम्मको र दिघ्कालिन भन्नाले १०वर्ष देखि माथि को भन्नी सम्भन्नु पर्छ ।

३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा

यसकालिमाटि गाउँपालिका वडा नं. ६ का स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरुको महसुस गरेका भएतापनिजलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरुको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरु किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरु अनभिज्ञ थिए । यसर्थ साविकका प्रत्येक वडामा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरु स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्ध ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले वडाका स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरु तथा गाउँपालिका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरुलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरुको आवश्यकता देखिन्छ ।

यस वडाको वडा कार्यालयमा वडा अध्यक्ष सहित ५ जना निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु, १ जना सचिव र १ जना कार्यालय सहायक रहेका छन् भने वडाको भाडाको भवनबाट आफ्ना क्रियाकलापहरु संचालन गरी रहेको छ । लापा निर्माणका सम्पूर्ण चरणहरुमा यस वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेल्दै आएको पनि छ । निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएतापनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरुलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । यस वडाको सम्पूर्ण सूचनाको अध्यावधि राख्न कम्प्यूटर, जनशक्तिलाई तालिम साथै वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरु राख्न तथा अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरुको आवश्यक पर्ने भएको हुँदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरु संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरु जि.स.स., गाउँपालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरु साथै दातृ निकायहरुको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ, भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना सामाजिक परिचालक, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना सब इन्जिनियर जनशक्ति परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु तथा सरोकारवाला निकायहरुलाई स्व:अनुगमन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरुलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरुसंगको छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५. क्षमता विकास योजना

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरु
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तथा पशु व्यवस्थापन तालिम ● विभिन्न भुई घाँस तथा डालेघाँस रोपण ● उन्नत जातका पशु ● कृषिमा आधुनिक प्रविधि ● उन्नत जातको वित्त विजन ● गहा सुधार तालिम ● साना सिंचाई प्रविधि सम्बन्धी तालिम ● भू-क्षमता अनुसारको भू-उपयोग सम्बन्धी प्राविधिक तालिम
वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ● वन व्यवस्थापन तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु ● वन डेढलो नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु
जलश्रोत र ऊर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ● माथिल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रहरुको अन्तर सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्राविधिक तालिम ● वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी तालिम

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरु
जन स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक उपचार तालिम तथा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामाग्रीहरु बडा स्तरमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना सरसफाई, पोषण सम्बन्धी तालिम
जलवायु परिवर्त सम्बन्ध सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेसीकरण	<ul style="list-style-type: none"> सिपमूलक तालिम (बाँसको मुढा बनाउने, सजावट सामाग्री तथा होजेरी) आयमूलक तालिम (नगदे बाली, बेमौसमी तरकारी खेती) जलवायु परिवर्त सम्बन्ध तालिम लैंगित तथा सामाजिक समावेसीकरण तालिम
भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र जलवायु परिवर्तन सम्बन्ध अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्र
जलवायुजन्य प्रकोप	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी जनचेतनामूलक तालिम खोज तथा उद्धार तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु
अनुगमन तथा मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम अवलोकन भ्रमण
कार्यक्रम कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता विकास तालिम

३.५ लैंगिक बिश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गर्दा सदियौ देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । यसर्थ यस कालिमाटि गाउँपालिका बडा नं. ६ मा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा बडा/वस्ति स्तरीय गोष्ठि तथा साविकको गा.वि.स. स्तरीय गोष्ठिहरूमा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिकसवालहरूको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलहरूबाट तयार गरिएको लैंगिक खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जस अनुसार अन्य ठाउमा जस्तै यस बडामा पनि महिलाहरू घरभित्रको काममा र पुरुषहरू घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ । साथै श्रोत साधनहरूमा पुरुषहरूको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ । यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरु तथा श्रोत साधनहरूउनीहरूको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरूलाईसमावेश गरिएका छन् ।

क) काममा आधारित लैंगिक खाका

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाही, दैनिक, मासिक

उत्पादनशील

जागिर	पुरुष	घरबाहिर, कार्यालय	वार्षिक
खेतीपाति	महिला	घरबाहिर	दैनिक
व्यापार	पुरुष	बजार	दैनिक
वैदेशिक रोजगार	पुरुष	विदेश	वार्षिक
पुर्णउत्पादनशील			

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाही, दैनिक, मासिक
घासदाउरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
पानीपधेरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
भान्सा	महिला	घरभित्र	दैनिक
केटाकेटीको रेखदेख	महिला	घरभित्र	दैनिक
सामुदायिक तथा राजनीतिक काम			
क) सामुदायिक व्यवस्थापकीय			
वन समुह	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
आमा समुह	महिला	घरबाहिर	मासिक
वडा नागरिक मञ्च	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
नागरिक सचेतना केन्द्र	महिला	घरबाहिर	मासिक
सहकारी	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
ख) सामुदायिक राजनीतिक	पुरुष	घरबाहिर	कहिले काही

ख) श्रोत साधनमा आधारित लैगिक विश्लेषण खाका

श्रोत साधनहरु	श्रोत साधन माथि पंहुच		श्रोत साधन माथि नियन्त्रण	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
घर जग्गा		पुरुष		पुरुष
गरगहना	महिला			पुरुष
आर्थिक कारोबार		पुरुष		पुरुष
खेतीपाति	महिला			पुरुष
पशुपंक्षी		पुरुष		पुरुष
व्यापार व्यवसाय	महिला			पुरुष
जागिर		पुरुष		पुरुष
वैकिड कारोबार		पुरुष		पुरुष

ग) लैगिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनामा खाका

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरु	समाधानका उपायहरु	मापन गर्ने सूचकहरु	कसरी गर्ने?
लैङ्गिक विभेद			
छोरीलाई गाउमा र छोरालाई शहरमा पढाउने	सचेतनामूलक कार्यक्रम महिलाहरूलाई आयमूलक कार्यक्रम	विद्यालयमा छोरा र छोरीको अनुपात छात्राहरूको विद्यालयमा नियमितता	रेडियो कार्यक्रम सडक नाटक, पोस्टर अभिभावक अन्तरक्रिया सिपमूलक, आयमूलक कार्यक्रम संचालन
ज्यालामा विभेद		समान ज्याला पाएका हुनेछन	सरोकारवाला निकाय

लैंगिक अन्तर/सवालहरु	समाधानका उपायहरु	मापन गर्ने सूचकहरु	कसरी गर्ने?
समान काममा पनि महिलालाई पुरुषको भन्दा कम ज्याला	पैरवी, सचेतना, विद्यमान कानुनको कार्यान्वयनमा जोड		र सर्वधारण (मजदुर) विच अन्तरक्रिया
कार्यवोभ	आयमुलक कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन, खानेपानीको उचित व्यवस्था, पुरुषलाई स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था	घराएसी कामकाजको वाडफाड भएको हुनेछ, स्वदेशमै स्वरोजगारको अवसर शृजना भएको हुनेछ।	नमुना अध्ययन
जलवायु परिवर्तनका कारणले पानीको उपलब्धता कमी भएकोले महिलालाई कार्यवोभ वढेको	पानीका श्रोतहरुको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन	पानीका मुहानहरु संरक्षण भई उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ।	अध्ययन, अवलोकन

३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रूपमा सबल देखिएका अनुकूलनका उपायहरुलाई समेटदै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ। यस योजनामा कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन्। यस योजनाको वजेट तर्जुमा जिल्लाका विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरुसंगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरुको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ। यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु. ६६,३७,२००/- दोस्रो वर्ष रु. ६६,४५,४००/- र तेस्रो वर्ष रु. ६६,३८,५००/- गरी जम्मा रु १,९३,२१,१००/- बराबरका कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छन्। यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानीय निकायहरु र समूहहरुले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन्।

तालिका १६. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमा- नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु		
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७							
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा				V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट						
१.१	पशु विमा (वाखा)	ओटा	१२००	०१२५	७	५५	१००	७५	२४०	४००	१००	४००	१००	४००	१००	३००	प्रत्येका वडामा वाखाको गराउने	साबिकका ३०० विमा	पशु सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. आशा	१ घरधुरीको औषतमा ५ ओटा वाखाको पशु विमा गर्ने	विमा रकम
१.२	पशु स्वास्थ्य सिविर	पटक	४	३०	१०	६०	१०५	८०	२५५	१	३०	१	३०	२	६०	१२०	साबिकका १ देखि ४ सम्मका प्रत्येक वडाको पाएक पर्ने स्थानमा १, १ पटक	पशु सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. आशा	बाखालाई PPR तथा परजिबि नियन्त्रण का लागी सिविर संचालन गर्ने	खोप तथा अन्य औषधी खरिद, प्राविधिक खर्च, व्यवस्थापन खर्च	
१.३	बाखाको खोर सुधार	ओटा	६०	१५	२	१३	३०	१५	६०	३०	४५०	३०	४५ ०	०	०	९००	प्रत्येक वडामा १५/१५ ओटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. आशा	बाखाको सुधारएको खोर निर्माण गर्ने	सिमेन्ट, कर्कट पाता, काठ खरिद, मिस्त्रि ज्याला	
१.४	नश्ल सुधार (वोका) जमुनापारी वा अजमेरी वा बोयर	ओटा	८	२५	१०	६०	१०५	८०	२५५	०	०	८	२००	०	०	२००	बडा नं.१-९	पशु सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. आशा	प्रत्यक वडाको अगुवा कृषकले वोका पालन गर्ने र सो वोकाको प्रयोग वडाभरिका सबै घरधुरीहरूले	बोका खरिद तथा दुवानी	

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																		गर्न पाउने		
१.५	पशुपालन सम्बन्ध तालिम	पटक	२	१०	५	१५	२०	२०	६०	१	१०	१	१०	०	०	२०	साविकको वडा नं १ र २ को पायक पर्ने स्थानमा १ पटक र ३, र ४ को पायक पर्ने स्थानमा १ पटक	पशु सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. आशा	व्यवसायिक वाखापालन सम्बन्धी २ दिने तालिम प्रदान गर्ने	प्रशिक्षक भत्ता, तालिम सामाग्री, खाजा नास्ता
१.६	घास रोपण (भुइ घाँस तथा डाल घाँस)	रोपनी	२५०	२	३०	९५	२००	१२ ५	४५ ०	१००	२००	१००	२००	५०	१००	५००	वडा नं.१-४ सम्म २५० रोपनी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	अम्लिसो, मोलासिस, स्टाइलो प्रजातिका भई घास तथा उपयुक्त प्रजातिका डाले घाँसहरु वारिका काल्ना र भिरालो जमिनमा रोपन गर्ने ।	घासको वेर्ना तथा वित्र खरिद, प्राविधिक सहयोग
१.७	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	५०	१८	४१	८७	१० ०	२४६	०	०	१	५०	०	०	५०	वडा नं १, २, ३, र ४ मा १ पटक (४ छरछरेमा)	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	माटोको नमुना संकलन गरि शिविरमा परिक्षण गराउने	प्रयोगशाला शुल्क, माटो सकलन खर्च
१.८	प्राडगारिक मल तथा विषादी तयारी तालिम	पटक	२	१०	१०	१५	१५	२०	६०	१	१०	१	१०	०	०	२०	साविकको वडा नं १ र २ को पायक पर्ने स्थानमा १ पटक र ३, र ४ को पायक पर्ने	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	प्रत्येक ईमेन्टमा २५ देखि ३० जना कृषकहरुलाई	प्रशिक्षक भत्ता, सामाग्री, प्राविधिक

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																	स्थानमा १ पटक		तालिम प्रदान गर्ने	सहयोग, खाजा नास्ता
१.९	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (धान) खरिद	के.जी.	४००	०।०७	१५	४५	९०	६५	२१५	१५०	१०।५	१५०	१०।५	१००	७	२८	प्रत्येक वडाहरुमा १०० केजीका दरले	कृषि सेवा केन्द्र,वडा, गा.पा. , आशा	सुख्खा ३ वा अन्य उपयुक्त जातको धानको बिउँ खरिद गरी आवश्यकता अनुसार वितरण गर्ने	बिउँ खरिद तथा दुवानी
१.१०	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (गहु)	के.जी.	४५०	०।०७	१५	४५	९०	६५	२१५	१५०	१०।५	१५०	१०।५	१५०	३।।५	प्रत्येक वडाहरुमा १०० केजीका दरले	कृषि सेवा केन्द्र,वडा, गा.पा. , आशा	अरुण २ वा अन्य उपयुक्त जातको गहुको बिउँ खरिद गरी आवश्यकता अनुसार वितरण गर्ने	बिउँ खरिद तथा दुवानी	
१.११	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (मकै)	के.जी.	४५०	०।०८	१५	४५	९०	६५	२१५	१५०	१२	१५०	१२	१५०	१२	३६	प्रत्येक वडाहरुमा १०० केजीका दरले	कृषि सेवा केन्द्र,वडा, गा.पा. , आशा	रामपुर कम्पोजिट वा अन्य उपयुक्त जातको मकैको बिउँ खरिद गरी आवश्यकता अनुसार वितरण गर्ने	बिउँ खरिद तथा दुवानी

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु					
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७											
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट										
१.१२	तरकारी खेतका लागि थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	४०	३५	२	९	१८	११	४०	२०	७०	२०	७०	०	०	१४०	प्रत्येक वडामा १० वटाको दरले	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा. पा. , आशा	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरु छनौट गरि थोपा सिंचाई सेट उपलब्ध गराउने (पहिलो वर्ष साविकको वडा नं १, २ मा दोस्रो वर्ष ३ र ४ मा)	थोपा सिंचाई सेट खरिद तथा प्राविधिक सहयोग					
१.१३	फिरफिरे Sprinkle सिंचाई (पाइप सहित)	वटा	१६०	१	५	५०	६०	४५	१६०	८०	८०	८०	८०	०	०	१६०	प्रत्येक वडामा ४० वटाका दरल (१ घरधुरी लाई २ वटा सम्म)	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा. पा. , आशा	तरकारी खेतीमा संलग्न का उपयुक्त कृषकहरु छनौट गरि फिरफिरे र पाइप सिंचाई सेट उपलब्ध गराउने (पहिलो वर्ष वडा नं १ र २ मा दोश्रो वर्ष ३ र ४ मा) बढीमा दुईवटा उपलब्ध गराउने	फिरफिरे, पाइप खरिद तथा प्राविधिक सहयोग					

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
१.१४	प्लाष्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेती	वटा	४०	१०	२	८	२०	१०	४०	२०	२००	२०	२००	०	०	४००	प्रत्येक वडामा १० वटाको दरले	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा. पा. , आशा	तरकारी खेतीमा संलग्न उपयुक्त कृषकहरु छानौट गरि प्लाष्टिक घरको लागि सामान र थोपा सिंचाई सेट उपलब्ध गराउने	प्लास्टिक तथा थोपा सिंचाई सेट खरिद तथा प्राविधिक सहयोग			
१.१५	घर वर्गैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	३	३०	५	२०	३५	३०	९०	१	३०	१	३०	१	३०	९०	वडा नं. १, २, ३	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा. पा. , आशा, रुपान्तरण	३० जना कृषकहरुको समुह वनाई घरवर्गैचा सम्बन्ध तालिम संचालन गर्ने आवश्यक वित्त, विजन, फलफुलका विरुद्ध तथा सामग्री प्रदान गर्ने	प्रशिक्षक भत्ता, तालिम सामग्री, खाजा नास्ता, वित्त, विजन, विरुद्ध तथा सामग्री खरिद			
१.१६	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना / श्रोत घर वर्गैचा स्थापना	वटा	४	३०	०	१	२	१	४	२	६०	१	३०	१	३०	१२०	प्रत्यक वडाहरुमा १,१ वटा, अगूवा कृषककोमा (वडा नं. १ को जलजला, वडा नं. २ को सिरेनी, वडा नं. ३ को लामितारा, वडा नं.	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा. पा. , आशा, रुपान्तरण	तरकारी तथा फलफुलका वेना उमार्ने र वडामा सुलभ मुल्यमा वितरण गर्ने	नर्सरीका लागि वस्तु तथा वित्त खरिद तथा प्राविधिक सहयोग			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु		
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट						
																	४ को आपगैरी,				
१.१७	बालुवामा हुने खेती प्रवर्धन (मामफली)	रोपनी	१५०	४	१०	२५	७५	४०	१५०	५०	२००	५०	२००	५०	२००	६००	वडा नं १, २, ४	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	बाढीले बालुवा भरिएको खेतहरुमा बदाम खेतिलाई प्रवर्धन गर्ने सो को लागि बदामको वित्त उपलब्ध गराउने	बदामको वित्त खरिद तथा दुवानी	
१.१८	धान भार्ने मेसिन खरिद	वटा	१२	२५	२४	८०	१६०	१३	४०	०	१००	४	१००	४	१००	३००	साविकका प्रत्यक बडामा ३३ वटाका दरले जम्मा १२ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने	मेसिन खरिद तथा दुवानी	
१.१९	मकै छोडाउने मेसिन खरिद	वटा	४४	०९	२४	८०	१६०	१३	४०	०	२४	१९२	२०	१६	०	३४२	साविकको वडा नं. १ देखि ४ नं. सम्मका बडामा प्रत्यक बडामा ११ ओटाका दरले ४४ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने	मेसिन खरिद तथा दुवानी	
१.२०	फलफुलका बेर्ना खरिद (आप, कटहर, कागाति, लिच्ची,सुन्तला)	वटा	४०००	०१०६	२०	८०	१७०	१२	४०	०	१०००	६०	१५००	९०	१५००	९०	२४०	बडा नं. ४ को विष्ट टोलमा सुन्तला र बाकि अन्य बडाहरुमा आप, कटहर र लिच्ची	कृषि सेवा केन्द्र, वडा, गा.पा. , आशा	प्रत्येक घरधुरीलाई आप, अनार, लिच्ची र कागातिका विरुद्ध वितरण गर्ने	विरुद्ध खरिद तथा दुवानी

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग				आर्थिक वर्ष						कूल अनुमान नंत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
									०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७							
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
१.२१	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैलि (सुपर ग्रेन व्याग) खरिद	वटा	९००	०।३५	२५	७५	१७०	१९०	४६०	३००	१०५	३००	१०५	३००	१०५	३१५	सबै वडाहरूमा प्रत्येक घरघुरीलाई	कर्पि सेवा केन्द्र,वडा, गा.पा. , आशा	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली खरिद तथा वितरण	वस्तु खरिद तथा दुवानी
१.२२	भुक्ष्य नियन्त्रणका लागि गहा सुधार	हेक्टर	४	१५	२०	१५	३०	१५	८०	१	१५	१	१५	२	३०	६०	साविकको वडा नं. १ को काफलनेटी, धामाकुना, जलजला, डह्वा, वेसारवारी, वडा नं. २ को धोबेनी, टुनीचौर, अर्चले, वडा नं. ३ को कुमालडाडा, सादनतरी, लामितरा, भैसिदमार, वडा नं. ४ को थक्लेनी, जोगिलोसे, आपैरै	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, भुशंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	भिरालो खेती भएको ठाउमा हेज रो निर्माण गरि गहा सुधार गर्ने	हेज रो निर्माण
	जम्मा									१७७२। २		२०१ ९			८७ ४।५	४६६४। ७				
२	जलस्रोत तथा उर्जा																			
२.१	मुहान संरक्षण तथा खानेपानी आयोजना																			
२.१.१	पुरानोगाँउ हुँदै एकराते सम्मको खानेपानी टंकी निर्माण	ओटा	१	१८६	१	३	८	३	१५	०	०	०	०	१	१८६	१८६	साविकको वडा नं. १, एकराते	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५००० लि. को टंकी, १८०० मि. पाइप खरिद (२० mm)	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, पाइप खरिद, फिटिङ सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
२.१. २	ठुलो खोला देखी माझगाउँ सम्मको खानेपानी टंकी निर्माण	ओटा	१	१००	२	४	९	२	१७	१	१००	०	०	०	०	१००	साविकको वडा नं. १	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५००० लि. को टंकी, ७०० मि. पाइप खरिद (३२ mm)	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, । फिटिङ सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.१.३	टुनिचौर खानेपानी मुहान संरक्षण तथा टंकी निर्माण	ओटा	१	६०	१	२	७	३	१३	०	०	१	६०	०	०	६०	साविकको वडा नं. १	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५००० लि. को टंकी, १५० मि. पाइप खरिद	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, तथा फिटिङ सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.१. ४	गुरुडगाउँ धारापानी खानेपानी	ओटा	१	४००	४	१४	३९	३०	८७	१	४००	०	०	०	०	४००	वडा नं. २ (सिरेनी, सानवारी, बर्बेवारी, बागखोर , गौरी गाउँ लगायत विद्यालय)	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	इन्टेक, १०००० लि. को टंकी, २५०० मि. पाइप खरिद तथा ५ ओटा MUS प्रविधिका धारा	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फिटिङ सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.१. ५	नसिधारे खानेपानी	ओटा	१	१८०	२	५	९	२	१८	०	०	१	१८०	०	०	१८०	साविकको वडा नं. २ , डढुवा	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा	इन्टेक, ५००० लि. को टंकी, १५०० मि.	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फिटिङ			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१. ६	ठुलो जामुना, कापीचौर हुँदै काफलगैरी विद्यालयसम्मको खानेपानी टंकी निर्माण तथा पाइप विस्तार	ओटा	१	२१०	१	८	११	५	२५	०	०	०	०	१	२१०	साविकको वडा नं. ३ , काफलगैरी	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक, ५००० लि. को टंकी, २००० मि. पाइप खरिद	सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला
२.१. ७	वाटुले खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	५०	०	०	३	१	४	१	५०	०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ३ , वाटुले	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३००० लि. को टंकी तथा घेरबार	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फिटिङं सामाग्री, पाइप खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
२.१. ८	स्यानतरी खानेपानी मुहान संरक्षण तथा टंकी निर्माण	ओटा	१	७५	०	२	४	४	१०	०	०	१	७५	०	०	७५	साविकको वडा नं. ३, स्यानतरी	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेर, २०० मि. पाइप खरिद, ३००० लि. को टंकी निर्माण मुहानमा घेरबार	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फलामको एइल, काडेतार तथा फिटिंगं सामाग्री, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.१. ९	थक्लेनी, कपासेनी टंकी निर्माण तथा पाइप विस्तार	ओटा	१	१४०	२	३	६	२	१३	१	१४०	०	०	०	०	१४०	साविकको वडा नं. ४	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेर, २००० मि. पाइप खरिद, ३००० लि. को टंकी, २ ओटा निर्माण धारा मुहानमा घेरबार	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी तथा फिटिंगं सामाग्री, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.१.१ ०	धबेनी खानेपानी योजना निर्माण, (भयालकाटे देखी सालघारी ढिक सम्म)	ओटा	१	१६३	१	४	७	३	१५	०	०	१	१६३	०	०	१६३	साविकको वडा नं. ४	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेर, २५०० मि. पाइप खरिद, ३००० लि. को टंकी,	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फिटिंगं सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
२.१.१	थाराखोली खानेपानी योजना निर्माण तथा पाइप विस्तार	ओटा	१	५५०	४	७	१४	२५	५०	०	०	०	०	१	५५०	५५०	साविकको वडा नं. ४	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक, ४००० मि. पाइप खरिद, २०००० लि. को टंकी, ७ ओटा MUS प्रविधिका धारा निर्माण	सिमेन्ट, बालुवा, गिटी, फिटिंग सामाग्री खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याला			
२.२.२	सुधारिएको चुलो निर्माण	वटा	४९०	११२	३३	८३	१७५	१९	४९०	१००	१२०	२००	२४०	१९०	२२८	५८८	वडा नं. १, १७५, वडा नं. २, ९५, वडा नं. ३, ८९, वडा नं. ४, १३१, गरी जम्मा ४९०	वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सुधारिएको चुलो निर्माण गर्ने	प्रमोटरको पारिश्रमिक तथा सामाग्रि			
२.२.३	सुधारिएको घटट निर्माण	वटा	१२	३०	२	४	५	१	१२	४	१२०	४	१२०	४	१२०	३६०	साविकको वडा नं. २ मा २, वडा नं. ३ मा ३, वडा नं. ४ मा ७, गरी जम्मा १२ ओटा	वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सुधारिएको फलामको रनर, पाईप र नोजल खरिद तथा ढुवानी र प्राविधिकको पारिश्रमिक	फलामको रनर, पाईप र नोजल खरिद तथा ढुवानी र प्राविधिकको पारिश्रमिक			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान / वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
२.४	सोलार प्यानल खरिद	गोटा	११२	१२	०	०	४०	७२	११२	५०	६००	४०	४८०	२२	२६४	१३४४	साविकको वडा नं. १ मा ५०, वडा नं. २ मा १५, वडा नं. ३ मा २५, वडा नं. ४ मा २२ गरि जम्मा ११२	वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सोलार सेट खरिद (२० वाट को)	सोलार सेट खरिद, दुवानी तथा जडान ज्याला			
	जम्मा									१५३०			१३१८		१५५८	४४०६							
३	बन तथा जैविक बिविधता																						
३.१	भुक्ष्य नियन्त्रणका लागि बनक्षेत्रमा वृक्षारोपण	हेक्टर	४	१०	३५	८३	१७५	१९९	४९२	१	१०	२	२०	१	१०	४०	साविकको वडा नं. १ को जलजला र जुमखोला, वडा नं. २ मा अमलडाडा, वेसारवारी, श्रीचवर, वडा नं. ३ सादन्तरी, छाँछरे, सालडाँडा, वडा नं. ४ को ज्यामिरे, हातिङ्दुंगा	बन कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	बनक्षेत्रमा भएका खाली ठाउमा ख्यर, शिशौ, सल्ला, चौडापाते (घास प्रजाति) वृक्षारोपण गर्ने	विरुवा खरिद, विरुवा रोपण ज्याला, प्राविधिक खर्च			
३.२	दिगो बन व्यवस्थापन	हेक्टर	९	१५	३५	८३	१७५	१९९	४९२	३	४५	३	४५	३	४५	१३५	कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ मा रहेका ९ ओटा सामुदायिक बनहरुमा कार्ययोजना अनुसार दिगो बन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु गर्ने	बन कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	हागा काटछाट, पतल्याउने, एकल्याउने, भाडी सफाई	खाजा नास्ता, औजार खरिद			
३.३	नर्सरी स्थापना	ओटा	१	१००	३५	८३	१७५	१९९	४९२	१	१००	०	०	०	०	१००	कालिमाटि गा.पा. वडा नं. ६ को पायक पर्ने स्थान	बन कार्यालय, वडा कार्यालय,	चौडापाते प्रजाति (डालेघास, शिशौ, ख्यर,	मल, वालवा, माटो, विउ, प्लाष्टिक			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
																	गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	ईपिल ईपिल, बकाइनो) का २५,००० विरुद्ध उत्पादन गर्ने सामानहरु	व्याग, लागायतका नसरीमा आवस्यक पर्ने सामानहरु				
३.४	अग्नी रेखा निर्माण	मिटर	४५००	०५	३२	९८	२०३	१९	५२८	१५००	७५०	१५००	७५०	१५००	७५०	२२५०	प्रत्येक सा.व.मा ५०० मिटरका दरले ४५०० मिटर गर्नुपर्ने	वन कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	उपभोक्ताहरुद्वा रा जनश्रम र अन्य	खाजा नास्ता, औजार खरिद , लेवर , प्राविधिक खर्च			
३.५	अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	९	८०	३५	८३	१७५	१९	४९२	३	२४०	३	२४०	३	२४	७२०	प्रत्येक सामुदायिक वन समुहमा १ सेट	वन कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	सा.व. स्तरिय अग्नी नियन्त्रक टोली गठन तथा तालिम प्रदान र औजार वितरण	औजार उपकरण खरिद, प्रशिक्षक भक्ता, खाजा नास्ता			
३.६	आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि होर्डिंग बोर्ड	स्थान	४	१५	३५	८३	१७५	१९	४९२	०	०	४	६०	०	०	६०	साविकको प्रत्येक वडामा	वन कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा, सा.व.उ.स. हरु	प्रत्येक साविकका वडामा १ वटा होर्डिंग बोर्ड	होर्डिं बोर्ड, फ्लेक्स प्रिन्ट			
	जम्मा									११४५			१११		५	१०४	३३०५						
४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप																						

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७						
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
४.१	वाढि नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण (जुम खोलामा)	घ.मि.	३००	श.इ	१६	४०	१३५	२२ ०	४११	१००	३८०	१००	३८०	१००	३८०	११४०	साविकको वडा नं. १,२,३ र ४	भु संरक्षण कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा. आशा	तारजालीको प्रयोग गरि वाढि नियन्त्रण गर्ने	दुर्गां, तारजाली खरिद, लेवर, मिस्त्रि ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
४.२	वाढि नियन्त्रणका लागी तटवन्ध निर्माण (ठुला खोलामा)	घ.मि.	३०	श.इ	६	१२	१२	२५	५५	२०	७६	१०	३८	०	०	११४	साविकको वडा नं. १	भु संरक्षण कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा. आशा	तारजालीको प्रयोग गरि वाढि नियन्त्रण गर्ने	दुर्गां, तारजाली खरिद, लेवर, मिस्त्रि ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
४.३	वाढि नियन्त्रणका लागी तटवन्धन (डागडुङ्गेखोला)	घ.मि.	३०	श.इ	५	१०	१४	११	४०	०	०	२०	७६	१०	३८	११४	साविकको वडा नं. २	भु संरक्षण कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा. आशा	तारजालीको प्रयोग गरि वाढि नियन्त्रण गर्ने	दुर्गां, तारजाली खरिद, लेवर, मिस्त्रि ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
४.६	प्रकोप राहत कोषको(आपतकालिन काषको) स्थापना	पटक	२	१००	३५	८३	१७५	१९ ९	४९२	१	१००	०	०	०	०	१००	कालिमाटी गा. पा. वडा नं. ६ मा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	जोखिममा परेका व्यक्तिका लागि राहत प्रदान गर्ने	कोषको स्थापना
	जम्मा									५५६		४९ ४		४९ ८	१४६८					

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
प्र	जन स्वास्थ्य																			
५.१	जन चेतनामूलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, खोप)	पटक	४	१०	३५	८३	१७५	१९	४९२	१	१०	२	२०	१	१०	४०	साविकको वडा नं. १ देखि ४ सम्म	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	प्रत्येक वडामा मासिका हरुसंग समन्वय गरेर समुदायमा सरसफाई र सरसफाईको कमीले लाग्न सक्ने रोग र बचाउका उपाय वारे छलफल, नाटक देखाउने	तालिम सामाग्री, प्राविधिक सहयोग, प्रशिक्षक भत्ता
५.२	वडा स्तरमा प्राथमिक उपचार केन्द्र स्थापना (First Aid KIT, अति आवश्यक औषधि सहित) वा गाउँघर क्लिनिक विस्तार	वटा	४	१०	३५	८३	१७५	१९	४९२	२	२०	२	२०	०	०	४०	साविकको वडा नं. १ देखि ४ सम्म	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	४ वटै वडामा सामान्य प्राथमिक उपचारका लागी ओषधि तथा औजार खरिद र महिला स्वयम सेविका मार्फत कार्य सञ्चालन गर्ने । गाउँघर क्लिनिक भए त्यसैलाई सबलिकरण गर्ने	प्राथमिक उपचारका लागी औषधि तथा औजार खरिद र महिला स्वयम सेविकालाई प्रयोग विधि वारे तालीम

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान / वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
५.३	'पोषण सम्बन्धी तालिम	पटक		१०	३५	८३	१७५	१९९	४९२	३	३०	३	३०	३	३०	९०	साविकको वडा नं. १ देखि ४ सम्म	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	दुई दिने तालिममा बीस जना १००० दिनका आमाहरुलाई सहभागी गराउने	तालिम सामाग्री, प्राविधिक सहयोग, प्रशिक्षक भत्ता			
५.४	स्टेचर खरिद	वटा	१८	१०	३५	८३	१७५	१९९	४९२	०	०	१	१०	१	१०	१८०	साविकको वडा नं. १ मा ४ वटा, वडा नं. २ मा ५ वटा, वडा नं. ३ मा ४ वटा, वडा नं. ४ मा ५ वटा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	स्टेचर खरिद गरी वितरण गर्ने	आर्थिक सहयोग			
५.५	औषधी युक्त भुल वितरण (लामखुटेको टोकाई बाट बच्न)	घरधुरि	४९२	०१७	३५	८३	१७५	१९९	४९२	०	०	४९२	३४४	१४	०	३४४।४	'साविकको वडा नं. १ देखि ४ सम्म	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	१ देखि ९ वटै वडाका सबै घरधुरीहरुलाई	सामाग्री तथा औषधि खरिद तथा भत्ता			
५.६	सर्प दंश औषधी उपचार केन्द्र स्थापना	वटा	१	२०	३५	८३	१७५	१९९	४९२	१	३०	०	०	०	०	३०	स्वास्थ्य चौकिमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	स्वास्थ्य चौकी लाई सहयोग गर्ने	औषधी खरिद तथा भण्डारण			
	जम्मा									१०		५०	४।४			१३०	७२।४।४						
६	भौतिक पूर्वाधार																						
६.१	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्षिक बनाउने)																						
६.१.१	धारापानी च्यानगैरा सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	४००	१।२	३	७	१५	५	३०	४००	४८०	०	०	०	४८०	साविकको वडा नं. १, भित्रीखोला	सिंचाई कार्यालय, गा.पा.,	४०० मि. पानी चुहावट हुने ठाउमा	गिटी, बालुवा तथा				

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७									
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
																	वडा, आशा	पक्की गर्ने	सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च				
६.१. २	तिल्केनी धानखोरिया सिंचाइकुलो स्तर उन्नती	RM	२००	११२	३	८	१२	२७	५०	०	०	२००	२४०	०	२४०	साविकको वडा नं. १, तिल्केनी	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	दुई सय मि. चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च				
६.१.३	ठुलोखोला देखी माझगाउ हुदै च्यानडाडा पाईप वाट सिंचाई	RM	४५०	११२	२	५	७	११	२५	०	०	०	०	४५०	५४ ०	५४०	साविकको वडा नं. १, च्यानडाडा	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पाईपद्वारा सिंचाई	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च			
६.१. ४	डाङडुगे सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	१५०	११२	२	३	८	२	१५	१५०	१८०	०	०	०	०	१८०	साविकको वडा नं. २, डाङडुगे	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	१५० मि. चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट			

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																		खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च		
६.१. ५	डढुवा सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	२००	११२	३	४	१३	५	२५	०	०	२००	२४०	०	०	२४०	साविकको वडा नं. २, डढुवा	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	दुईसय मि. चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
६.१.६	गैरीखेत सिंचाइ पोखरी स्तर उन्नती	M 3	१	१००	२	२	६	२	१२	०	०	०	०	१	१००	१००	साविकको वडा नं. २, गैरीखेत	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	सिंचाइ पोखरीको मर्मत	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
६.१. ७	लामितरा सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	२५०	११२	२	७	३२	१९	६०	२५०	३००	०	०	०	०	३००	साविकको वडा नं. ३, लामितरा	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	दई सय पचास मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद,

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																		लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च		
६.१. ८	पहेलघारी देखी वडर खेत सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	२५०	१२	१	७	११	६	२५	०	०	२५०	३००	०	०	३००	साविकको वडा नं. ३, पहेलघारी	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	दुई सय पचास मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च
६.१. ९	चुनीखोला सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	१४०	१२	१	४	१४	१	२०	०	०	०	१४०	१६८	१६८	साविकको वडा नं. ३, चुनीखोला	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	१४० मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्याल्या, प्राविधिक खर्च	
६.१.१ ०	वाघमारे सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	१७०	१२	२	४	१	९	१६	१७०	२०४	०	०	०	०	२०४	साविकको वडा नं. ४, वाघमारे	सिंचाई कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	१७० मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर,

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु		
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट						
																			मिस्त्र ज्यात्या, प्राविधिक खर्च		
६.१.१ १	ठारोखोली सिंचाइ कुलो स्तर उन्नती	RM	७००	१२	३	५	४	१०	२२	०	०	०	०	०	०	७००	८४०	साविकको वडा नं. ४	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	७०० मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्यात्या, प्राविधिक खर्च
६.१.१ २	हात्तीदुंगा सिंचाइ कुलो र खानेपानी योजना	RM	१५०	१२	३	७	२२	१३	४५	०	०	०	०	०	०	१५०	१८०	साविकको वडा नं. ४, हात्तीदुंगा	सिंचाइ कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	१५० मिटर चुहावट हुने ठाउमा पक्की गर्ने	गिटी, बालुवा तथा सिमेन्ट खरिद, लेवर, मिस्त्र ज्यात्या, प्राविधिक खर्च
६.२	गोरेटो पक्कि पुल																				
६.२. १	काफनेटी ठुलाखोला	मि.	१५	१०	१२	३०	४८	८७	१७७	१५	१५०	०	०	०	०	१५०	१५०	साविकको वडा नं. १, काफलनेटी	गा.पा., वडा कार्यालय , आशा	पक्की आर.सि.सि/पि. सि.सि. पुल	सिमेन्ट, सरिया, गिटी, बालुवा, दुंगा, मिस्त्री, लेवर पारिश्रमिक

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमां नत बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
६.२. २	मेलपानी खोला	मि.	१६	१०	१२	३०	४८	८७	१७७	०	०	१६	१६०	०	०	१६०	साविकको वडा नं. १, काफलनेटी	गा.पा., वडा कार्यालय , आशा	पक्की आर.सि.सि/पि. सि.सि. पुल	सिमेन्ट, सरि या, गिटटी, वालु वा, दुंगा, मिस्त्री, लेवर पारिश्रमिक
	जम्मा									१३१४		१४ ०		१८२	४०८२					
७	जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास, लैगिंक तथा सामाजिक समावेसीकरण																			
७.१	जलवायु परिवर्तन सुचना केन्द्र स्थापना (१ वडा स्तरिय)	ओटा	१	५०	३५	८३	१७५	१९ ९	४९२	०	०	०	१	५०	५०	वडा कार्यालयको भवनमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	सबै टोलका समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सुचना प्रवाह गर्ने उद्देश्यले वडा कार्यालयको भवनमा सुचना केन्द्र स्थापना गर्ने	पुस्तक खरिद, टेबुल, दराज खरिद तथा व्यवस्थापन र प्राविधिक सहयोग	
७.२	विद्यालयहरुमा जलवायु परिवर्तन सचेतना गोष्ठी	पटक	१	१०	१५	२३	२२	२०	८०	१	१०	०	०	०	१०	मा.वि. मा	वडा कार्यालय, आशा	कक्षा ९ र १० का करिब ४० जना विद्यार्थीहरुलाई १ दिने सचेतनकरण गोष्ठि	तालिम सामाजी, नास्ता र प्रशिक्षक भत्ता	

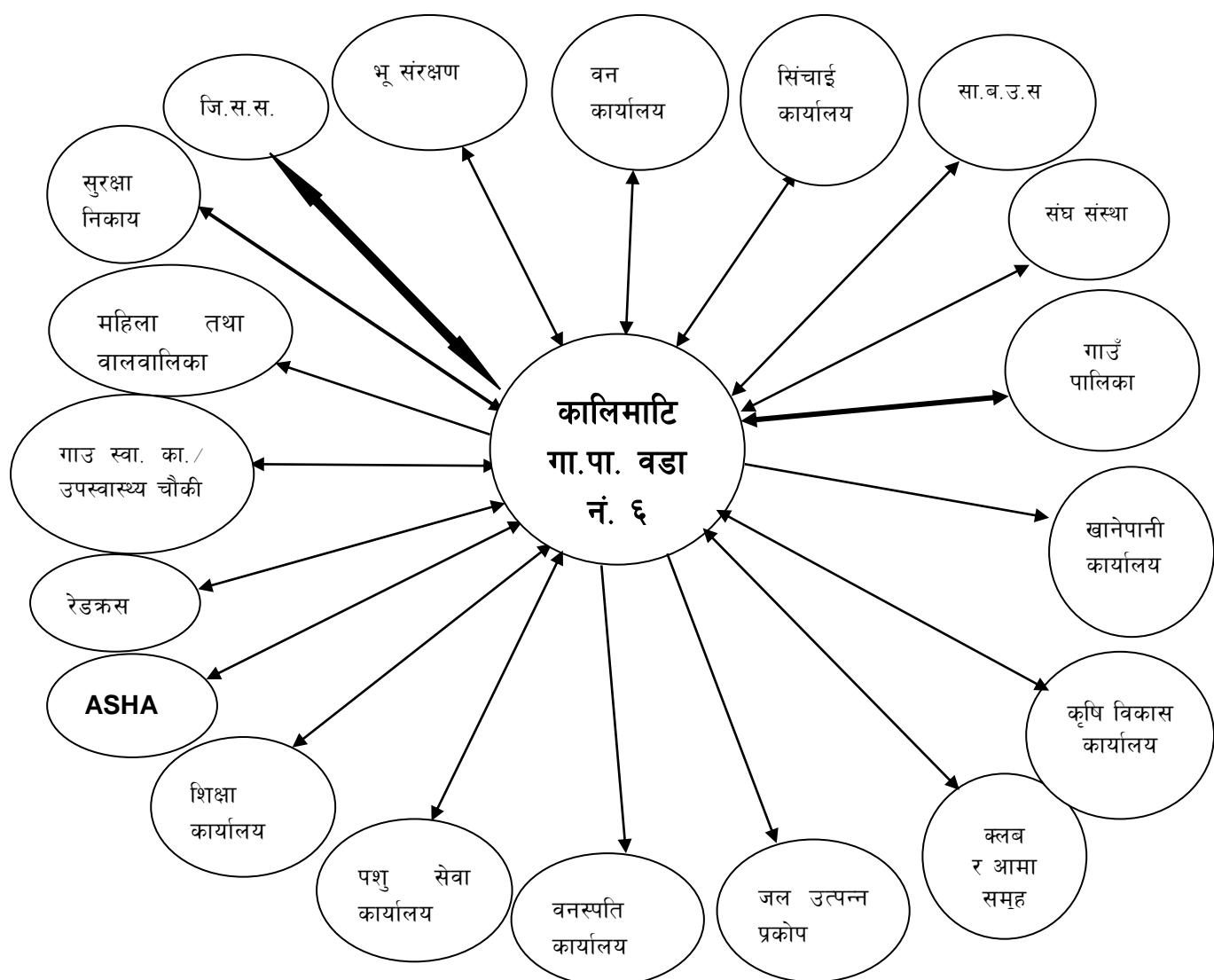
सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नं बजेट	स्थान / वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु				
					०७४/०७५					०७५/०७६		०७६/०७७											
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट								
७.३	जलवायु परिवर्तन तथा तल्लो तटिय र माधिल्लो तटिय क्षेत्रको अन्तर सम्बन्ध सम्बन्ध सचेतनाका लागि होडिङ वोर्ड निर्माण	वटा	४	१५	३५	८३	१७५	१९९	४९२	४	६०	०	०	०	०	६०	सार्विकका वडा नं १ देखि ४	वडा कार्यालय, आशा	सार्विकका वडा नं १ देखि ४ सम्म १/१वटा होडिङ वोर्ड निर्माण गर्ने	होडिङ वोर्ड, फ्लेक्स प्रिन्ट			
७.४	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठि	पटक	१	१०	५	९	६	५	२५	१	१०	०	०	०	०	१०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	१ दिने अभिमुखीकरण गोष्ठि (वडाका निवाचित जन प्रतिनिधिहरु, वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था, राजनीतिक दल)	सहभागी यातयात, नास्ता, स्टेसनरी, प्रशिक्षक भत्ता, तालिम सामाग्री			
७.५	विपन्न महिलाहरूलाई वैकल्पीक आयमूलक क्रियाकलाप (होजरी तालिम तथा सामाग्री सहयोग)	पटक	१	१००	०	२	८	१०	२०	०	०	१	१००	०	१००	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	उनका विभिन्न सामागिहरु बनाउने सम्बन्ध १५ दिने तालिम	उन तथा बुनाईका सामानहरु खरिद, प्रशिक्षक भत्ता, खाजा नास्ता				
७.६	विपन्न महिलाहरूलाई वैकल्पीक आयमूलक क्रियाकलापका लागी मुढा,कुचो तथा वासका सजावटका सामाग्री बनाउने तालिम	पटक	१	८०	०	२	८	१०	२०	०	०	०	१	८०	८०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	वासवाट मुढा तथा सजावटाका सामानहरु बनाउने र अम्लिसा तथा थागलको कुचोहरु	वास खरिद, औजार खरिद, प्रशिक्षक भत्ता र खाजा नास्ता				

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																			बनाउने १० दिने तालिम	
७.७	अवलोकन भ्रमण (अनुकूलनका प्रयासहरु भएको ठाउमा)	पटक	१	१००	६	१०	७	७	३०	०	०	१	१००		०	१००	वडा स्तरीय	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	निर्वाचित जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल र अगुवा कृषक गरि २० जना	यातायात, खाना तथा वसोवास
७.८	महिला तथा बन्धित वर्गलाई लैणिक तथा सामाजिक समावेसिकरण तालिम	पटक	१	२०	०	९	९	९	२७	१	२०	०	०		०	२०	वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा महिला तथा वालवालिका कार्यालय	२ दिने तालिम, वडाबाट ३ जनाका दरले, आमा समुह, कृषि सहकारीहरु, सचेतना केन्द्र र वन समुहका प्रतिनिधीहरु	प्रशिक्षक भत्ता, सहभागी भत्ता, सामाग्री, औजार खरिद, स्टेशनरी, नास्ता
	जम्मा									१००		२००			१३०	४३०				
८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास																			
८.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	वटा	३	१५	५	९	६	५	२५	१	१५	१	१५	१	१५	४५	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	१ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठि (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला सघ संस्था)	सहभागी भत्ता, स्टेशनरी, नास्ता, सामाग्री

सि. नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष					कूल अनुमान नंतर बजेट	स्थान /वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	बजेट खर्चकोलागी आधारहरु	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
८.२	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	वटा	३	१०	५	९	६	५	२५	१	१०	१	१०	१	१०	३०	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	वार्षिक रूपमा (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)	सहभागि भत्ता, नास्ता
८.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पटक	९	१०	५	९	६	५	२५	३	३०	३	३०	३	३०	९०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था	सहभागि भत्ता, स्टेशनरी, नास्ता, सामाग्री
८.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	७५						१	७५	०	०	०	०	७५	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	कम्प्युटर, प्रिन्टर, लगायत आवश्यक फर्निचर खरीद गरी वडा कार्यालयको संस्थागत विकास गर्ने	आवश्यक सामाग्री खरीद
	जम्मा									१३०		५५		५५	२४०					
	कुल जम्मा									६६३७ २		६६४ ५१४		६०३ ८५	१९३२१। १					

३.७ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण

योजना तयार गरिसकेपछि अनुकूलन योजनाका प्राथमिकतालाई स्थानीय स्तरमा आर्थिक तथा प्राविधिक रूपमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने निकायहरुको पहिचान एवं ती निकायहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिकको साथै सहजीकरण सहयोग पुऱ्याउन सक्ने स्थानीय सरकारी निकाय, गैर सरकारी तथा समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, गाउँ पालिकाको कार्यालय, कृषि विकास कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, वन कार्यालय स्वास्थ्य कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, महिला बालबालिका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, टेलिकम, सा.व.उ.स.हरु, , पशुसेवा कार्यालय, गैर सरकारी संस्था तथा आयोजनाहरु: शारदा, रुपान्तरण, रुपान्तरण नेपाल, आर.एन.एन., आशा, कृषि सहकारी संस्था, आदि रहेका छन् । संस्थागतनक्षा अनुसार जिल्लामा हुने जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि हरेक क्रियाकलापहरु जि.स.स र गा.पा. सँग धेरै राम्रो र नजिकको सम्बन्ध रहेने देखिन्छ ।

चित्र १६. संस्थागत नक्शांकन

तालिका १७. संस्थागत विश्लेषण

सेवाप्रदायक संस्था र ठेगाना	सेवा लिने विषय	सेवा लिन गरिने प्रक्रिया
गाउँपालिकाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत, गाविसको योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व
जि.स.स.को कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	योजना प्रस्तुत, निवेदन
शिक्षा कार्यालय	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागि आवश्यक सामाग्रीहरु, शिक्षकहरुका लागि तालिम	योजना प्रस्तुत, वि.व्य.स.को निर्णय र निवेदन
खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माणका सामाग्री सहयोग, चर्पी निर्माणका लागि प्यान सेट, सिमेन्ट, सरिया, पाईप सहयोग	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
वन कार्यालय	सा.व.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापहरुका लागि आर्थिक सहयोग	सावउसको वार्षिक योजना पेश, सावउसको निर्णय र निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सा.ब.उ.स.	कृषकहरुलाई आवश्यक काठ, घाँस , दाउरा उपलब्ध गराउने तथा विपन्नहरुलाई आय आर्जनका लागि सहयोग गर्ने	निवेदन
कृषि विकास कार्यालय	कृषि सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग, बीउविजन, कृषि सम्बन्धी तालिम, कृषक समूह गठन र सबलीकरण	योजना प्रस्तुत, कृषक समूहको निवेदन
स्वास्थ्य कार्यालय	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य शिविर, गाउँघर क्लिनिकको स्तर वृद्धि,	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन
सिंचाई कार्यालय	कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग,	योजना प्रस्तुत, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
महिला तथा बालबालिका कार्यालय	अपाङ्ग परिचय तथा राहत, महिला सशक्तिकरणका लागि तालिम, समूह गठन, आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु	सम्पर्क समन्वय, निवेदन
सुरक्षा निकाय	सहयोग, राहत तथा तथा उद्धारको लागी, सुरक्षा	उद्धारको लागि अनुरोध निवेदन
पशु सेवा कार्यालय	पशुमा लागेको रोगको वारे जानकारी तथा प्रेरक्षण	समूह, निवेदन
भु-संरक्षण कार्यालय	तारजाली, मुहान संरक्षण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
जल उत्पन्न प्रकोप	तारजाली , तटबन्ध निर्माण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय

३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई विकास र विषयगत योजनाका साथै स्थानीय स्तरमा सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा पनि समायोजन गर्दै लैजानका लागि बस्ति स्तरमा/साबिकका वडा स्तरमा वडा नागरिक मञ्च, हालको वडा स्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक छलफल गरिएको थियो । त्यसै गरी गाउँपालिका स्तरमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जूमा समिति हुँदै गाउँ पालिकाको बैठकबाट गाउँ सभालाई सिफारिस भई गाउँ सभाबाट अनुमोद गरिएकोथियो । यसका साथै यस वडाभित्र भित्र कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको योजनाहरुमा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिदै लिग्ने छ । त्यसै गरी यस वडाबाट तयार हुने आवधिक योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथ समायोजन गरिनेछ भने केन्द्रिय स्तरमा नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फतको राष्ट्रिय विकास योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिनेछ ।

३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि समन्वयात्मक भूमिकाको लागि वडा कार्यलय सदैव क्रियाशिल रहनेछ ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि वडा अध्यक्ष को अध्यक्षता बहुसरोकारवाला समिति गठन गर्न सकिनेछ । सो समितिको मातहतमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका योजनाहरु सेवा प्रदायक संस्था तथा निकायहरु, विषयगत कार्यालयहरु र सोभै समुदायमा स्थापित भई क्रियाशिल रहेका विद्यमान समूह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि जिल्ला समन्वयन समिति तथा गाउँपालिका मार्फत पहल गरिनेछ । विस्तृत कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरी वाह्य श्रोतहरुको समेत पहिचान र परिचालन गरिनेछ ।

योजना कार्यान्वयन हुनु पूर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत वजेट तयारी उपभोक्ता समिति, समूह र क्लबहरुसँग सहमति एवं सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । उक्त कार्यान्वयन गर्ने समितिहरुले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा वजेट विवरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा आयव्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरु पारदर्शी रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र सम्बन्धित समूहबाट स्व:अनुगमन मूल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसँग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

वडा तहमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति र परिणाम सम्बन्धी सूचना तथा प्रमाणहरुको संकलन र मूल्यांकन गर्न वडा अध्यक्षका अध्यक्षता गठित बहुसरोकारवाला समितिलाई तै परिचालन गरिनेछ । अनुकूलन कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिहरुको समिक्षा नियमित रूपमा गरिनेछ । यसका लागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा संचालन गरिनेछ ।

समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट लापा कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्याकंन गरि सिकाईहरुको आदान प्रदान गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा जिल्ला स्तरमा रहेका सञ्चारहरुबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण वडालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकूलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धीहरु जिल्ला र गाउँपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरुमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट लापा कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजाहरुको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समय-समयमा केन्द्रिय तथा क्षेत्रिय अनुगमन समितिहरुबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरुले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भएपश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण गर्नेछन् । लापा तयारीको क्रममा तयार गरिएको विभिन्न विधिहरुको विश्लेषणलाई आधार मानी तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गरिनेछ । यसरी सहभागितामूलक जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण विधिबाट पुनः वडा स्तरमा घरधुरीहरुको लेखाजोखा गरी तुलनात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्ताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

तालिका १८. अनुगमन योजना

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरुको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदाय स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिङ बोर्ड मार्फत ।
वडा/गाउँपालिका तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरु तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) चौमासिक चौमासिक नियमित वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्त वर्गहरुसंग अन्तरक्रिया । फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।
जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजाहरु र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> लापाका उपलब्धीहरु र नतिजाहरु सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरुको अनुशरण, थप विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला समन्वय समिति, सहयोगी संस्थाहरु 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक अर्धवार्षिक वार्षिक २ वर्षमा वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> संयुक्त अनुगमन । समिक्षा तथा सेयरिङ गोष्ठी तथा बैठक । घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन । सहभागितामूलक संकटासन्ता विश्लेषण । प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन।

सन्दर्भ सामाग्री :

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७
- राष्ट्रिय अनुकूलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना संरचना (लापा फेमवर्क) २०६७
- जिल्ला बस्तुगत विवरण, सल्यान २०७२
- सुदृढ लापा मार्गदर्शन, आशा २०७३

अनुसूचीहरू

अनुसूची १. स्थानीय अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठी (३ दिने) का सहभागीहरू

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जातजाति
१	चन्द्र वहादुर बुढा	साविकको गा.वि.स.को कार्यालय, काप्रेचौर	स.ले.पा.	पुरुष	जनजाति
२	पल कुमार वस्नेत	नेपाली काँग्रेस	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३	हिरालाल शर्मा	ने.क.पा. माओवादी केन्द्र.	सह-सचिव	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४	हिमलाल पुन	ने.क.पा.एमाले	प्रतिनिधी	पुरुष	जनजाति
५	मानसिंह बुढा	रा.प्र.पा. नेपाल	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
६	अम्मर वहादुर राजी	प्रहरी चौकी घुइयावारी	प्र.स.नि.	पुरुष	जनजाति
७	कल्पना सुनार	गा.वि.स.को कार्यालय, काप्रेचौर	कृषि प्राविधीक	महिला	दलित
८	अनिता थापा	गा.वि.स.को कार्यालय, काप्रेचौर	भेटेनेरी प्राविधीक	महिला	बा/क्षे/ठ
९	विष्णु भट्टराई	सुआहारा	फिल्ड सुपरभाइजर	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१०	जंग वहादुर महतारा	बडा नागरिक मञ्च - ९	संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
११	राम वहादुर खत्री	बडा नागरिक मञ्च - १	सह-संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१२	तिलक परियार	बडा नागरिक मञ्च - १	सदस्य	पुरुष	दलित
१३	विर्ख वहादुर राना	बडा नागरिक मञ्च - ७	संयोजक	पुरुष	जनजाति
१४	हिमाल शिरिष मगर	बडा नागरिक मञ्च - ४	सह-संयोजक	पुरुष	जनजाति
१५	जितेन्द्र बुढामगर	बडा नागरिक मञ्च - ४	सदस्य	पुरुष	जनजाति
१६	झुपलाल राना	श्री ने.रा.मा.वि. घुइयावारी	शिक्षक	पुरुष	जनजाति
१७	चन्द्र वहादुर थापा	बडा नागरिक मञ्च - ६	संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१८	चित्र वहादुर रामजाली	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	सदस्य	पुरुष	जनजाति
१९	दिपक घर्तिमगर	बडा नागरिक मञ्च - २	सदस्य	पुरुष	जनजाति
२०	मोती कुमारी बुढा क्षेत्री	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२१	दिलसरी गुरुङ	बडा नागरिक मञ्च - ३	सदस्य	महिला	जनजाति
२२	हिमसरा पुलामी	बडा नागरिक मञ्च - ३	सह-संयोजक	महिला	बा/क्षे/ठ
२३	रितमाया बुढा	बडा नागरिक मञ्च -८	संयोजक	महिला	जनजाति
२४	झश्वरी रोकाया	बडा नागरिक मञ्च -७	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२५	हुमलाल खड्का	बडा नागरिक मञ्च -१	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२६	विपना बुढा क्षेत्री	बडा नागरिक मञ्च -८	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२७	झश्वरी बुढा	नागरीक सचेतना केन्द्र	सदस्य	महिला	जनजाति
२८	पवित्रा पुन	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	सदस्य	महिला	जनजाति
२९	जितमाया घर्ति	बडा नागरिक मञ्च -२	सदस्य	महिला	जनजाति
३०	रमा कुमारी थापा	बडा नागरिक मञ्च -६	सह-संयोजक	महिला	बा/क्षे/ठ
३१	लक्ष्मी खड्का	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
३२	कमला बली	घर वर्गैचा कार्यक्रम	कृषि प्राविधीक	महिला	बा/क्षे/ठ

सि. न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जातजाति
३३	प्रदीप कुमार अधिकारी	स्वास्थ्य चौकी काप्रेचौर	हे. अ.	पुरुष	वा/क्षे/ठ
३४	वसुन्धरी वुडा	वडा नागरिक मञ्च ९	सदस्य	महिला	जनजाति
३५	भिम वहादुर परियार	वडा नागरिक मञ्च ५	सह-संयोजक	पुरुष	दलित
३६	रमेश घर्ति	वडा नागरिक मञ्च ५	सदस्य	पुरुष	जनजाति
३७	निमा वि.क.	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	सदस्य	महिला	दलित
३८	राजन वुडामगर	गा.वि.स.को कार्यालय, काप्रेचौर	का.स.	पुरुष	जनजाति
३९	यामकली वस्नेत	सृजनशिल कृषि समुह २	सदस्य	महिला	वा/क्षे/ठ
४०	लक्ष्मण वि.क.	कृषि, वन तथा वातावरण समिति	उद्यमी सदस्य	पुरुष	दलित
४१	श्यामदेव चौधरी	रुपान्तरण	कृषि विज्ञ	पुरुष	जनजाति
४२	सुर्य प्रकाश बली	रुपान्तरण नेपाल	सब-इन्जिनियर	पुरुष	वा/क्षे/ठ
४३	महेश वुडाथोकी	रुपान्तरण नेपाल	लापा सहजकर्ता	पुरुष	वा/क्षे/ठ
४४	सरोज के.सी.	रुपान्तरण नेपाल	लापा सहजकर्ता	पुरुष	वा/क्षे/ठ
४५	वम वहादुर बली	रुपान्तरण नेपाल	जलवायु परिवर्तन अधिकृत	पुरुष	वा/क्षे/ठ

अनुसूची २. संकटासन्न घरध्वरीहरूको विवरण

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दालित = १, जनजाति = २, बा/आ/ठ = ३)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
१	सोव वहादुर खत्री	पार्वती खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V1
२	हुर्मत खडका	हरिमाया खडका	काप्रेचौर	।	।	३	V1
३	चन्द्र वहादुर घर्ति	पिमा घर्ति	काप्रेचौर	।	।	२	V1
४	दिपेन्द्र कार्की	शुसिला कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V1
५	रुपसिंह कार्की	भिमसरी कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V1
६	नर वहादुर महतरा	पार्वती महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V1
७	चुवान सिंह राना	रुपा राना	काप्रेचौर	।	।	२	V1
८	धोज वहादुर खत्री	कलसी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V1
९	विर वहादुर खत्री	तुल्सी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V1
१०	टकेन्द्र सुनार	सितली सुनार	काप्रेचौर	।	।	।	V1
११	सापे वहादुर महतरा	लक्ष्मी महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V1
१२	इश्वर पाण्डे	मनिसरा पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V1
१३	घनश्याम भण्डारी	टिका भण्डारी	काप्रेचौर	।	।	३	V2
१४	पुर्ण वहादुर खत्री	खगी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
१५	सुद्र वहादुर खत्री	तिलसरी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
१६	कृष्ण वहादुर राना	बेल कुमारी राना	काप्रेचौर	।	।	२	V2
१७	दल वहादुर खत्री	ठागिसरा खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
१८	धन वहादुर वली	कृष्ण वली	काप्रेचौर	।	।	३	V2
१९	लेक वहादुर सारु	ललिता सारु	काप्रेचौर	।	।	२	V2
२०	मोतीलाल बुढाथोकी	मुक्ता बुढाथोकी	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२१	ओम वहादुर खडका	पंकज खडका (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	३	V2
२२	कुलविर वली	मिना वली	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२३	टोप वहादुर खत्री	वालक्मारी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२४	भ्युदे खत्री	सिता कुमारी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२५	मान वहादुर महतरा	कल्पना महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२६	बल वहादुर पाण्डे	धनसरी पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२७	विष्णु परियार	पवित्रा परियार	काप्रेचौर	।	।	।	V2
२८	याम वहादुर कार्की	नन्दकली कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V2
२९	विर्ख वहादुर वली	डिलसरी वली	काप्रेचौर	।	।	३	V2
३०	तिल वहादुर कार्की	जानकी कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V2
३१	मिन वहादुर कार्की	धनसरी कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V2
३२	ओम वहादुर सारु	रामकली सारु	काप्रेचौर	।	।	३	V2
३३	विर वहादुर खत्री	शान्ती खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V2
३४	गणेश सारु	विमला सारु	काप्रेचौर	।	।	३	V2

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३५	खकेन्द्र सारु	तुल्सी सारु	काप्रेचौर			३	V2
३६	चोनलाल वली	चन्द्रकली वली	काप्रेचौर			३	V2
३७	दिले वहादुर खत्री	विर्मी खत्री	काप्रेचौर			३	V2
३८	प्रेम वहादुर खत्री	खणिसरा खत्री	काप्रेचौर			३	V2
३९	जिवु जैसी	दिपा जैसी	काप्रेचौर			३	V2
४०	हरि खडका	नन्दा खडका	काप्रेचौर			३	V2
४१	धन वहादुर खडका	गौरी खडका	काप्रेचौर			३	V2
४२	नर वहादुर खडका	प्रेमकली खडका	काप्रेचौर			३	V2
४३	शुरेस वि.क.	कुमारी वि.क.	काप्रेचौर			३	V3
४४	पम वहादुर सारु	हारिकला सारु	काप्रेचौर			३	V3
४५	टिकाराम खत्री	कमला खत्री	काप्रेचौर			३	V3
४६	प्रेम कवर	नन्दा कवर	काप्रेचौर			३	V3
४७	डम्मर वहादुर वली	खिमा वली	काप्रेचौर			३	V3
४८	पूर्ण प्रसाद भण्डारी	रचना भण्डारी	काप्रेचौर			३	V3
४९	ओमलाल खत्री	मोतीसरा खत्री	काप्रेचौर			३	V3
५०	सोव वहादुर सारु	पार्वती सारु	काप्रेचौर			३	V3
५१	भक्त वहादुर खत्री	याम वहादुर खत्री (छोरा)	काप्रेचौर			३	V3
५२	रत्न वहादुर सारु	पुष्पा सारु	काप्रेचौर			३	V3
५३	कार्सीराम सारु	अमृता सारु	काप्रेचौर			३	V3
५४	दिपक वि.क.	लक्ष्मी वि.क.	काप्रेचौर			३	V3
५५	थल वहादुर राना	विमला राना	काप्रेचौर			३	V3
५६	दुर्गा पुलामी	अतिसरा पुलामी	काप्रेचौर			३	V3
५७	हुमलाल खत्री	सेती खत्री	काप्रेचौर			३	V3
५८	हस्त वहादुर खत्री		काप्रेचौर		२	३	V3
५९	मोहनलाल रोकाय	रामकली रोकाय	काप्रेचौर			३	V3
६०	मन वहादुर खडका	लोक कुमारी खडका	काप्रेचौर			३	V3
६१	पूर्ण वहादुर खत्री	चन्द्रकला खत्री	काप्रेचौर			३	V3
६२	रुपसिंह सारु	देव वहादुर सारु (छोरा)	काप्रेचौर		२	३	V3
६३	देविलाल परियार	पूर्ण परियार (छोरा)	काप्रेचौर		२	१	V3
६४	दुर्गा वहादुर खत्री	भुमिसरा खत्री	काप्रेचौर			३	V3
६५	राम वहादुर पुलामी	प्रिमसरा पुलामी	काप्रेचौर			३	V3
६६	फक्त वहादुर महतरा	मनिसरा महतरा	काप्रेचौर			३	V3
६७	शेर वहादुर पाण्डे	नन्दकला पाण्डे	काप्रेचौर			३	V3
६८	कर्ण वहादुर परियार	मनकुमारी परियार	काप्रेचौर			१	V3
६९	वर्लजित खडका	पर्मी खडका	काप्रेचौर			३	V3

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
७०	सहविर वली	डिलसरी वली	काप्रेचौर	।	।	३	V3
७१	युवराज खत्री		काप्रेचौर	।	२	३	V3
७२	यम वहादुर खत्री		काप्रेचौर	।	२	३	V3
७३	रवि परियार	विर्मा परियार	काप्रेचौर	।	।	।	V3
७४	नोख वहादुर वि.क.	तिलसरी वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V3
७५	देवीलाल खडका	विष्णु खडका	काप्रेचौर	।	।	३	V3
७६	दाम वहादुर घर्तिमगर	जिवकला घर्तिमगर	काप्रेचौर	।	।	२	V3
७७	रन वहादुर राना	नन्दकली राना	काप्रेचौर	।	।	३	V3
७८	धन वहादुर वि.क.	गौरी वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V3
७९	मित्र वहादुर खत्री	पुर्णकला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८०	तमी खत्री	मन वहादुर खत्री (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	३	V3
८१	दान वहादुर वली	डिल्ली वली	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८२	दल वहादुर जैसी	भिमसरी जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८३	सिपलाल खत्री	लिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८४	टोप वहादुर वली	हरिकला वली	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८५	होम वहादुर खत्री	लक्ष्मी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८६	रिम वहादुर खत्री	मनिसरा खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८७	भिम वहादुर खत्री	रेशम कुमारी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८८	तुल वहादुर वरी	निमसरी वरी	काप्रेचौर	।	।	३	V3
८९	भक्त वहादुर खत्री	तुल्सी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
९०	हुम वहादुर खत्री	वेलमती खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V3
९१	विकमण वि.क.	नन्दकला वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
९२	चन्द्रमणी भण्डारी	सिता भण्डारी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
९३	खगेन्द्र खत्री	सुनिता खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
९४	छविलाल वि.क.	दालकुमारी वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
९५	पम वहादुर सारु	विनिता सारु	काप्रेचौर	।	।	३	V4
९६	हरि वि.क.	गोमती वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
९७	भक्त वहादुर खत्री	दुर्गा वहादुर खत्री (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	३	V4
९८	राम वहादुर महतरा	तिलसरा महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V4
९९	गणेश परियार	लक्ष्मी परियार	काप्रेचौर	।	।	।	V4
१००	धन वहादुर खडका	गौरी खडका	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१०१	कृष्ण खत्री	प्रिती खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१०२	गोपाल परियार	चन्द्रकला परियार	काप्रेचौर	।	।	।	V4
१०३	धन वहादुर खत्री	कविता खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१०४	केश वहादुर परियार	प्रिडकली परियार	काप्रेचौर	।	।	।	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.सं.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
105	मनहरी खत्री	रामकली खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
106	राजु जैसी	अनिता जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
107	खडक वहादुर कार्की	विपना कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V4
108	तुलाराम खत्री	तिलसरी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
109	बल वहादुर बली	खगीसरा बली	काप्रेचौर	।	।	३	V4
110	धनसिंह वि.क.	लालसरी वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
111	धन वहादुर पुलामी	दुर्गा पुलामी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
112	खल वहादुर बुढाथोकी	छाविसरा बुढाथोकी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
113	कर्ण वहादुर वि.क.	अन्जना वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
114	भिम वहादुर खत्री	शुसिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
115	डिल वहादुर पाण्डे	सपना पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
116	मित्र वहादुर महतरा	पवित्रा महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V4
117	नविन पाण्डे	रुपा पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
118	टिकाराम वि.क.	लाली वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
119	विर वहादुर बुढाथोकी	पवित्रा बुढाथोकी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
120	रमेश खत्री	राम वहादुर खत्री (दाइ)	काप्रेचौर	।	२	३	V4
121	प्रेम वहादुर खत्री	शुसिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
122	शेर वहादुर वि.क.	ललिता वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
123	मनोज पाण्डे	कौसिला पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
124	विर्ख वहादुर बली	डिलसरी बली	काप्रेचौर	।	।	३	V4
125	तिलक पाण्डे	धनसरा पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
126	आशिष खत्री	सरिता खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
127	विर वहादुर पाण्डे	मनि पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
128	हम वहादुर खत्री	तिल वहादुर खत्री (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	३	V4
129	गोविन्द खत्री	सर्मिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
130	थल वहादुर खत्री	सपना खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
131	याम वहादुर सारु	उर्मिला सारु	काप्रेचौर	।	।	३	V4
132	प्रेम वहादुर खत्री	सरिता खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
133	डम्मर पाण्डे	शुसिला पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
134	इन्द्र वहादुर कार्की	खगीसरा कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V4
135	वेल वहादुर महतरा	रामकली महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V4
136	यवराज खत्री	शंकर खत्री (वुवा)	काप्रेचौर	।	२	३	V4
137	बल वहादुर वि.क.	अस्मिता वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
138	डिल वहादुर कवर	शुसिला कवर	काप्रेचौर	।	।	३	V4
139	लाल वहादुर घर्ति	हरी घर्ति (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	२	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
१०	खुम वहादुर वि.क.	डिलमाया वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
११	विन वहादुर वली	छाविसरा वली	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१२	योगेन्द्र कवर	खर्गिसरा कवर	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१३	चित्र वहादुर खत्री	खगी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१४	हस्त वहादुर खत्री	घमण्ड खत्री (छोरा)	काप्रेचौर	।	२	३	V4
१५	टोपेन्द्र खत्री	सर्मिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१६	मिलन खत्री	पुष्पा खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१७	बलु खत्री	काली खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
१८	होम वहादुर खत्री		काप्रेचौर	।	२	३	V4
१९	हुम वहादुर खत्री		काप्रेचौर	।	२	३	V4
२०	किरण गुरुड	गौमती गुरुड	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२१	नारायण वि.क.	पवित्रा वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
२२	दल वहादुर महतरा	फुलमाया महतरा	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२३	नविन पुन	मिना पुन	काप्रेचौर	।	।	२	V4
२४	टिकाराम जैसी	टिका जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२५	गोपाल जैसी	गौमती जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२६	विशाल जैसी	चन्द्रकला जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२७	विरनित खत्री	लक्ष्मी खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२८	लिल वहादुर पाण्डे	अनिता पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
२९	बल वहादुर रोकाय	धनिसरा रोकाय	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३०	चन्द्र वहादुर वि.क.	गंगीसरा वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
३१	धोज वहादुर दमाई		काप्रेचौर	।	२	।	V4
३२	कुल वहादुर जैसी	अमृता जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३३	सेतु जैसी	ललिता जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३४	बल वहादुर खत्री	उर्मिला खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३५	तिलक सुनार	पिडकली सुनार	काप्रेचौर	।	।	।	V4
३६	गणेश दमाई	लक्ष्मी दमाई	काप्रेचौर	।	।	।	V4
३७	फत्ते वहादुर पाण्डे	जानकी पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३८	चन्द्र जैसी	राधिका जैसी	काप्रेचौर	।	।	३	V4
३९	तिलक वि.क.	लिला वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
४०	खड्क वहादुर कार्की	विमला कार्की	काप्रेचौर	।	।	३	V4
४१	सत कुमार खत्री	पार्वती खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
४२	चेत वहादुर वि.क.	पुण्कली वि.क.	काप्रेचौर	।	।	।	V4
४३	खिम वहादुर खत्री	भुमिसरा खत्री	काप्रेचौर	।	।	३	V4
४४	कविराम पाण्डे	कौसिला पाण्डे	काप्रेचौर	।	।	३	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.सं.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
१७५	लाल वहादुर पाण्डे	दिपा पाण्डे	काप्रेचौर	१	१	३	V4
१७६	खिम वहादुर पाण्डे	टिका पाण्डे	काप्रेचौर	१	१	३	V4
१७७	रिम वहादुर वि.क.	अनिता वि.क.	काप्रेचौर	१	१	१	V4
१७८	नर वहादुर आले	पवित्रा आले	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१७९	फत्त वहादुर घर्ति	लक्ष्मी घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१८०	दुर्गा वहादुर खरु	पुण्यकला खरु	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१८१	वल वहादुर खरु	नन्दकली खरु	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१८२	अम्मर वहादुर सकाल	वेलमती सकाल	काप्रेचौर	२	१	१	V1
१८३	पदम धुरेल	धनीमाया धुरेल	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१८४	ललितसरा दमाई		काप्रेचौर	२	१	१	V1
१८५	लिल वहादुर घर्ति	सुमित्रा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V1
१८६	लेवाराम घर्ति	इन्द्रा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१८७	अम्मर वहादुर घर्ति	मोतिसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१८८	खिम वहादुर घर्ति	धनिमाया घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१८९	चित्र वहादुर घर्ति	धनिमाया घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९०	वल वहादुर वि.क.	जैकली वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V2
१९१	जनक घर्ति	कालीसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९२	चेतमान घर्ति	मोतिकला घर्ति (वुहारी)	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९३	चन्द्र वहादुर घर्ति	विष्णु घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९४	खड्ग वहादुर दमाई	खणिसरा दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V2
१९५	दुर्गा वहादुर घर्ति	शुसिला घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९६	राम घर्ति		काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९७	गोविन्द घर्ति	धनीमाया घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
१९८	ललित दमाई	गौमति दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V2
१९९	रुदन घर्ति	चन्द्रा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
२००	वम वहादुर घर्ति	खणिसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V2
२०१	गान वहादुर घर्ति	चन्द्रकला घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२०२	प्रेम वहादुर घर्ति	कमला घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२०३	कालुराम वि.क.	गोविन्द वि.क. (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२०४	घनश्याम घर्ति	यामकुमारी घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२०५	कुलमान वि.क.	पवित्रा वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२०६	दिल वहादुर दमाई	कुमारी दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२०७	जितमान दमाई	जिती दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२०८	नोक वहादुर दमाई	नोखी दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२०९	भूमी कमेनी	जगदिश बुढा (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	१	V3

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
२०	लक्षण घर्ति	लिला घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२१	चेत वहादुर घर्ति	पुर्णकला घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२२	विर वहादुर घर्ति	तारा घर्ति (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२३	लक्षण ढकाल	खिमसरा ढकाल	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२४	डम्मर वहादुर खत्री (छोरा)	बम वहादुर खत्री (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२५	बल वहादुर यरी	देउकली यरी	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२६	खुम वहादुर रोकाया	निर्मला रोकाया	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२७	दुर्गा वहादुर रोकाया	पुर्णकला रोकाया	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२८	डम्मर वहादुर दमाई	पवित्रा दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२९	रण वहादुर दमाई	विशाल दमाई (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२३०	मोहन वि.क.	मनिसरा वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२३१	बल वहादुर सुनार	केशव सुनार (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२३२	नोख वहादुर रोका	सुमित्रा रोका	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२३३	भिमसेन ढकाल	जमुना ढकाल	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२३४	धोज वहादुर घर्ति	मनिसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२३५	लट वहादुर घर्ति	धनीसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२३६	खिम वहादुर रोकाया	राधीका रोकाया	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२३७	लाल वहादुर दमाई	पवित्रा दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V3
२३८	चोक वहादुर घर्ति	ललिता घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२३९	टेक वहादुर घर्ति	दिपक घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४०	चित्र वहादुर घर्ति		काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४१	भोपेन्द्र घर्ति		काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४२	धन वहादुर सिंजाली	रेउकली सिंजाली	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४३	खुम वहादुर सिंजाली	रेखा सिंजाली	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४४	धन वहादुर घर्ति मगर	तालिका घर्ति मगर	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४५	प्रेम वहादुर घर्ति मगर	पुर्णकला घर्ति मगर	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४६	भक्तमान घर्ति मगर	नमकला घर्तिमगर	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४७	मन वहादुर घर्ति	सरीता घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४८	नर वहादुर घर्ति	टोपी घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२४९	दुर्गा वहादुर पुलामी	नन्दकली पुलामी	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२५०	निम वहादुर घर्ति	कल्पना घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२५१	टोप वहादुर पुन	राजकुमारी पुन	काप्रेचौर	२	१	२	V3
२५२	टोप वहादुर ढकाल	रविना ढकाल	काप्रेचौर	२	१	३	V3
२५३	प्रकाश यरी	दिपा यरी	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२५४	ललित पुन	रुपा पुन	काप्रेचौर	२	१	२	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
२५	शिव वहादुर ढकाल	खणिसरा ढकाल	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२६	यज्ञ वहादुर घर्ति	अमृता घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२७	तुल्सीराम वि.क.	द्रोपती वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२८	फत वहादुर दमाई	लिला दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२९	सहविर दमाई	शोभा दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२३०	गणेश पुन	सरिता पुन	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२३१	मसिने दमाई		काप्रेचौर	२	१	१	V4
२३२	दिपक यरी	रेउकली यरी	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२३३	तुल्सीराम दमाई	तुल्सी दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२३४	पुर्ण वहादुर पुन	गौमती पुन	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२३५	देविलाल दमाई	इन्द्रकला दमाई	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२३६	होम वहादुर रोकाया	खणिसरा रोकाया	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२३७	ओपिलाल घर्ति	हरिसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२३८	याम वहादुर ढकाल (अपांग)	रेउकली ढकाल (आमा)	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२३९	खुम वहादुर वि.क.	फुलमाया वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२४०	रुपसिंह घर्ति	खणिसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४१	डेग वहादुर घर्ति	सावित्रा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४२	पुर्ण वहादुर सिंजाली	कविसरा सिंजाली	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४३	चिने चनारा	विरमाया चनारा	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२४४	गणेश रोकाया	मनकली रोकाया	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२४५	ओपिलाल घर्ति	खिमसरा घर्ति	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४६	युवराज वुढा	सावित्रा वुढा	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४७	तिलक राना	मन वहादुर राना (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२४८	चन्द्र वहादुर पुन	हरिसरा पुन	काप्रेचौर	२	१	२	V4
२४९	पुर्ण वहादुर राना	इन्द्र राना (छोरा)	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२५०	नर वहादुर राना	दलसरी राना	काप्रेचौर	२	१	३	V4
२५१	पिमकली दमाई	लोक वहादुर दमाई (छोरा)	काप्रेचौर	२	२	१	V4
२५२	निम वहादुर वि.क.	कल्पना वि.क.	काप्रेचौर	२	१	१	V4
२५३	कुल वहादुर झेडी	रेमती झेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V1
२५४	धन वहादुर रामजाली	मनिषा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V1
२५५	दुर्गा वहादुर रामजाली	हिरा कुमारी रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V1
२५६	टेकराज पुलामी	देविसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V1
२५७	जंग वहादुर सुनारी	सनिसरा सुनारी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२५८	टेक वहादुर नुगोली		काप्रेचौर	३	२	२	V2

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
२७९	जित वहादुर राना मगर	विनिसरा राना मगर	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८०	धनश्याम भेडी	खणिसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८१	साल वहादुर पुलामी	तिलसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८२	हिरा सिंह रामजाली	रितमाया रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८३	याम वहादुर भेडी	भूमिसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८४	मान वहादुर पुलामी	लाली पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८५	विर वहादुर भेडी	विमला भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८६	बुद्धिसिंह पुलामी	कुन्तीसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८७	योगन्द्र पुलामी	जैसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८८	केश वहादुर भेडी	विर्मा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२८९	रण वहादुर भेडी	देविसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९०	तिलाराम भेडी	धनसरी भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९१	ओम वहादुर गुरुड	रुपकली गुरुड	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९२	ऋषिराज सापकोटा	फुलकुमारी सापकोटा	काप्रेचौर	३	१	३	V2
२९३	दिल वहादुर भेडी	सुमित्रा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९४	बल वहादुर भेडी	हस्तकली भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९५	भिमलाल पुलामी	भिमसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V2
२९६	खड्क वहादुर रामजाली	इन्द्रा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
२९७	टोप वहादुर भेडी	भिम कुमारी भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
२९८	टेक वहादुर भेडी	देउमती भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
२९९	दल वहादुर भेडी	मनरुपा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३००	रमेश कुमार घुरेल	निर्मला घुरेल	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०१	फत वहादुर घुरेल	विष्णु घुरेल	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०२	अर्जुन राना	कल्पना राना	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०३	मान सिंह राना	हरिसरा राना	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०४	भिम वहादुर राना	भिमसरा राना	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०५	राम वहादुर दर्लामी	नडसरी दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०६	मान वहादुर दर्लामण	डिल कुमारी दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०७	तुलसी प्रसाद गुरुड	कुमारी गुरुड	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३०८	मन वहादुर वि.क.	हरिकला वि.क.	काप्रेचौर	३	१	१	V3
३०९	खिम वहादुर गुरुड	सनिसरा गुरुड	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१०	ज्ञान वहादुर पुलामी	हिमसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३११	हरि वहादुर नुगेली	मिनसरा नुगेली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१२	भुम वहादुर पुलामी	खणिसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१३	धन वहादुर पुलामी	पवित्रा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३४	चुर्ण वहादुर रामजाली	वनीसरा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३५	सुर्य वहादुर रामजाली	जमुना रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३६	तारा वहादुर भेडी	सरिता भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३७	रेशम पुलामी	नन्दकली पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३८	अम्मर वहादुर भेडी	सुक कुमारी भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३९	प्रेम वहादुर गुरुड	नन्दकली गुरुड	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१०	डिलसरा गुरुड	धनमाया गुरुड	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३११	नर वहादुर भेडी	हरिकला भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१२	वेग वहादुर रामजाली	ललि रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१३	हस्त वहादुर नुगेली	तिलसरा नुगेली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१४	मनिराम रामजाली	कालिका रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१५	रत्न वहादुर पुलामी	छालिसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१६	नन्दलाल पुलामी	तनिसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१७	कुल वहादुर भेडी	देउसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१८	गणेश वहादुर पुलामी	भिमसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३१९	श्यामलाल दर्लामी	नरमाया दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२०	वुद्धि दर्लामी	सर्मिला दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२१	कल वहादुर दर्लामी	यामकली दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२२	खिम वहादुर आले	मोतिसरा आले	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२३	कविराम भेडी	कौसिला भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२४	प्रेम वहादुर दर्लामी	खगिसरा दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२५	रोप वहादुर भेडी	श्यामकली भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२६	डोर वहादुर भेडी	खगिसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२७	यान वहादुर भेडी	च्यारम भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२८	नर वहादुर भेडी	हरिकला भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३२९	शेर वहादुर साठीघारी	पार्वती साठीघारी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३३०	लाल वहादुर भेडी	मोतिसरा भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V3
३३१	गगन दर्लामी	कृष्ण दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३२	भक्त वहादुर दर्लामी	अनिता दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३३	निम वहादुर राना मगर	भविसरा राना मगर	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३४	नर वहादुर दर्लामी	धनसरी दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३५	राकेश भेडी	यानसरी भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३६	रविलाल भेडी	दुर्पती भेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३७	हिरा वहादुर रामजाली	खिमसरा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३३८	पुर्ण वहादुर पुन	दोमन्ती पुन	काप्रेचौर	३	१	२	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३४९	कुमार रामजाली	मनिषा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५०	चन्द्र वहादुर राना मगर	मुलसरी राना मगर	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५१	धनविर गुरुङ	निर्मला गुरुङ	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५२	अर्जुन रामजाली	धनिसरा रामजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५३	लुद वहादुर पुलामी	सनिसरा पुलामी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५४	अम्मर वहादुर सिंजाली	मोतिसरा सिंजाली	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५५	गुमान सिंह आले	तुल्सी आले	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५६	गार्कविलाल वि.क.	मनिषा वि.क.	काप्रेचौर	३	१	१	V4
३५७	विर वहादुर झेडी	ओखिसरा झेडी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५८	झुपलाल दर्लामी	खिमसरा दर्लामी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३५९	भरत राडी	दुर्पती राडी	काप्रेचौर	३	१	२	V4
३६०	धन वहादुर परियार	ममता परियार	काप्रेचौर	३	१	१	V4
३६१	कृष्ण वहादुर नेपाली	वेलमती नेपाली	काप्रेचौर	३	१	१	V4
३६२	शेर वहादुर विष्ट	धनीसरा विष्ट	काप्रेचौर	४	१	३	V1
३६३	लिल वहादुर खप्तरी (छोरा)	मन वहादुर खप्तरी (छोरा)	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६४	गेव वहादुर वुढा	देविसरा वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६५	रणविर वुढा	मोतीसरा वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६६	प्रसाद वुढा	व्याउली वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६७	चन्द्र वहादुर वुढा	सिउकली वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६८	मनविर वुढा	प्याउली वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३६९	भोला प्रसाद सिंजाली	भविसरा सिंजाली	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३७०	मन वहादुर रोका	सितली रोका	काप्रेचौर	४	१	३	V1
३७१	दुर्गा वहादुर विष्ट	गंगादेवी विष्ट	काप्रेचौर	४	१	३	V1
३७२	खेमान वुढा	मंगली वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V1
३७३	काशिराम विष्ट	इन्द्रा कुमारी विष्ट	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३७४	नान वहादुर घर्ति	तिलसरी घर्ति	काप्रेचौर	४	१	२	V2
३७५	यज्ञ वहादुर वली	सम्फना वली	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३७६	हरि वहादुर रास्कोटी	मनसरी रास्कोटी	काप्रेचौर	४	१	२	V2
३७७	चित्र वहादुर विष्ट	भूमिसरा विष्ट	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३७८	चुर वहादुर वुढा	पुष्पा वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V2
३७९	मित्रलाल वुढा	नैनी कुमारी वुढा	काप्रेचौर	४	१	२	V2
३८०	कुमार राना	हरिसरा राना	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३८१	प्रकाश राना	तिर्सना राना	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३८२	चोक वहादुर राना	निनीसरा राना	काप्रेचौर	४	१	३	V2
३८३	वेग वहादुर थापा	मोतीसरा थापा	काप्रेचौर	४	१	३	V2

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.सं.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
384	रविलाल राना	हरिसरा राना	काप्रेचौर	५	१	३	V2
385	सुपेन्द्र राना	वेलमती राना	काप्रेचौर	५	१	३	V2
386	मोहन सिंह घर्ति (छोरा)	रुपसरा घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V2
387	मन वहादुर बुढा	कली बुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V2
388	जग वहादुर रावत	केन्द्र कुमारी रावत	काप्रेचौर	५	१	३	V2
389	टंक वहादुर खप्तरी	देविसरा खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V2
390	शेर वहादुर रोका	विर्मी रोका	काप्रेचौर	५	१	३	V2
391	ढाल वहादुर रास्कोटी	दलसरी रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V2
392	पुर्ण वहादुर बुढा	हरिमाया बुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
393	पदम वहादुर खरु	विभा खरु (वुहारी)	काप्रेचौर	५	१	२	V3
394	भुवन खरु	विमला खरु	काप्रेचौर	५	१	२	V3
395	ओपिलाल आले	शर्मिला आले	काप्रेचौर	५	१	२	V3
396	प्रेम आले	जितमाया आले	काप्रेचौर	५	१	२	V3
397	रमेश राना मगर	भिमसरी राना मगर	काप्रेचौर	५	१	२	V3
398	दिपक राना मगर	रेखा राना मगर	काप्रेचौर	५	१	२	V3
399	कृष्ण वहादुर आले	कालिका आले	काप्रेचौर	५	१	२	V3
400	लिलाराम आले	इन्द्रकली आले	काप्रेचौर	५	१	२	V3
401	टोप वहादुर बुढा	चन्द्रसरा बुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
402	भविन्द्र पचमैया	पवित्रा पचमैया	काप्रेचौर	५	१	२	V3
403	धन वहादुर बुढा	निमसरा बुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
404	डम्मर बुढा	खिमसरा बुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
405	चन्द्र वहादुर विष्ट	सुमित्रा विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V3
406	वादी राना	विणी राना	काप्रेचौर	५	१	३	V3
407	टेक वहादुर विष्ट	पुर्ण वहादुर विष्ट (छोरा)	काप्रेचौर	५	१	३	V3
408	अतिराम पुन	जैसरा पुन	काप्रेचौर	५	१	२	V3
409	भिम वहादुर शिरिप	नन्दकली शिरिप	काप्रेचौर	५	१	२	V3
410	जित वहादुर घर्ति	ज्ञानीमाया घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V3
411	डम्मर वहादुर खप्तरी	मनिषा खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
412	चोक वहादुर खप्तरी	रुपकली खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
413	विर वहादुर खप्तरी	कल्यना खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
414	गिम वहादुर भेडी	लालमाया भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
415	यम वहादुर भेडी	मोतीसरा भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
416	धन वहादुर भेडी	धनीसरा भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
417	रामचन्द्र घर्ति	पुर्णकली घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V3
418	देविलाल विष्ट	दुर्गा विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V3

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
419	लिलाराम विष्ट	तिलिसरा विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V3
420	निम वहादुर सिंजाली	नन्दकली सिंजाली	काप्रेचौर	५	१	२	V3
421	रविलाल गुरुड	चन्द्रसरा गुरुड	काप्रेचौर	५	१	२	V3
422	शेर वहादुर लम्तरी	विपना लम्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
423	हुम वहादुर वुढा	पदमी वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
424	गणेश वहादुर वुढा	रामकली वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
425	मेग वहादुर खरु	सिमा खरु	काप्रेचौर	५	१	२	V3
426	धन वहादुर वुढा	वेलमती वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
427	नोख वहादुर वुढा	कली वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
428	पुर्ण वहादुर रास्कोटी	कविता रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
429	कर्ण वहादुर रास्कोटी	सरिता रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V3
430	पुर्ण वहादुर खप्तरी	रविलाल खप्तरी (छोरा)	काप्रेचौर	५	१	२	V3
431	जित वहादुर वुढा	कावी वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V3
432	निम वहादुर हिताड	धनीसरा हिताड	काप्रेचौर	५	१	२	V4
433	भक्त वहादुर पुन	सन्तकली पुन	काप्रेचौर	५	१	२	V4
434	पुष्कर वुढा	कमला वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V4
435	मान वहादुर रास्कोटी	भावना रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
436	मन वहादुर वुढा		काप्रेचौर	५	१	२	V4
437	याम वहादुर लम्तरी		काप्रेचौर	५	१	२	V4
438	भविन्द्र लम्तरी	मनकुमारी लम्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
439	तिलविर परियार	इन्द्रकली परियार	काप्रेचौर	५	१	१	V4
440	वुद्धिराम परियार	सुमित्रा परियार	काप्रेचौर	५	१	१	V4
441	केशव विष्ट	तिलसरी विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V4
442	साल वहादुर लम्तरी	भुमा कुमारी लम्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
443	भुम वहादुर पुन	प्रेमसरा पुन	काप्रेचौर	५	१	२	V4
444	लिल वहादुर सिंजाली	रामकली सिंजाली	काप्रेचौर	५	१	२	V4
445	ललित विष्ट	विना विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V4
446	ज्ञान वहादुर लम्तरी	लेउसरा लम्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
447	डम्मर आले	रुपा आले	काप्रेचौर	५	१	२	V4
448	विजय आले	रिमा कुमारी आले	काप्रेचौर	५	१	२	V4
449	प्रकाश आले	रुपा आले	काप्रेचौर	५	१	२	V4
450	टेक वहादुर आले	धनीसरा आले	काप्रेचौर	५	१	२	V4
451	टेक वहादुर पुन	मोतीसरा पुन	काप्रेचौर	५	१	२	V4
452	लालविर वुढा	इश्वरी वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V4
453	चन्द्र वहादुर घर्ति	अमृता घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/से/ठ = ३)	संकटासन्तता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
454	लिल वहादुर शिरिष	धनिमाया शिरिष	काप्रेचौर	५	१	२	V4
455	मित्रलाल पुलामी	कलीसरा पुलामी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
456	रण वहादुर पुन	वेलमती पुन	काप्रेचौर	५	१	२	V4
457	धन वहादुर घर्ति	रैमती घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4
458	रमेश भेडी	रमिला भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
459	हस्त वहादुर भेडी	लेउसरा भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
460	भिम वहादुर भेडी	गेलमती भेडी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
461	अर्जुन परियार		काप्रेचौर	५	१	१	V4
462	पुर्ण वहादुर घर्ति	भावना घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4
463	अम्मर वहादुर रागु	मनिसरा रागु	काप्रेचौर	५	१	२	V4
464	धन वहादुर गुरुड	गनिसरा गुरुड	काप्रेचौर	५	१	२	V4
465	तुल वहादुर घर्ति	शशिकला घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4
466	दिल वहादुर घर्ति	तुल्सी घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4
467	ठग वहादुर घर्ति	कल्पना घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4
468	मन वहादुर रास्कोटी	देवीसरा रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
469	कर्ण वहादुर रास्कोटी	पविसरा रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
470	दल वहादुर खप्तरी	खिमसरी खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
471	वल वहादुर हिताड	दिलसरा हिताड	काप्रेचौर	५	१	२	V4
472	खिम वहादुर हिताड	तिलसरा हिताड	काप्रेचौर	५	१	२	V4
473	धन वहादुर हिताड	लिल वहादुर हिताड (छोरा)	काप्रेचौर	५	१	२	V4
474	रत्न वहादुर राडी	पुनम राडी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
475	प्रेम वहादुर परियार	सुमित्रा परियार	काप्रेचौर	५	१	१	V4
476	तिलक वहादुर वुढा	चन्द्रसरा वुढा	काप्रेचौर	५	१	२	V4
477	धन वहादुर परियार	पुणकली परियार	काप्रेचौर	५	१	१	V4
478	टंक वहादुर परियार		काप्रेचौर	५	१	१	V4
479	कृष्ण दमाई	विष्णु दमाई	काप्रेचौर	५	१	१	V4
480	मान वहादुर सिंजाली	करिप्पा सिंजाली	काप्रेचौर	५	१	२	V4
481	रत्न वहादुर सिंजाली	मनरुपा सिंजाली	काप्रेचौर	५	१	२	V4
482	खड्ग वहादुर पचभैया	कौशिला पचभैया	काप्रेचौर	५	१	२	V4
483	भक्त वहादुर पचभैया	ज्ञानीमाया पचभैया	काप्रेचौर	५	१	२	V4
484	ओविलाल राडी	लिला राडी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
485	टंक रास्कोटी	दिलमाया रास्कोटी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
486	चन्द्र वहादुर खप्तरी	नामकला खप्तरी	काप्रेचौर	५	१	२	V4
487	पदम वहादुर विष्ट	सिता विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V4
488	शेरेश घर्ति	भद्रकली घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	गा.वि.स.	बडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (द्वितीय = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
489	मन वहादुर बली	सुमित्रा बली	काप्रेचौर	५	१	३	V4
490	मरिचमान विष्ट	पवित्रा विष्ट	काप्रेचौर	५	१	३	V4
491	अम्मर शिरिप	रुपसरा शिरिप	काप्रेचौर	५	१	२	V4
492	सर्जन घर्ति	गौमती घर्ति	काप्रेचौर	५	१	२	V4

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७३

अनुसूची ३. फोटोहरू

शुरुवाती गोष्ठीमा मन्तव्य राख्दै गा.वि.स. प्रतिनिधि

सहभागिहरुद्वारा सहभागितामुलक घरधुरी संकटासन्नता स्तरीकरण गर्दै

सहभागितामुलक श्रोत तथा प्रकोप नक्सांकन गर्दै

३ दिने लापा योजना तर्जुमा गोष्ठिमा सहजिकरण गरिदै

कालिमाटी गाउँपालिका

वडा नं. ६

सल्यान

